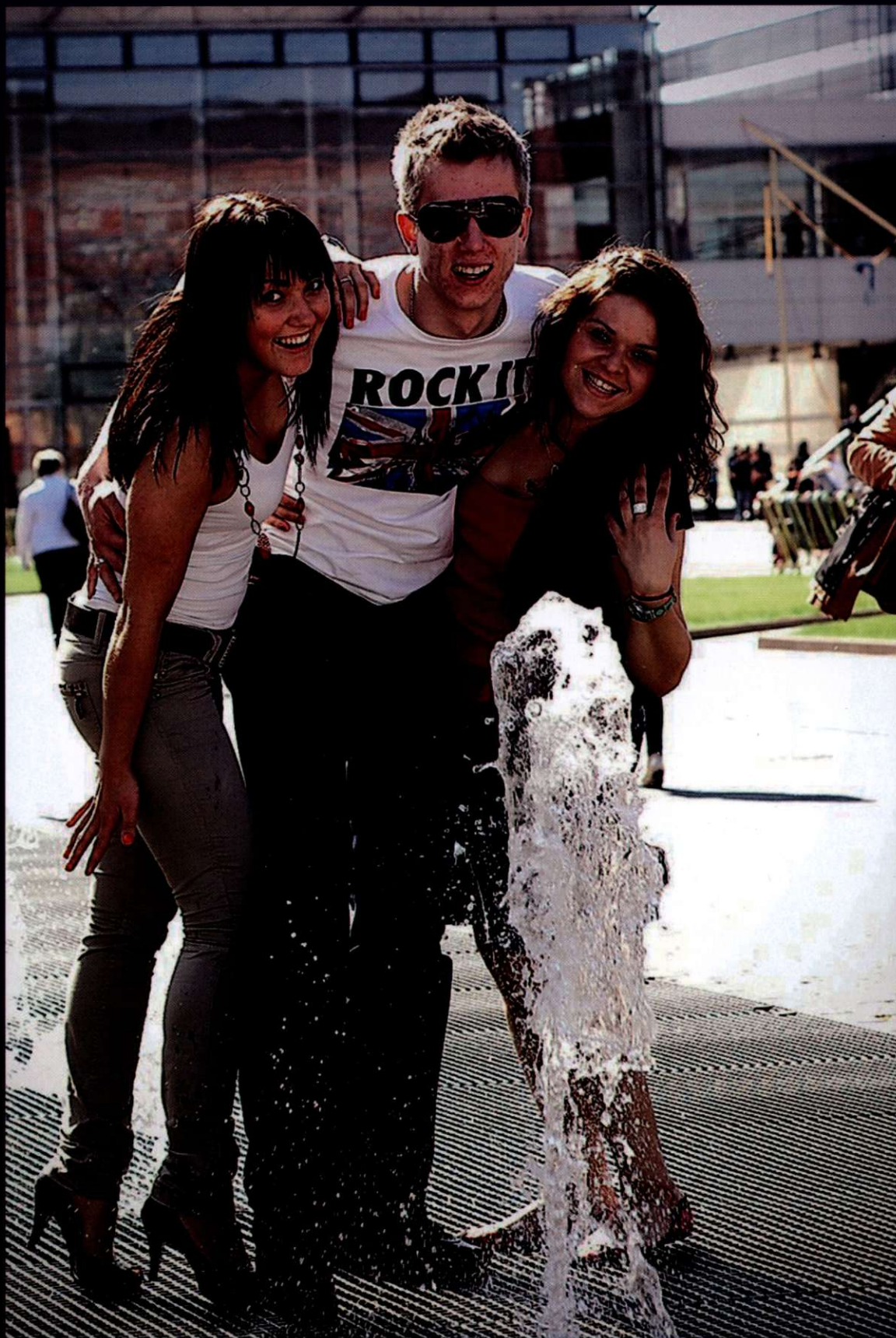

na pUlze

časopis prešovskej univerzity

ročník III., číslo 4, december 2010

Vážená akademická obec, vážené kolegyne a kolegovia, milé študentky a študenti,

býva zvykom, že na sklonku kalendárneho roka sa ne jeden z nás obzrie za momentmi, ktoré sa mu výrazne vpísali do pamäti, premýšľa nad splnenými predsavzatiami, túžbami a snami, rekapituluje dosiahnuté ciele, ale aj neúspechy či zlyhania. Výrobná sféra ráta čísla, vydáva odpočet celoročnej práce, stavia nové podnikateľské plány. Avšak aj v celospoločenskom spektre prebiehajú podobné procesy, a tak je to aj s našou univerzitou. Zo všetkých splnených plánov vyberiem dva kľúčové a najzásadnejšie, ktoré významným spôsobom ovplyvnia fungovanie Prešovskej univerzity v budúcnosti. S veľkou úľavou a radosťou môžem konštatovať, že zavŕšenie náročného procesu akreditácie bolo korunované úspechom – obhájením štatútu univerzity. Druhou veľkou výzvou bolo naštartovať nevyhnutný a už pomaly do cieľa sa blížiaci proces integrácie identických oblastí poznania, o ktorom som presvedčený, že skĺbením intelligenčného a tvorivého potenciálu dôjde k obrodeniu a posilneniu našej alma mater, ktorej sa tak otvára širší priestor na poskytovanie kvalitnejších vzdelávacích služieb a väčší rozvoj vo vedeckovýskumnej oblasti. Bez Vás by však tieto plány neboli splnené a uvádzam ich preto, aby som Vám mohol zo srdca poďakovať za Vaše vysoké nasadenie a obetavú prácu pri dosahovaní týchto neľahkých cieľov. Nedá mi neuviesť, čo vo mne v duchu študentskej hymny s hrdosťou rezonuje – Vivat academia, vivat professores.... semper sint in flore!

Koniec kalendárneho roka prináša tiež zvláštnu kontinuitu – začiatok cirkevného roka a čarokrásne sviatky Božieho narodenia, ktoré vytvárajú mnoho príležitostí na ponorenie sa do vlastného vnútra, duchovnú obrodu, hľadanie novej nádeje opierajúcu sa o tri piliere – pokoj, dobro a lásku. Davajú tiež priestor na regeneráciu telesných síl, ale aj kreovanie nových predsavzatí. Prajem Vám, aby ste tento čas radosti a veselosti, ktorý prichádza, využili na nachádzanie pokoja v duši, konanie dobra a rozdávanie lásky a zachovali si tieto atribúty šťastného života po celý nasledujúci rok.

Želám Vám požehnané vianočné sviatky v kruhu Vašich blízkych a do nového roka 2011 predovšetkým veľa zdravia, ľudského šťastia, rodinnej pohody a veľa motivácie a inšpirácie pri dosahovaní ďalších osobných a pracovných úspechov.

prof. RNDr. René Matlovič, PhD., rektor PU

Vážené kolegyne a kolegovia, milé študentky a študenti,

je zjavné, že na tomto svete nie je všetko v úplnom poriadku. Človek denne bojuje s tými najrozličnejšími prekážkami a ťažkosťami. Naše aktivity svedčia o úsilí vyriešiť zdravotnú či finančnú neistotu, dosiahnuť pokrok v pracovnom či rodinnom živote alebo vo všeobecnosti stabilizovať pokojné medziľudské vzťahy. Napriek týmto neustálym aktivitám môžeme zaregistrovať, že úspechy v týchto aktivitách sú len čiastočné. A to nás privádza k stavu, s ktorým sa nevieme uspokojiť. Táto skutočnosť nás na jednej strane nabáda k ďalšej aktivite, no zároveň nás utvrdzuje v poznaní, že ľudské schopnosti pri budovaní úplnej spokojnosti vo všetkých oblastiach života majú svoje hranice. Tento fakt v rôznych dobách a kultúrach nabádal ľudí, aby vo svojich problémoch hľadali pomoc a záchranu mimo svojich schopností.

Blíži sa koniec roka a s týmto obdobím sú neodmysliteľne spojené vianočné sviatky. Podstatou týchto sviatkov je oslava udalostí, keď prišiel na svet ten, ktorý má moc poradiť si s ľudskými nedokonalosťami a v konečnom dôsledku človeka do viesť k úplnej spokojnosti. Ježiš z Nazareta nie je len jedným z mnohých slávnych osobností našej histórie. Ba dokonca jeho veľkosť nespočíva ani v tom, že je nepochybne najslávnejšou najznámejšou a najplyvnejšou osobnosťou ľudstva. Ježiš totiž prišiel na svet ako riešenie problémov, ktoré si človek svojou zlobou a slabosťou narobil.

Žijeme v dobe, keď sa vianočné sviatky stávajú skôr komerčnou záležitosťou. Pozornosť je upieraná na lesklé lákavé ponuky rozličných tovarov, ktoré majú ambíciu umocniť istý druh sviatočného pocitu, no ich charakter sa vyznačuje len krátkym a prchavým trvaním, ktorý po sebe vie na jednej strane zanechať zbytočný finančný dlh a na druhej strane vyšší než obvyklý finančný zisk.

To mnohých nabáda k určitému úsiliu sústrediť svoju pozornosť skôr na vzájomnú úctu, ústretovosť, lásku, pokoj či rodinnú pohodu, ktoré by vianočné sviatky mali naplňovať a spôsobovať ich hlbšie a zmysluplnejšie prežitie. Takýto postoj však vyvoláva oprávnenú otázku, prečo by tieto postoje pokoja a lásky mali byť čímsi sviatočným a teda mimoriadnym? Sú to predsa hodnoty, ktoré by mali naplňovať permanentný ľudský život, a tak by nemali byť len akýmsi „sviatočným vianočným ostrovom“ v mori rozbúreného a nepokojného života.

Ambícia urobiť takéto hodnoty trvalými v bežnom a praktickom živote človeka zjavne naráža na ľudskú nedokonalosť, čo nás opäť privádza k hraniciam ľudských schopností a zároveň k pravej podstate vianočných sviatkov. Narodil sa totiž ten, ktorý je schopný poradiť si s nedokonalosťami človeka a to si zasluhuje skutočnú oslavu.

Chcem popriať všetkým Vám, milé kolegyne i kolegovia, študentky a študenti, aby ste pri rozbaľovaní darčiek pod vianočným stromčekom prijali aj ten najväčší vianočný dar od nášho Nebeského Otca, ktorým je jeho Syn a jeho dielo záchranu, ktoré je ponúknuté každému človeku.

ThDr. Štefan Paločko PhD.

Srdečne blahoželáme

K okrúhlym jubileám srdečne blahoželáme všetkým pedagógom a pracovníkom Prešovskej univerzity v Prešove.

50

Mária Polomčáková

Milan Novotný

Mgr. Eva Baluchová

60

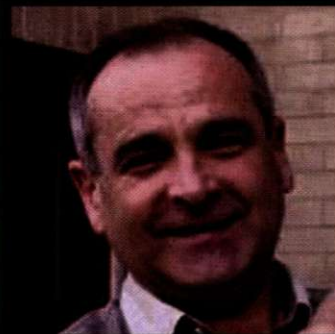
doc. PaedDr. Daniel Šimčík, PhD.

Doc. PhDr. Štefan Vendel, CSc.

Doc. PhDr. Gita Geremešová, PhD.

Prof. JUDr. Vladimír Babčák, CSc.

Ing. Stanislav Fedor

Dňa 12. 10. 2010 nás vo veku nedožitých 57 rokov navždy opustil náš drahý kolega a priateľ prof. PhDr. Milan Darák, PhD. Od roku 1977 pôsobil ako odborný asistent na Katedre pedagogiky FF v Prešove UPJŠ v Košiciach, od roku 1997 ako docent a neskôr ako profesor na Katedre pedagogiky FHPV PU v Prešove. Garantoval študijný odbor učiteľstvo akademických predmetov, andragogiku a pedagogiku, prednášal teóriu výchovy, filozofiu výchovy, metodológiu pedagogického výskumu. Bol školiteľom mnohých bakalárskych, diplomových, rigorózných i dizertačných prác. Vo svojej vedecko-výskumnej činnosti sa zameriaval najmä na problematiku voľnočasových záujmových aktivít detí, učebných kompetencií žiakov a metodologie pedagogického výskumu. Je autorom štyroch monografií, množstva vedeckých a odborných prác, ktoré publikoval v domácich i zahraničných časopisoch a zborníkoch. Pracovný život prof. PhDr. Milana Daráka, PhD., bol príkladom pracovitosti, húževnatosti, odbornej erudovanosti, zodpovednosti a lásky k práci. Životná púť nášho drahého kolegu, milovaného manžela, otca, starého otca prof. PhDr. Milana Daráka, PhD., sa po vážnej chorobe skončila dňa 12. októbra 2010, no v našich srdciach zostane navždy spomienka na vzácného človeka.

Kalendárium PU

1. 10. 2010 bola udelená bronzová medaila Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kara Törfténelmi Intézet za rozvoj dlhoročnej spolupráce s PU v Prešove vo vedecko-výskumnej a vzdelávacej činnosti.

6. 10. 2010 sa konalo úvodné stretnutie členov redakčnej rady časopisu *Historia Ecclesiastica*, schválenie štatútu, vymenovanie členov redakcie časopisu a príprava prvého dvojčísła.

3. 11. 2010 sa v priestoroch univerzitnej knižnice PU uskutočnila vernisáž výstavy malieb prešovského umelca a pedagóga Katedry výtvarnej výchovy a umenia IHVU Jána Bartka pod názvom *Požičané z Grécka*. Výstava potrvá do 17. 12. 2010.

9. 11. 2010 na PU začala implementácia medzinárodného vedeckého projektu „My University“ – Decision making for a united higher education. PU je v projekte partnerom 12 univerzít zo Švédska, Španielska, Grécka a Litvy. Riešiteľkami projektu sú prorektorky PU doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., a doc. Ing. J. Burgerová, PhD.

10. 11. 2010 odborná porota vyhodnotila súťaž grafických návrhov o „Najlepší grafický dizajn kalendára úspešných absolventov“, ktoré predložilo 5 tímov zložených zo študentov masmediálnych štúdií a výtvarného umenia. Víťazom súťaže sa stal tím Matúš Stenko a Nikola Koložová.

12. 11. 2010 prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., zasadla do „horúceho kresla“ Rádia PAF PU. Predmetom diskusie boli možnosti zahraničnej mobility a sťaží pre študentov PU.

10. 11. 2010 prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., rokovala s riaditeľom Informačného centra OSN vo Viedni Maherom Nasserom. Predmetom rokovania bol možný profit študentov relevantných študijných programov z intenzívnejšej spolupráce s centrom OSN vo Viedni.

15. 11. 2010 bola udelená bronzová medaila prof. PhDr. R. Horváthovi, PhD., za dlhoročnú trénerskú prácu v TJ Slávia Prešov, za založenie a organizáciu medzinárodného turnaja v hádzanej žien a prínos pre rozvoj PU v Prešove a Milani Cukerovi za dlhoročnú aktívnu prácu pri organizácii medzinárodného turnaja v hádzanej žien a propagáciu PU v Prešove.

15. 11. 2010 bola udelená pamätná listina Jánovi Jacošovi za významný podiel na organizácii medzinárodného turnaja v hádzanej žien a propagácii športu na pôde PU v Prešove, PhDr. Dušanovi Chebeňovi za dlhoročnú účasť na medzinárodnom turnaji v hádzanej žien organizovanom na pôde PU v Prešove a Štefanovi Valachovičovi in memoriam za aktívnu a dlhoročnú pomoc pri organizovaní medzinárodného turnaja v hádzanej žien na pôde PU.

15. 11. 2010 odovzdal veľvyslanec Francúzskej republiky v Bratislave Jean-Marie Bruno v mene prezidenta Francúzskej republiky štátne vyznamenanie Francúzskej republiky „Národný rad za zásluhy“ (« Commandeur » de l'Ordre National du Mérite) brigádnemu generálovi vo výslužbe doc. Ing. Františkovi Bartkovi, ktorý pracuje na Katedre manažmentu Fakulty manažmentu PU.

Kalendárium rektora PU

28. 9. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na rokovaní Akademického senátu PU a prijal štátneho tajomníka MŠVV SR Jaroslava Ivanča, s ktorým rokoval o problematike rozvoja vysokého školstva na Slovensku

7. 10. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na medzinárodnej vedeckej konferencii venovanej Leonardovi Stöckelovi.

10. – 13. 10. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., s prorektorkou PU pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíkovou, PhD., zúčastnil na vedeckom seminári Mapping of Academic Excellence in the Context of Quality Assurance na univerzite v Maribore a jubilejnej rektorskej konferencii „Expanding Europe“ na univerzite v Pécsi, na ktorej so zásadným prejavom vystúpil prezident Európskej komisie José Manuel Barroso.

15. 10. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na pracovnom rokovaní so štátnym tajomníkom Ministerstva školstva vedy, výskumu a športu SR Jaroslavom Ivančom a na zasadnutí pracovnej skupiny pre fyziku a vedy o Zemi Akreditačnej komisie – poradného orgánu Vlády SR na STU v Bratislave.

18. 10. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na oslavách 65. výročia Užhorodskej národnej univerzity v Užhorode a pri tejto príležitosti udelil rektorovi univerzity prof. Mykolajovi Mykolajevičovi Vehešovi bronzovú medailu PU za prínos pre rozvoj spolupráce medzi PU a UNU.

20. – 24. 10. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD. s prorektorkou PU pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíkovou, PhD., zúčastnil na EUA Annual Conference 2010 pod názvom Diversities and Commonalities – the changing face of Europe's universities, ktorú organizovala univerzita v Palerme.

25. 10. 2010 sa konalo Zasadnutie Kolégia rektora a rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., sa zúčastnil na začatí riešenia projektu „Izolácia prírodných látok rastlín procesom lyofilizácie a zmeny ich kvalitatívno-kvantitatívnych vlastností“, financovaného MŠVVaŠ SR v MEDICPRODUCT, a. s., v Lipanoch a prijal poslanca NR SR Ondreja Mateja.

27. 10. 2010 rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., prijal prof. A. Ishikawu z Daito Bunka University Tokio.

28. – 29. 10. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na zasadnutí Slovenskej rektorskej konferencie v Nitre.

4. 11. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na Sympóziu venovanému životnému jubileu prof. RNDr. Jaroslava Mazúrka, CSc., na UMB v Banskej Bystrici a na Young Business Networking Cocktailu, ktorý zorganizovala JCI (Junior Chamber International) v Prešove.

8. 11. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na otvorení podujatia „Dni japonskej kuchyne“ a konalo sa Zasadnutie Akademického senátu PU.

10. 11. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na Slávnostnej akademii pri príležitosti 375. výročia založenia Trnavskej univerzity, zasadnutí Slovenského národného geografického komitétu a zasadnutí Výkonného výboru Slovenskej geografickej spoločnosti pri SAV v Bratislave.

11. 11. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na priamom vysielaní relácie Volňák Rádia PREŠOV.

13. 11. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na konferencii Regionálny rozvoj Prešovského samosprávneho kraja a občianska participácia na správe vecí verejných, ktorú organizovalo Združenie inteligencie Rusínov Slovenska v Prešove. Vystúpil na nej s referátom o vývoji regionálnych disparít na Slovensku.

15. 11. 2010 rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., prijal účastníkov súťaže študentov PU o najlepší návrh pre „Kalendár úspešných absolventov“, zúčastnil sa na jubilejnom XV. ročníku turnaja v hádzanej žien na PU s medzinárodnou účasťou pri príležitosti Dňa študentstva a udelil ocenenia a pamätné listiny organizátorom a pravidelným účastníkom turnaja.

16. 11. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na vyhlásení výsledkov XV. ročníka turnaja v hádzanej žien na PU.

18. 11. 2010 rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., a generálny manažér Grand Hotelu Kempinski High Tatra Gerda Rude podpísali dohodu o vzájomnej spolupráci medzi PU a hotelom pri dodávkach ekologicky pestovaných liečivých a koreninových bylín a čajov.

20. 11. 2010 rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., udelil striebornú medailu prof. Dr. hab. Stanislawowi Liszewskemu za rozvoj spolupráce medzi Prešovskou univerzitou v Prešove a Lodžskou univerzitou v Lodži pri príležitosti jeho okrúhleho životného jubilea.

22. 11. 2010 rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., otvoril medzinárodnú vedeckú konferenciu NIL „Professional Ethics as a Part of Professional Competence of Supporting Professions“, ktorá sa konala v priestoroch MPC v Prešove.

24. 11. 2010 rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., prijal na PU rektorku Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici Dr. h. c. prof. PhDr. B. Kosovú, CSc.

26. 11. 2010 sa rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., zúčastnil na slávnostnej akademii pri príležitosti 15. výročia založenia Zakarpatskej štátnej univerzity v Užhorode

29. 11. 2010 sa konalo Zasadnutie Kolégia rektora PU.

18. – 21. 11. 2010 doc. ThDr. M. Petro, PhD., z Katedry systematickej teológie GTF PU vystúpil na seminári Hľadanie jednoty v rôznosti s prednáškou Etika, morálka a hodnoty na Slovensku. Seminár organizovala Asociácia luxemburských vodkýň a skautov v Luxemburgu.

19. 11. 2010 sa v Divadle Alexandra Duchnoviča v Prešove uskutočnil slávnostný program k 40. výročiu založenia vysokoškolského folklórneho súboru Torysa. Pod réžiou Paed. Dr. Jozefa Hrušovského, PhD., vystúpili okrem iných hostia z umeleckých súborov z Vítaza a Raslavič, ktorí predstavili ukážky rozličných miestnych tancov a piesní.

19. 11. 2010 prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., odovzdala vysokoškolskému folklórnemu súboru PU TORYSA bronzovú medailu. Ocenenie udelil rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., pri príležitosti 40. výročia vzniku súboru.

23. 11. 2010 Úsek propagácie a marketingu v spolupráci s UNIPOCENTROM PU reprezentovali študijné programy PU na veľtrhu vzdelávania PRO EDUCO 2010 v Košiciach.

25. 11. 2010 sa uskutočnili Disputationes quodlibetales, ktoré majú na GTF PU už 13-ročnú históriu. Na podnet študentov GTF PU Prešov vznikli v roku 1997 s vedomým zámerom nadviazať na starobylú akademickú tradíciu pochádzajúcu z čias univerzitného pôsobenia sv. Tomáša Akvinského. Tohto roku sa uskutočnili pod názvom Duša a Európa.

Týždeň vedy a techniky na GTF PU sa niesol v podobe zaujímavých prednášok a zaujímavých hostí. 29. 11. 2010 vystúpil s prednáškou Interpretácia významových obsahov Dr. Marek Varga, 1. 12. 2010 Mons. Jozef Tóth, Dr. h. c., na tému Človek vo víre kultúrno-spoločenských premien a 2. 12. 2010 Katka Koščová a Martin Husovský na tému Hudba v médiách.

2. 12. 2010 sa na GTF PU konalo už tradičné odovzdávanie darčiek na Mikuláša. Na podujatí spievala Katka Koščová a Martin Husovský, Divadlo teatrálnych skratiek predviedlo scénu o Stratenej soche a bohosiromci Kňazského seminára P. P. Gojdiča v Prešove spolu s Mikulášom rozdali darčeky. Po programe si zamestnanci a ich deti pochutnávali na gulášoch a rôznych dobrotách.

3. – 4. 12. 2010 blok poznávacích výletov s cieľom predstaviť krásy Slovenska zahraničným ERASMUS študentom doplnil dvojdnový výlet do Vysokých Tatier. Odborný výklad sprievodcu predstavil slovenské turistické skvosty a rastúci počet slovenských študentov PU, ktorí prebrali patronát nad zahraničnými študentmi, obohatili zážitok z poznania.

13. 12. 2010 sa uskutočnilo riadne zasadnutie Vedeckej rady Prešovskej univerzity v Prešove.

Už po štrnástykrát sa študenti Fakulty manažmentu PU v Prešove bavili na Manager party, ktorá nesklamala ani tento rok. Podľa hlavného organizátora PhDr. R. Bačíka, PhD., boli ohlasy na akciu veľmi dobré. Tento rok ich bolo vyše tristo päťdesiat, aj preto sa party organizovala vo viacerých sálach Odborového domu kultúry v Prešove. Spolu s R. Bačíkom sa o túto akciu postarala študentka Fakulty manažmentu Simona Glevaňáková a agentúra all4event.

Nech sa dobre tlačí i naďalej alebo Vydavateľstvo Prešovskej univerzity sa chváli samo...

V zasadačke rektora PU prof. RNDr. Reného Matloviča, PhD., sa posledný novembrový pondelok popoludní bilancovalo. Už tradične si svoje úspechy v rámci krátkej prezentácie pripomenulo Vydavateľstvo Prešovskej univerzity. Členovia vedenia Prešovskej univerzity, zástupcovia fakúlt, katedier a inštitútov si okrem prezentácie mohli pozrieť výsledky práce nášho univerzitného vydavateľstva. Členovia edičnej rady totiž pripravili pre záujemcov všetky publikácie, ktoré spomínaná inštitúcia vyprodukovala za svoje dvojročné pôsobenie.

Prezentáciu otvoril symbolicky zakladateľ Vydavateľstva Prešovskej univerzity rektor prof. RNDr. René Matlovič, PhD. Vo svojom príhovore zhrnul publikačnú činnosť, pripomenul, že vydavateľstvo určite nezaspí na vavrínoch, a načrtol výhľad činnosti predbežne až do roku 2015. Samozrejme, nezabudol poďakovať za produktivitu autorom publikácií, ako aj pracovníkom vydavateľstiev, Edičnej rade a menovite prorektorovi prof. PhDr. Petrovi Kónyovi, PhD., ktorý, stojac po jeho ľavici, čakal na slovo.

Od zakladateľa sa tak slovo presunulo na prorektora prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD., ktorý je jedným zo zodpovedných za súčasný chod vydavateľstva. V prvom rade predstavil, na aké publikácie sa činnosť inštitúcie zameriava. Od 1. marca 2008 zabezpečuje toto celouniverzitné pracovisko vydávanie výsledkov vedecko-výskumnej činnosti tvorivých pracovníkov a periodických vedeckých publikácií z jednotlivých vedných odborov. Nezabúda, samozrejme, ani na vedecké časopisy, monografie, monotematické vedecké zborníky a pre nás študentov také nenahraditeľné vysokoškolské učebnice. Každú publikáciu musí schváliť Edičná rada, ktorá pripravuje tiež publikačné zámery vydavateľstva do budúcnosti. Samozrejme, tento plán nie je záväzný a po schválení radou môže byť rozšírený o nové publikácie. Prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., vo svojom vystúpení neopomenul tiež históriu vydavateľstva a svedomito vymenoval všetky vyprodukované publikácie. Okrem knižných publikácií vydavateľstvo zabezpečilo vydanie dvoch čísel časopisu Nipsis,

ktorý sa zaoberá otázkami teológie, filozofie, etiky a duchovnosti v spoločenskom kontexte, a publikácií Folia Geographica a Folia Oecologica. Vydavateľstvo tiež zabezpečuje prípravu univerzitného časopisu Na PULze. Za dva roky sa tak vydavateľstvu podarilo publikovať niekoľko tisíc výtlačkov knižných publikácií a niekoľko desiatok tisíc výtlačkov časopisov. „Vydávanie kníh a časopisov je zložitý proces,“ poznamenal prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. Vydavateľstvo zabezpečuje vydávanie publikácií od ich prípravy až po odovzdanie do tlače. Najviac nákladov použije inštitúcia predovšetkým na tlač. Na financovanie tejto najnáročnejšej zložky sa podieľa Prešovská univerzita, granty a sponzori.

A hoci sa prezentácia Vydavateľstva Prešovskej univerzity týkala predovšetkým bilancovania predošlých výsledkov, prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., prezentoval aj ambíciu vydavateľstva zarezonovať aj v celospoločenskom diskurze. Z toho dôvodu možno vydané publikácie nájsť aj na pultoch verejných knižkupectiev.

Po prezentácii vydavateľstva sa do voľnej diskusie zapojili aj prísediaci. Hoci rektor PU RNDr. René Matlovič, PhD., vyzval k pripomienkam a návrhom na zlepšenie vydavateľskej činnosti, väčšina tých, ktorí sa rozhodli prehovoriť, chválami nešetrili. „Je dobré, že ho máme. Máme možnosť celoštátne publikovať,“ vyjadril sa prof. RNDr. Róbert Ištók, CSc. Špeciálne za časopis Folia Oecologica poďakovala doc. Ing. Danica Fazekášová, PhD. Prof. PhDr. Júlia Dudášová, CSc., poďakovala celkovo za reprezentáciu Prešovskej univerzity takýmto spôsobom. Doc. PhDr. Juraj Rusnák, CSc., ktorý má s vydávaním kníh dlhoročné skúsenosti, si vydavateľstvo pochvaľoval, aj keď prostredníctvom neho publikoval po prvýkrát. Označil spoluprácu s ním za „nadštandardnú“. Prajeme teda Vydavateľstvu Prešovskej univerzity, nech sa jej tlačiarenské lisy nikdy nezastavia.

Vladimíra Čajová

Vedecká kaviareň

Každú poslednú stredu v mesiaci sa v rámci rektorátu koná Vedecká kaviareň, ktorú pod názvom Veda v centre pravidelne organizuje Národné centrum pre popularizáciu vedy a techniky v mestách po Slovensku. Po úspešnom štarte v Bratislave a v Nitre, prišla takáto ponuka aj do Prešova. Rektorát Prešovskej univerzity súhlasil s týmto jedinečným projektom, pretože Vedecká kaviareň poskytuje širokej verejnosti priestor na diskusiu s poprednými slovenskými alebo zahraničnými vedcami. Ide teda o cyklus neformálnych stretnutí s osobnosťami vedy a techniky pri káve, ktorých úlohou je postupne a pravidelne raz do mesiaca predstavovať špičkové vedecké kapacity na Slovensku.

Čo symbolizuje názov Veda v centre? Cieľom podujatia je dostať vedu do centra pozornosti širokej verejnosti, pretože vedecká kaviareň je nielen pre odbornú, ale najmä pre laickú verejnosť, ktorá sa živo zaujíma o najnovšie výsledky slovenskej vedy a techniky. Témy vedeckých kaviarní sú vybrané podľa aktuálnosti. A keďže ide predovšetkým o stretnutia s osobnosťami, posledné dve návštevy vedeckej kaviarne patrili vedúcemu Katedry ekológie Fakulty humanitných a prírodných vied PU v Prešove, vedúcemu laboratória ekofyziológie rastlín a živočíchov a Centra excelentnosti ekológie živočíchov a človeka PU v Prešove, doc. RNDr. Ivanovi Šalamonovi, Csc., a po ňom sme sa rozprávali s vedúcim Katedry najstarších dejín a dejín relígií na Inštitúte histórie PU doc. PhDr. Mariánom Vizdalom, CSc. Poslucháči sa počas týchto stretnutí dozvedeli nové informácie a zaujímavosti na témy Prečo rastliny nerozprávajú a Kus Ríma nad Torysou. Nasledujúce stretnutia prinesú, samozrejme, pri káve alebo čaji a stále s príjemnou atmosférou, opäť zaujímavé témy. Cieľom vedeckej kaviarne je vytvoriť priestor, kde sa vedci a študenti alebo široká verejnosť môžu v príjemnom prostredí porozprávať. Možno práve toto je cesta, ako sa naučiť komunikovať aj bez odborných výrazov a nebáť sa opýtať, ak niečomu nerozumieme. Práve preto vznikla Vedecká kaviareň.

Lenka Senková

Na splnenie sľubov potrebujeme aspoň 10 rokov...

Pavel Hagyar sa narodil v Prešove, študoval na Právnickej fakulte na UPJŠ v Košiciach a na Karlovej univerzite v Prahe. Do komunálnych volieb kandidoval ako nezávislý. V primátorskom kresle zostáva už druhé volebné obdobie. Nedávne komunálne voľby vyhral s vysokým náskokom. Hlasov mal viac ako všetci jeho protikandidáti dohromady.

V prvom rade by som vám chcela zablahoželať k víťazstvu. Obhájili ste primátorskú stoličku. Nastupujete teraz do funkcie istejší ako pred štyrmi rokmi?

Táto práca je náročná. Bola náročná predošlé štyri roky a bude aj nasledujúce. Avšak prvýkrát som kandidoval ako človek, ktorý nemá skúsenosti s komunálnou politikou. Teraz však môžem povedať, že poznám problémy Prešova ako málokto. V zásade sa ich snažím aj riešiť. Učím sa pomerne rýchlo, takže som s touto funkciou nemal až väčší problém ani vtedy a azda ani teraz.

Pripravili ste si „pôdu“ na toto volebné obdobie? Je to rozdiel začať teraz stavať na niečom, čo ste budovali vy, ako keď ste vtedy prebrali primátorské kreslo po niekom inom?

V komunálnej politike je potrebné byť najmenej päť rokov, aby sa veci dokončili. Ideálne je dvakrát po päť rokov. My už máme svoje vízie nastolené. Vieme, kam smerujeme, a aby sme došli do úspešného konca, potrebujeme aspoň 10 rokov. Pred štyrmi rokmi nás brzdilo najmä to, po kom sme úrad preberali. Dostali sme Prešov aj so starými hriechmi. Brzdila nás tiež ekonomická kríza a výpadok daní. Obmedzoval nás priemyselný park, na jeho dokončenie sme museli dať pomerne veľa peňazí. Som však presvedčený, že sa nám investície do dvoch rokov vrátia. V súčasnosti je to trochu iné. Vtedy sme začínali takpovediac od nuly, teraz pokračujeme v tom, čo sme si sami vytvorili.

Na čo by ste sa chceli zamerať toto volebné obdobie?

Často sa spomínajú problémy s dopravou. Mesto je pripravené na budovanie obchvatov, no zelenú musí najprv dať vláda. Pred dokončením je Nábřežná komunikácia, ktorá odbremení od nákladnej dopravy Ulicu 17. novembra smerom na Poprad a Košice. Vybudovali sme novú

Okružnú ulicu, ktorá tvorí vnútorný obchvat mesta. V krátkom čase pribudne nový úsek zelenej vlny od vjazdu do mesta od Levoče až na smer Kapušany. Prioritou mesta sú však školy, materské školy, chodníky, cesty.

Spolupracujete aj s PU?

Samozrejme. Dokonca v niekoľkých projektoch. Chceli sme začať s výstavbou veľkého bazéna. Avšak, aby bol dokonale využitý, je potrebné stavať ho v kooperácii so samosprávnym krajom. Mohol by byť prístupný pre verejnosť, ktorá si takýto bazén priam žiada, no poslanci tento projekt neodsúhlasili. Samozrejme, spolupracujeme aj na projektoch VEGA, ale často spolupracujeme so študentmi aj pri písaní ich bakalárskych či diplomových prác. Avšak myslím si, že by sme mohli spolupracovať aj viac. Študenti by mohli byť motivovaní k spolupráci s mestom. Samozrejme, v rámci odborov. Napríklad študenti sociálnej práce by mohli získať prax napríklad v Mestečku pre seniorov na Cemjate. Fakulta manažmentu by mohla pomôcť pri rozvíjaní turizmu. Ide o to, že by touto spolupracou dokázali nábrať dôležitú prax do budúcnosti a samozrejme si aj privyrobiť. Ja som otvorený každému nápadu. Ak príde niekto s niečím konkrétnym, má víziu, ochotu na nej pracovať a rozvíjať ju, dvere mojej kancelárie sú mu vždy otvorené.

Takže stačí zaklopať na vaše dvere?

No v podstate áno. Ale ak sa niekomu nechce do mesta a aby sa nám tu netvorili rady ako v hypermarketoch, stačí kliknúť na oficiálnu stránku mesta Prešov alebo na môj profil na Facebooku. Okrem bežných starostí som už niekoľkokrát dostal mail s návrhmi a často boli dobré a nápadité. Zatiaľ mi taký mail od študenta PU neprišiel, ale ako hovorím, ak má niekto nápad, moje dvere sú mu otvorené.

Takže očakávate väčšiu aktivitu zo strany univerzity?

Ja som dal len návod na to, ako zrealizovať svoje nápady a samozrejme tak pomôcť aj Prešovu. S PU sa mi vždy spolupracovalo veľmi dobre, nemám žiadne výhrady voči vedeniu a ani voči študentom. Často komunikujem s vedením a doteraz sme si mali vždy čo povedať.

Zhovárala sa Vladimíra Čajová.

November 1989

Tento rok si pripomíname 21 rokov od revolúcie, ktorá dostala prívlastok nežná či zamatová. S rektorom PU prof. RNDr. R. Matlovičom, PhD., sme sa zhovárali o význame Novembra 1989 a o tom, či hodnotí spomínaných 21 rokov pre univerzitné školstvo ako využité alebo premárnený čas.

Aké sú vaše osobné spomienky na udalosť 17. novembra?

V čase „nežnej“ revolúcie som bol študentom 5. ročníka na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Bol som priamym účastníkom všetkých udalostí. Hoci už pred 17. novembrom 1989 boli viaceré prejavy nespokojnosti občanov s komunistickým režimom, v plnej miere sa veci dali do pohybu v pondelok 20. novembra 1989. Vtedy bola prvá demonštrácia na Hviezdoslavovom námestí. Pamätám si, ako sa ešte mnoho mojich spolužiakov bálo na túto demonštráciu ísť. Jej atmosféra bola úžasná. Ľudská spolupatričnosť sa udržala aj v nasledujúcich týždňoch počas demonštrácií na Námestí SNP či na občianskom zhromaždení pri justičnom paláci, ktoré požadovalo prepustenie Jána Čarnogurského z väzby. Postupne dochádzalo k zmenám na fakulte. Z funkcií museli odstúpiť zdiskreditovaní komunistickí funkcionári a dochádzalo k obnove akademických slobôd a samosprávy.

V dnešnej spoločnosti sa majoritná časť obyvateľstva prikláňa k idealizácii jednoduchého, pomerne sociálne bezpečného a predvídateľného sveta socialistického režimu a ku kritike fluidnej, premenlivej a neistej súčasnosti. Aké sú podľa vás najväčšie výdobytky Novembra 1989?

Hlavným výdobytком bol návrat slobody a obnova demokracie a samosprávy. V hospodárstve sa obnovil trhový režim. S nadobudnutou slobodou prišla aj individuálna zodpovednosť, ktorá mnohým ľuďom prekáža. Už sa nemôžu vyhovárať na iných. Každý má, s výnimkou osôb s objektívnymi hendikepmi, možnosť aktívne vplývať na svoju budúcnosť. Záleží len na jeho úsilí a schopnostiach. Komunistický režim to neumožňoval. Bol nehumánny. Podporoval priemernosť a systematicky likvidoval prejavy

autonómneho myslenia, kreativity, ale i príklon k tradičným hodnotám kresťanskej civilizácie. Občania boli špehovali a prenasledovaní rozličnými agentmi a dôverníkmi Štátnej bezpečnosti. Režim im vnucoval pomýlené pseudohodnoty, nútil ich vzdať sa alebo skrývať svoju vieru a ponúkal tzv. sociálne istoty, ktoré však boli skôr iluzórne. Kvalita života stagnovala a prehlbovalo sa naše spoločensko-kultúrne, ekonomické a environmentálne zaostávanie za vyspelým svetom. Nesmieme na to zabúdať. Ak si to nebudeme pripomínať, bude sa vytvá- rať priestor na rozličné populistické politické iniciatívy, ktoré ponúkajú veľmi zjednodušené riešenia súčasných problémov a sú predpolím pre nástup diktátorských režimov. Ludstvo zatiaľ nevynášlo nič lepšie, ako je občianska demokracia a trhová ekonomika.

Školstvo bolo z hľadiska ideologického vplyvu jednou z najzraniteľnejších oblastí prednovembrovej spoločnosti. Ak akceptujeme tézu o pomalom, evolučnom charaktere pozitívnych zmien, zdá sa vám s odstupom 21 rokov, že univerzity využili šancu, ktorá sa im po Novembri 1989 ponúkla?

Školstvo bolo pod výrazným ideologickým vplyvom marxizmu-leninizmu. Prešovské akademické prostredie bolo týmto povestné. Malo smutnú reputáciu bašty vedeckého ateizmu a vedeckého komunizmu v celom Česko-Slovensku. Zmeny po roku 1989 sú markantné. Napriek problémom, ktoré priniesla masifikácia vysokoškolského vzdelávania, vo všeobecnosti vývoj považujem za pozitívny. Obnovili sa akademické slobody a je len na nás, aby sme si ich zaslúžili. Musíme dosiahnuť konsenzus týkajúci sa základných akademických hodnôt a štandardov. Na našej univerzite sme pripravili etický kódex, ktorý toto definuje. Veľkým výdobytkom ponovembrového obdobia je možnosť intenzifikácie medzinárodnej spolupráce. V ostatných troch rokoch sme sa vo vedení univerzity snažili maximálne podporiť spoluprácu so zahraničím. Prešovská univerzita sa stala členom prestížnych medzinárodných sietí, ktoré nám ponúkajú nesmierne množ-

stvo možností spolupráce vo vzdelávaní, vede i umení. Myslím si, že najmä mladá generácia už dokáže po týchto benefitoch siahnuť. Vďaka tejto spolupráci môžeme napredovať a priblížiť sa k vysokým akademickým štandardom.

V súvislosti s univerzitným vzdelávaním sa uvažuje o tom, že negatívny vplyv socialistickej ideológie najviac zasiahol humanitné vedy. Došlo po roku 1989 k ich rehabilitácii? Ako diagnostikujete ich súčasný stav v slovenskom kontexte, ako aj v kontexte našej univerzity?

Humanitné a spoločenské vedy najviac doplatili na ideologizáciu v komunistickom režime. Podľa môjho názoru sa im zatiaľ nepodarilo úplne vyrovnať s týmto dedičstvom. Je to otázka generačnej výmeny. Som optimista a verím, že mladá generácia sa postupne dokáže presadiť v konkurencii vyspelých univerzít aj v sfére humanitných a spoločenských vied.

Dnes sme ako spoločnosť v podobnej situácii, ako bola napríklad západonemecká spoločnosť v 70. a 80. rokoch – pozornosť sa sústreďí na budovanie ekonomického blahobytu. V spoločenskom diskurze sa síce frekventovane objavuje heslo o znalostnej ekonomike, školstvo však jednoznačne stratilo prestíž, ktorou v minulosti disponovalo. Existuje podľa vás šanca na znovunadobudnutie tejto stratenej prestíže? Ako by mali univerzity na tieto zmeny reagovať?

Žiaľ, naozaj sme prepadli ekonomickému diktátu. Nechali sme si vnútiť ekonomické pravidlá hry

a zabudli sme, že život a jeho kvalitu ovplyvňujú ďalšie dimenzie, najmä etika, kultúra a kvalita spoločenských vzťahov a životného prostredia. Téza o prednosti základne (ekonomiky) pred nadstavbou (kultúra) bola napokon ústrednou tézou marxizmu. Dedičstvo predchádzajúceho režimu tu vidím v tom, že v našej spoločnosti pretrvávajú veľká nechuť k elitám. S tým je spojené aj nedoceňovanie vzdelania a vzdelanosti. Spoločnosť na svoju plnohodnotnú existenciu však elity nevyhnutne potrebuje. Univerzity majú plniť najmä elitotvornú funkciu. Na plnenie tohto poslania sa musíme sústrediť.

Študentská komunita bola v revolučných udalostiach „prvým hýbateľom“, rozhodujúcim aktivizačným prvkom celého procesu zmien. Je podľa vás dnes mladá generácia nositeľom progresu v spoločnosti a špeciálne v univerzitnom prostredí?

Som presvedčený, že v mladej generácii je prítomná dostatočne početná skupina, ktorá dokáže reagovať na výzvy súčasného a budúceho spoločenského vývoja. Je obdivuhodné, ako sa mladí ľudia samozrejme vyrovnávajú s rýchlo postupujúcim technologickým progresom. Verím, že nezabudnú ani na ďalšie stránky života, najmä sféru hodnôt a kvality spoločenských vzťahov. O tom, že v našej akademickej komunite máme schopné individuality, sa presvedčame každý rok na oceňovaní v rámci slávnosti otvorenia akademického roka.

Zhovárala sa Martina Ivanová.

Aj Prešovská univerzita má svoj etický kódex

Ste profesorom filozofie a etiky na Inštitúte filozofie a etiky Filozofickej fakulty. Venujete sa teda pedagogickej činnosti a, samozrejme, aj výskumu. Za obidvoma predmetmi sa skrýva obrovské množstvo poznatkov a nezanedbateľná história. Filozofia a etika obsahujú aj mená veľkých mysliteľov. Máte aj vy vo svojom živote nejaký vzor, ktorý vás pri vašej práci inšpiruje?

Či už dejiny filozofie, alebo dejiny etiky sú neuveriteľne dlhé a bohaté na množstvo zaujímavých postáv. Pre mňa je veľmi inšpirujúcou postavou zo súčasných etikov nositeľ Nobelovej ceny za ekonómiu Amartya Sen. Je etik a ekonóm, vypracoval sa skutočne z veľmi chudobných pomerov v Bangladéši. Žil v Indii, vyštudoval vo Veľkej Británii a dopracoval sa cez ekonómiu na tú najvyššiu úroveň. Patrí tiež k smeru v rámci etickej teórie, ku ktorému sa hlásim aj ja, teda neutilitaristickému konzekvencializmu, aj keď v trochu inej podobe, ako ho rozvíjam ja. Je mi inšpiráciou pre vedeckú prácu a možnože v istom zmysle aj tú životnú.

Za svoj život ste za štúdiom etiky precestovali niekoľko desiatok krajín. Boli ste na študijných pobytach vo Veľkej Británii, USA, Nemecku, Argentíne, Dánsku, Indii, či dokonca aj Kórei. Môžete porovnať štúdium a výskum etiky u nás, ale aj v zahraničí. Boli rozdiely citeľné?

V skutočnosti je to ťažko porovnateľné, pretože čo krajina, to iná tradícia a, samozrejme, aj iné finančné zdroje a možnosti. Nesporne najviac otvorené dvere boli v Spojených štátoch. Možnosti prístupu k zdrojom a literatúre, stretávanie sa v rôznymi osobnosťami etiky sú tam neporovnateľné s nami. Na druhej strane som videl aj horšie pomery, napríklad v Indii. Ľudia tam žijú v oveľa ťažších podmienkach, na jednej strane je tu obrovská chudoba, no na druhej krásna história, kultúra a tradícia, ktoré človeka fascinujú. Naskytol sa mi pohľad na obrovský kontrast his-

tórie a súčasnosti, a teda aj vidím tiež kontrast medzi nami a zahraničím. Samozrejme, netvrdím, že nás má uspokojovať pocit, že sú krajiny, ktoré sú na tom horšie ako my.

Na čom pracujete v súčasnosti?

Momentálne končíme grant venovaný dejinám etického myslenia na Slovensku v 16. – 18. storočí. Napísal som k tomu rôzne knihy a dizertačnú prácu. Mojou srdcovou záležitosťou v etike je verzia neutilitaristického konzekvencializmu, čo je smer v etike, ktorý kladie dôraz primárne na dôsledky, ale aj hodnoty ľudskej dôstojnosti, morálnosti, prípravu človeka na život a jeho rozvoj, povinnosti, zodpovednosť, toleranciu. Keďže sme nedávno získali štatút UNESCO Chair in Bioethics, teda Centrum bioetiky Unesco, venujeme sa aplikovaným etikám a špeciálne oblasti bioetiky. Prešovská univerzita začiatkom októbra oficiálne otvorila činnosť tohto centra, ktoré je celouniverzitného charakteru a je alokované na Filozofickej fakulte.

Aké projekty v súčasnosti realizujete na Inštitúte?

Náš aktuálny výskum je viacúrovňový. Jedna jeho podoba je základný výskum týkajúci sa objavovania dávno zabudnutej minulosti. Veľa sa u nás totiž hovorí a píše o národnej hrdosti, ale v zásade nám chýba zmapovanie dejín etického myslenia na Slovensku. Existuje množstvo zaujímavých postáv, ktoré možno nedosiahli úroveň svetových veľikánov v dejinách filozofie a etiky, ale svojou kvapkou prispeli k tomu, že sa tu etablovala etika. Na Prešovskom kolégiu bol prvým rektorom Ján Bajer alebo na naše pomery známy filozof Izák Caban. Aktuálne teda končíme práve výskum dejín etického myslenia na Slovensku v 16. – 18. storočí. Uskutočnili sa dve konferencie, vznikli zborníky, monografia, publikácie v časopisoch...

Nechcete nadviazať výskumom aj na ďalšie storočia?

Samozrejme, pripravili sme ďalší

Prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc., pôsobí ako profesor filozofie a etiky na Inštitúte filozofie a etiky Filozofickej fakulty PU v Prešove, kde je jeho riaditeľom, garantom študijných programov etika (vrátane doktorandského študijného programu etika) a prednáša rozličné predmety v rámci etiky. Výskumne sa orientuje na problematiku etiky konzekvencializmu (predovšetkým rozvíja koncepciu etiky sociálnych dôsledkov), dejín etiky vo svete, na Slovensku a sociálnej etiky.

projekt výskumu dejín etického myslenia v 19. – 20. storočí na Slovensku. Je v štádiu posudzovania profesijnej etiky u nás. Ide monitorovanie situácie stavu etiky v rôznych profesiách. Lenže my ako etici máme pocit, že výskum sa realizuje len na povrchu. Pred chvíľou som sa vrátil z konferencie venovanej práve profesijnej etike, ktorá sa organizuje v rámci nórskeho finančného mechanizmu pod vedením pani prorektorky doc. PhDr. Ivety Kovalčíkovej, PhD. Vystupoval som tam s jedným z hlavných referátov, v ktorom som poukazoval na to, že často v rôznych oblastiach, ako sú média, ekonomika, hospodárska oblasť, kultúra, školstvo, hovoríme o etike. Pod týmto pojmom však máme na mysli to, čo sami chápeme ako etiku, teda že sa všetko redukuje len na etický kódex. Ten však v skutočnosti slúži skôr len ako imidžová záležitosť, než ako reálny nástroj riešenia problémov, ktoré môžu vzniknúť v tej ktorej profesii.

Vravíte teda, že v týchto sférach je potrebné ísť do hĺbky..

Presne tak. Súčasťou nášho úsilia o hlbšiu analýzu je aj medzinárodný projekt zameraný na etické monitorovanie fungovania verejnej správy na východnom Slovensku, teda v Prešovskom a Košickom samosprávnom kraji. Vydali sme učebnicu s názvom Etika verejnej správy na východnom Slovensku v roku 2009 a analýzu Etika verejnej správy, ktoré budú okrem

"Rethinking Philosophy Today"

THE XXII WORLD CONGRESS OF PHILOSOPHY

July 30 - August 5, 2008, Seoul National University, Seoul, Korea

iného slúžiť aj pre študentov. Jednoducho, chceme byť nápomocní tým, že skúmame minulosť a prítomnosť v podobe prieskumov. Snažíme sa prispieť hlavne analýzami a najmä vytvorenými návodmi. Pripravili sme návrh etického kódexu pre úrady samosprávnych krajov, pretože žiaden z ôsmich samosprávnych krajov na Slovensku nemá etický kódex, ktorý by mohol slúžiť aspoň, ako aký-taký návod na riešenie etických problémov.

Dal by sa vytvoriť aj etický kódex našej univerzity?

Áno, na Prešovskej univerzite jeden taký už dokonca máme. Na požiadanie pani prorektorky PaedDr. Ivany Cimermanovej, PhD., sme sa významnou mierou podieľali na príprave etického kódexu, ktorý bude schvaľovaný na najbližšom zasadnutí akademického senátu. Momentálne veľmi intenzívne pracujeme na príprave medzinárodného projektu v rámci štruktúry 7. rámcového programu Európskej únie. Škála nášho výskumu je pomerne široká, ale primárne je orientovaná na aplikované veci profesijnej etiky.

Ako sú spomínané projekty financované?

Čo sa týka etiky verejnej správy, je to medzinárodný projekt, financovaný Nadáciou pre občiansku spoločnosť v strednej a východnej Európe. Na takéto aktivity získavame podporu väčšinou v zahraničí. V rámci európskeho sociálneho

fondy sme pripravili osem učebníc pre našich študentov, zriadili sme tiež seminárnu knižnicu so zameraním predovšetkým na bioetiku, v ktorej sú knihy zo špičkových vydavateľstiev, ako sú napríklad Cambridge University Press a Oxford University Press. V rámci projektu sme získali aj prístup do online databáz. Študenti a pedagógovia tak môžu pracovať s najnovšími poznatkami. Spracovanie a vyúčtovanie projektov na druhej strane sprevádza veľmi náročná agenda. Základný výskum týkajúci sa dejín etického myslenia sa realizuje cez štátnu grantovú agentúru VEGA, o Európsky sociálny fond sa starajú európske fondy a Etika verejnej správy je dotovaná cez medzinárodný projekt. Momentálne pracujeme na spomínanom siedmom rámcovom programe Európskej únie, v ktorom budeme figurovať ako koordinátori. Podarilo sa nám nadviazať na spoluprácu s tromi zahraničnými špičkovými pracoviskami. Na základe predošlej spolupráce máme dokonca viac partnerov, a to vo Fínsku, Helsinkách, Holandsku, Utrechte, v Budapešti a v Prahe. Projekt však najprv musíme pripraviť tak, aby spĺňal kritériá a prešiel prvým skríningom. Časový harmonogram, ktorý s programom súvisí, hovorí o tom, že za priaznivých okolností by schválené projekty mohli začať fungovať od septembra budúceho roka s dĺžkou trvania 36 mesiacov.

Spomínate najmä spoluprácu so

zahraničnými inštitúciami. Ste v kontakte aj s domácimi univerzitami?

Áno, samozrejme v rámci Európskeho sociálneho fondu spolupracujeme s Univerzitou Komenského v Bratislave, s Jesseniovou Lekárskou fakultou v Martine a veľmi často s kolegami z Čiech či z Masarykovej univerzity v Brne, s 1. Lekárskou fakultou Karlovej univerzity v Prahe alebo s Filozofickým ústavom

Akadémie vied Českej republiky. Spolupracuje tiež s rôznymi kolegami z Vyšegrádskej štvorky.

Na záver budem trochu vyzvedať... Dozvedela som sa, že o pár dní cestujete do Austrálie.

Dôvodom mojej návštevy protinožcov je významná medzinárodná konferencia Kongres kontinentálnej filozofie, ktorá sa bude konať začiatkom decembra v Brisbane. Zaujímavé je, že témou konferencie je afekt, čo by sme mohli vo filozofickej terminológii preložiť tiež ako vášeň. Vo svojom vystúpení sa v Brisbane budem zaoberať vášňami v politike v strednej Európe a zvlášť na Slovensku, samozrejme, prostredníctvom etického a morálneho rozmeru. Po kongrese mám však ešte dohodnuté ďalšie stretnutia s mojimi tamojšími kontaktmi na University of Sydney. Navštívim profesora Ozolinša, ktorý pochádza z Lotyšska. Dohodnuté mám tiež stretnutie s kolegyňou, ktorá učí na univerzite v Perth. Pôvodom je Slovenka, no už asi 30 rokov pôsobí v Austrálii. Túto moju kolegyňu by sme chceli zahrnúť do projektu 7. rámcového programu Európskej únie. V Austrálii sa máme teda tiež dohodnúť na spolupráci a jej podiele participácie na projekte. Chceme ju, samozrejme, pozvať aj na Slovensko, aby prišla a podieľala sa s nami o svoje skúsenosti, o skutočné know-how, ako sa robí výskum v Austrálii.

Zhovárala sa Vladimíra Čajová.

Sociálna práca sa týka sveta vzťahov

Ako ste sa dostali k sociálnej práci? Kto vám na tejto ceste najviac vstúpil do života a motivoval vás? K sociálnej práci som sa dostala náhodou. Mojou túžbou bolo byť učiteľkou. O inom povolani som ani neuvažovala. Po ukončení štúdia na gymnáziu som ale nebola prijatá na vysokú školu. Rok som pracovala ako nekvalifikovaná učiteľka v materskej škole v bratislavskej Petržalke. Po roku mi skončila zmluva, bola som nezamestnaná. Vrátila som sa do rodného mesta (Bánovce nad Bebravou) a dostala som možnosť zastupovať na tri mesiace kolegyňu, ktorá bola na liečení, na obvodnom úrade, sociálnom oddelení. Takto náhodou som objavila svet sociálnej práce, svet pomoci iným aj sebe. Ak mám menovať osobu, ktorá ma v danom čase najviac motivovala, tak to bol môj otec.

Ste odbornou konzultantkou pre dobrovoľníckych koordinátorov. Čo človeka podľa vás motivuje k prosociálnemu konaniu, teda k tomu, aby vykročil zo svojho malého pohodlného sveta a zaujímal sa o druhých?

U mnohých ľudí ide o tzv. zmiešanú motiváciu, iní sú altruisti, ďalší veria v potrebu pomoci blížnemu. U niektorých ľudí môže ísť o tzv. recipročnú motiváciu – chcu vrátiť iným, prípadne spoločnosti to, čo dostali. Ďalší chcú byť užitoční alebo chcú rozšíriť svoje obzory, svoju sociálnu sieť.

V Spojených štátoch podľa štatistik približne 90 miliónov ľudí pracuje najmenej tri hodiny týždenne ako dobrovoľník pre nejakú neziskovú organizáciu. Napriek proklamovanej kresťanskej orientácii Slovenska sa „samaritánsky“ prístup tunajších obyvateľov zatiaľ intenzívnejšie neprejavil. Do dobrovoľníckych aktivít je u nás zapojených údajne sotva 20 percent dospelého obyvateľstva. Ako si vysvetľujete tento stav?

Dôvodov nižšej miery zapojenia našich občanov do dobrovoľníckych aktivít je niekoľko – od spoločenských (ešte stále nízky sociálny status dobrovoľníctva, nedostatočne

rozvinutá podpora dobrovoľníctva na štátnej úrovni – napr. chýbajúca legislatíva či finančná podpora) až po osobné (nezamestnanosť, nedostatok času, neinformovanosť, nedostatok príležitostí).

Iným, skôr metodologickým problémom je skutočnosť, že vo svete zatiaľ neexistuje jednotná metodika na zisťovanie počtu dobrovoľníkov. Je totiž potrebné zobrať do úvahy rôznorodosť v dobrovoľníctve (formálna a neformálne dobrovoľníctvo, vzájomne prospešné dobrovoľníctvo, svojpomoc a mnoho ďalších podôb, pričom v rôznych krajinách existuje rôzna definícia, ktoré aktivity sú dobrovoľnícke a ktoré nie). V budúcom roku 2011 (Európskom roku dobrovoľníctva) by sme radi zrealizovali v spolupráci s ďalšími dobrovoľníckymi centrami na Slovensku a IUVENTOU celonárodný reprezentatívny kvantitatívny výskum s cieľom zmerať dobrovoľníctvo ako spoločenský jav. Jednou z výskumných otázok bude aj miera zapojenia občanov do dobrovoľníckych aktivít.

V dobrovoľníckej sfére pôsobíte niekoľko rokov a participovali ste na takých aktivitách ako Deň dobrovoľníctva, Trh dobrovoľníckych príležitostí či 72 hodín bez kompromisu. Ako z odstupu viacerých rokov hodnotíte vývoj vnímania dobrovoľníctva na Slovensku?

Podpore dobrovoľníckej angažovanosti najmä vysokoškolských študentov a zavádzaniu dobrovoľníckych programov v sociálnych službách sa venujem od roku 1998. Som rada, že môžem konštatovať veľký progres na úrovni zapojenia študentov do sociálnych služieb, ale aj na úrovni vedy a výskumu. Dobrovoľníctvo sa stalo výskumnou témou v sociálnych vedách; pravidelne vychádzajú monografie, odborné príspevky, kvalifikačné práce, sú organizované konferencie a iné odborné podujatia. V uplynulých rokoch vzniklo viacero centier dobrovoľníctva, organizuje sa stále viac verejných oceňovaní dobrovoľníkov. Dobrovoľníctvo sa profesionalizuje. Existuje niekoľko akreditovaných inštitúcií, ktoré poskytujú vzdelávanie dobrovoľníkov.

K sociálnej práci sa dostala náhodou. Venuje sa dobrovoľníctvu a projektózamerným na rómsku problematiku.

Je členkou Správnej rady Asociácie vzdelávateľov v sociálnej práci na Slovensku a členkou výkonného výboru ECCE - European Centre for Community Education, ktoré sa usiluje okrem iného o podporu európskeho dialógu v oblasti vzdelávania v sociálnej práci. Doc. PaedDr. Tatiana Matulayová, PhD.

Organizovali ste tiež viacero aktivít spätých s dobrovoľníctvom vysokoškolských študentov, napr. Okná do sveta dobrovoľníctva. Je v dnešnom čoraz viac virtuálnom svete ťažké presvedčiť mladých ľudí, aby začali vyvíjať aktivity, ktoré pre nich nebudú prospešné v materiálnej rovine?

Okná do sveta dobrovoľníctva sú príležitosťou pre propagáciu dobrovoľníckych aktivít študentov aj organizácií pôsobiach v sociálnych službách. Ide o časť webovej stránky našej katedry sociálnej práce. Od roku 2006 pravidelne organizujeme (v posledných rokoch ako OZ Prešovské dobrovoľnícke centrum) Trh dobrovoľníckych príležitostí, prípadne semináre o dobrovoľníctve s cieľom získať najmä študentov prvých ročníkov pre dobrovoľnícke aktivity. V posledných rokoch mám skúsenosť, že hoci o dobrovoľníctvo prejaví záujem počas takýchto náborových akcií menej študentiek a študentov, tí potom vytrvávajú. Vo všeobecnosti si myslím, že nie je také ťažké získať mladých ľudí, osobitne vysokoškolákov pre dobrovoľníctvo. Skôr je ťažké ich záujem udržať.

Zdá sa vám, že dnešné univerzity vyvíjajú smerom k spoločnosti dostatok iniciatív a aktivít, ktoré by spoločenskej atmosfére pomohli v tom,

aby bola „volunteer friendly“?

Osobne si myslím, že ťažisko podpory dobrovoľníctva by malo byť inde – v orgánoch verejnej správy. Z mojich dlhoročných skúseností vyplýva, že vedenie univerzít rado podporí aktivity členiek a členov akademickej obce (teda aj študentiek a študentov) v angažovaní sa v prospech rozvoja občianskej spoločnosti.

Okrem témy dobrovoľníctva ste sa venovali viacerým projektom zameraným na rómsku problematiku, napr. Vzdelávanie mladých Rómov alebo Zvýšenie zamestnateľnosti Rómov v spišskom regióne. O aké projekty išlo a v čom vidíte ich benefity?

Od roku 2002 do roku 2007 som sa angažovala ako členka OZ Dôstojný život v Spišskej Novej Vsi v projektoch finančne podporených z prostriedkov PHARE a neskôr Európskeho sociálneho fondu. Cieľom týchto projektov bolo najmä pomôcť vybraným ženám a mužom z rómskych komunít na Spiši získať vedomosti a zdokonaľiť zručnosti, prípadne pracovné návyky, vďaka ktorým by sa mohli ľahšie uplatniť nielen na lokálnom trhu práce. Získať zamestnanie v spišskom regióne nie je jednoduché ani pre kvalifikovaného človeka. Podľa môjho názoru najväčším benefitom týchto projektov bolo, že sa účastníci niečo nové dozvedeli a naučili. Veľmi úspešné boli najmä akreditované kurzy Rómsky asistent učiteľa. Celkovo získalo osvedčenie viac ako 200 frekventantov žijúcich prevažne v rómskych komunitách, viacerí si potom vďaka našim ďalším projektom doplnili vzdelanie – napr. ukončili základnú povinnú školskú dochádzku, získali maturitu a určitý počet aj vysokoškolské vzdelanie.

Ak sa pozrieme na rómsku problematiku z perspektívy človeka, ktorý je súčasťou danej komunity, a z pozície človeka zvonku, často pred nami vyvstanú dva úplne odlišné obrazy. Ktorý z týchto obrazov sa podľa vás viac blíži k pravde? Existujú riešenia, pomocou ktorých by sa tieto dva obrazy mohli raz zlúčiť do jedného? Mimoriadne ťažká otázka. Každý človek si konštruje svet. Mám pochybnosti o jednej pravde... Skôr pociťujem potrebu získavať informácie z oboch svetov a potom ich

skladať do určitého obrazu so zámerom porozumieť. Nemyslím si, že je potrebné a možné vytvárať jeden obraz o svete pre všetkých. Vo svojej pedagogickej činnosti sa snažím podporiť študentky a študentov v reflektovaní, kritickom myslení, ale aj citlivosti pri prenikaní do sveta iných.

V sociológii sa často píše o existencii tzv. skrytých pravidiel rôznych sociálnych tried. Ako môže porozumenie týmto pravidlám pomôcť sociálnym pracovníkom, aby boli úspešnejší vo svojej práci?

Sociálna práca sa týka sveta vzťahov. Jedným z jej cieľom je pomôcť iným v orientácii v spleťosti sociálnych vzťahov a interakcií. Sociálne pracovníčky a sociálni pracovníci preto potrebujú vedieť aplikovať v zložitej sociálnej realite teórie ľudského správania a spoločenskej zmeny s pevným hodnotovým ukotvením.

Václav Cílek hovorí, že na to, aby sme spoznali, kto sme, nemusíme chodiť k psychoanalytikovi – stačí sa pozrieť z okna. Vy sa angažujete v občianskom združení Miloj Spiš. Mohli by ste povedať, čomu sa dané združenie venuje a čo vám táto aktivita dáva pre vnútornú krajinu vašej duše?

Asi máte na mysli OZ Spektrum Východ, ktorého som spoluzakladateľka. V súčasnosti implementujeme v mikroregióne Miloj Spiš projekt zameraný na podporu regionálneho rozvoja. V predchádzajúcich rokoch sme sa viac zameriavali na implementáciu projektov programu

celoživotného vzdelávania podporovaných Európskou úniou (projekty Leonardo da Vinci zamerané na stáže stredoškolských študentov). Aktivity v tomto združení mi dávajú možnosť rozšíriť si obzor o inú problematiku; získať nové poznatky, informácie, skúsenosti; spoznať profesionálov z iných oblastí, ale aj život v iných lokalitách východného Slovenska. Používajúc Vašu metaforu – moja krajina sa tak stáva členejšou a širšou a to ma vnútorne uspokojuje.

Akému projektu sa venujete v súčasnosti?

Pokiaľ ide o projektové aktivity v rámci Prešovskej univerzity, momentálne intenzívne pracujeme na výstupoch projektu NIL Profesijsná etika ako súčasť odbornej spôsobilosti pomáhajúcich profesií, ktorého som odbornou garantkou. Zároveň som odbornou garantkou projektu Gruntvig Participácia, Identita, Integrácia a Historická pamäť: Európske puzzle II, ktorý je zameraný na občianske vzdelávanie. Spolupracujeme v ňom s kolegynami a kolegami z Českej republiky, Poľska a Írska. V rámci mojich dobrovoľníckych aktivít v OZ Prešovské dobrovoľnícke centrum (ktorého som momentálne predsedníčka) pripravujeme 9. ročník podujatia Krajské srdce na dlani, zameraného na ocenenie dobrovoľníkov v Prešovskom samosprávnom kraji. Zároveň sa pripravujeme na budúci rok – Európsky rok dobrovoľníctva.

Zhovárala sa Martina Ivanová.

Prešovská univerzita v Prešove už tradične účastníkom veľtrhov vzdelávania

Zástupcovia Prešovskej univerzity v Prešove z úseku propagácie a marketingu a UNIPOCENTRA PU prezentovali študijné programy Prešovskej univerzity v Prešove na nadchádzajúci akademický rok na fórach vzdelávania, kariéry a inovácií, ktoré sa už tradične konali v Bratislave a v Košiciach.

Najväčší veľtrh vzdelávania AKADEMIA VAPAC 2010, ktorý sa každoročne koná v Národnom tenisovom centre v Bratislave, prilákal takmer 10-tisíc záujemcov o vysokoškolské štúdium a iné vzdelávacie programy takmer z celého Slovenska. Z celkového počtu 70 vystavovateľov z radov univerzít a vysokých škôl, poradenských centier a personálnych agentúr sa v Bratislave predstavilo 19 vysokých škôl a univerzít zo Slovenska. Medzi nimi mala zastúpenie aj Prešovská univerzita v Prešove, ktorá už každoročne informuje o zaujímavých študijných programoch.

Zahraniční vystavovatelia z radov univerzít a vysokých škôl prezentovali štúdium v Českej republike, Rakúsku, Poľsku a Veľkej Británii. Môžeme spomenúť najznámejšie univerzity ako Masarykova univerzita v Brne, Janáčkova univerzita múzických umení v Brne, Webster University z Rakúska či University College v Birminghame.

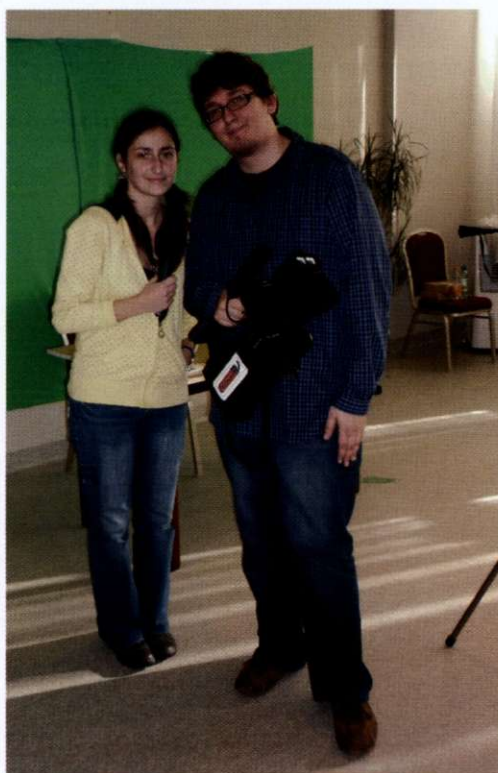
Záujem návštevníkov stánku Prešovskej univerzity v Prešove sa orientoval predovšetkým na štúdium cudzích jazykov, štúdium

politológie, psychológie a histórie. V rebríčku najžiadanejších študijných programov figuruje štúdium manažmentu a uzatvára ho štúdium zdravotníckych študijných programov na Fakulte zdravotníctva. „Skokanom roka“ z radov žiadaných študijných programov sa stal študijný program masmediálne štúdiá. Stále viac mladých ľudí sa zaujíma o tento študijný program na Prešovskej univerzite v Prešove. Fórum vzdelávania, kariéry a inovácií PRO EDUCO v Košiciach každoročne ponúka prehľad možností

štúdiá na slovenských univerzitách a vysokých školách predovšetkým pre záujemcov o vysokoškolské štúdium a iné vzdelávacie programy z regiónu východného Slovenska. Aj tu sa meno Prešovskej univerzity v Prešove spájalo so záujmom o štúdium cudzích jazykov, psychológie a politológie. Podobne ako v Bratislave, záujmu návštevníkov v Dome techniky v Košiciach neuniklo štúdium manažmentu a študijných programov Fakulty zdravotníctva. Na košickom fóre vzdelávania sa medzi „skokanov roka“ z radov najžiadanejších študijných programov zaradili štúdium sociálnej práce a štúdium predškolskej a elementárnej pedagogiky a psychológie.

Fórum PRO EDUCO ponúklo priestor na prezentáciu univerzitných médií PU – Mediálka TV a PaF Rádio. Šestica študentov PU predstavila návštevníkom veľtrhu prácu v televízii a rádiu. Celodenná prehliadka prác mladých moderátorov, kameramanov a redaktorov preniesla na miesto veľtrhu ukážku činnosti študentov, ktorí sa práci v médiu na pôde PU profesionálne venujú. Návštevníci fóra mali možnosť vyskúšať si niektorú z profesií moderátora či redaktora priamo na mieste veľtrhu, kam univerzitné médiá preniesli televízne i rádiové štúdio.

Ing. Vladimíra Pohorelčová

Úspešný týždeň spolupráce s nóorskymi kolegami na Prešovskej univerzite

Od 19. do 26. 11. 2010 Prešovská univerzita v Prešove hostovala šesť kolegov a kolegyň z Nórska – účastníkov medzinárodnej vedeckej konferencie a učiteľskej mobility v rámci projektu NIL-II-022-d *Professional ethics as a part of professional competence of supporting professions*. Medzinárodná vedecká konferencia, ktorá sa konala v dňoch 22. a 23. novembra 2010, je jedným z výstupov dvojročného projektu, ktorého hlavným cieľom je zvýšiť etické povedomie a znalosť v oblasti aplikovanej etiky budúcich, ako aj súčasných profesionálov v sociálnej sfére, špeciálnej edukácii i verejnom zdravotníctve. Partnerskými inštitúciami v Nórsku sú Diakonhjemmet University College v Osle a Queen Maud's University College of Early Childhood Education and Care v Trondheime. Konferenciu slávnostne otvoril rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., a prvý sekretár Veľvyslanectva Nórskeho kráľovstva na Slovensku Torgal Ståhl. V hlavnom pléne ako prvá vystúpila prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., projektová manažérka projektu NIL-II-022-d, ktorá ponúkla krátku reflexiu kladov a záporov komplexného a interdisciplinárneho projektu. Následne riaditeľ Inštitútu filozofie a etiky a člen výkonného výboru Centra bioetiky UNESCO prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc., predstavil činnosť inštitútu s dôrazom na medzinárodnú vedeckú, projektovú a publikačnú činnosť. Dalšími vystupujúcimi boli partneri z Nórska, Assoc. Prof. Sturla Sagberg, Dr. Theol. z Queen Maud's University College of Early Childhood Education and Care v Trondheime a Assoc. Prof. Einar

Aadland z Diakonhjemmet University College v Osle. V závere hlavného pléna vystúpila prof. Olena Bykovska, Ph.D., z National Pedagogical M. P. Dragomanov University v Kyjeve. Popoludní sa uskutočnili panelové diskusie zamerané na prezentáciu skúseností z projektových aktivít. Príspevky boli výsledkom nielen spoločných odborných diskusií, ale aj uskutočnenej mobility nórskeho i slovenského učiteľského a učiteľov v partnerských inštitúciách.

Druhý deň konferencie pokračoval obohacujúcimi vystúpeniami študentiek a študentov bakalárskeho, magisterského i doktorandského stupňa, ktorí sa zúčastnili na semestrálnom pobyte v partnerských inštitúciách. Prostredníctvom videokonferencie sa okrem slovenských študentiek a študentov na vystúpeniach zúčastnili aj dvaja študenti z Queen Maud's University College of Early Childhood Education and Care v Trondheime a tri študentky z Diakonhjemmet University College z Campusu Sandnes. Odborné podujatie prišli podporiť taktiež vyučujúci a študenti PU. Završením konferencie boli okrúhle stoly, v rámci ktorých sa rokovalo o vzájomnej, nielen výskumnej, spolupráci zúčastnených strán. Okrúhle stoly boli zamerané na iniciovanie spolupráce v oblasti prípravy JOINT DEGREE, spoločného študijného programu i medzinárodného výskumného projektu v oblasti profesijnej etiky.

Dalším výstupom efektívnej spolupráce boli prednášky nórskeho vysokoškolského učiteľského a učiteľov, ktoré sa konali v rámci učiteľskej mobility projektu NIL. Na pôde Filozofickej fakulty PU sa uskutočnili 25. 11. 2010 prednášky Assoc.

prof. Einara Aadlanda a prof. Einara Vetvika z Diakonhjemmet University College, Oslo a na pôde Pedagogickej fakulty PU prednášali Assoc. Prof. Berit Groven, PhD., Ass. Prof. Bodil Mørland a Assoc. Prof. Sturla Sagberg, Dr. Theol. z Queen Maud's University College of Early Childhood Education and Care, Trondheim.

Úspešnosť konferencie a mobility bola umocnená sprievodným spoločenským programom a odbornými exkurziami. Predkonferenčný víkendový výlet pre zahraničných hostí bol spojený s návštevou Levoče, Popradského plesa, symbolického cintorína vo Vysokých Tatrách, Spišskej Soboty, Spišského hradu a Bardejova. Súčasťou spoločenského programu bola aj exkurzia do zariadenia Inštitútu Krista Veľkého v Žakovciach. Druhou sprievodnou akciou v prvý deň konferencie bola návšteva Gréckokatolíckeho katedrálneho chrámu sv. Jána Krstiteľa v Prešove a vystúpenie speváckeho zboru sv. Romana Sladkopevca a následná večera s ochutnávkou tradičných slovenských jedál. Spostením konferencie bol japonský obed, ktorého „gurmánskou sprievodkyňou“ bola hosťujúca lektorka japonského jazyka na Ústave ázijských štúdií PU, Emiko Hiraoka. Spostením mobilitného týždňa bola tiež exkurzia do Špeciálnej základnej školy v Chminianskych Jakubovaniach. Celý týždeň sa niesol v prísľube pokračujúcej spolupráce s nóorskymi partnermi. Na základe kladných reakcií účastníkov a účastníkov sa tešíme z úspešnosti uskutočnených aktivít.

Tento projekt je spolufinancovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru, Nórskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu SR prostredníctvom Fondu NIL na podporu spolupráce v oblasti vzdelávania.

**Lenka Kvašňáková,
Alena Moravčíková**

Prešovská univerzita oslávila 130. výročie najstaršej fakulty a udelila čestné doktoráty

V zrekonštruovanej a zmodernizovanej aule Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity (GTF PU) v Prešove sa 26. októbra 2010 uskutočnila akademická slávnosť Prešovskej univerzity pri príležitosti 130. výročia založenia jej najstaršej fakulty – dnešnej GTF PU a udelenia titulov doctor honoris causa.

Prešovský arcibiskup a metropolita Ján Babjak, SJ, posvätil obnovenú aulu a ikonu Matky jednoty, ktorá je jej dominantou. Hodnotnú prednášku o histórii GTF PU, najstaršej fakulty Prešovskej univerzity, predniesol jej dekan prof. ThDr. Peter Šturák, PhD., ktorý sa zameriaval na vývoj gréckokatolíckeho teologického štúdia a kňazskej formácie v Prešovskej eparchii. Teologickú akadémiu a kňazský seminár v Prešove založil prešovský gréckokatolícky biskup Dr. Mikuláš Tóth 12. septembra 1880. Totalitný režim v rokoch 1950 – 1989 zakázal

činnosť tejto Vysokej teologickej školy a kňazského seminára. Obnovené boli až v roku 1990 vtedajším prešovským biskupom Jánom Hirkom. Teda v tomto roku si GTF PU v Prešove pripomína aj 20. výročie jej obnovenia. V súčasnosti na nej študuje takmer 650 študentov vo viacerých študijných programoch, z toho 69 bohoslovcov, ktorí sú duchovne formovaní v Gréckokatolíckom kňazskom seminári bl. biskupa P. P. Gojdiča v Prešove. Z toho je ich 50 za Prešovskú archieparchiu, 18 za Košickú eparchiu a 1 za Bratislavskú eparchiu. Ďalších 14 bohoslovcov je v pastoračnom ročníku, počas ktorého pôsobia v rôznych službách.

Pri príležitosti týchto výročí GTF PU jej dekan odovzdal pamätné medaily jednotlivým fakultám PU. Ďalej odovzdal ďakovné listy Mons. Jánovi Babjakovi, SJ, za všestrannú pomoc pri rozvoji fakulty a Mons. Jozefovi Tóthovi za

zásluhy o vznik a rozvoj fakulty. Pamätné listy odovzdal podporovateľom fakulty – rektorovi PU prof. RNDr. Renému Matlovičovi, PhD., štátnemu tajomníkovi Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Mgr. Jaroslavovi Ivančovi, košickému eparchovi Mons. Milanovi Chauturovi, CSsR, emeritnému prešovskému biskupovi Mons. Dr. h. c. Jánovi Hirkovi, emeritnému pražskému pomocnému biskupovi Mons. Jánovi Eugenovi Kočišovi a Teologickej fakulte v Košiciach Katolíckej univerzity v Ružomberku. Ďakovnými listami ocenil aj zaslužilých pedagógov, pracovníkov a podporovateľov fakulty – prof. ThDr. Vojtecha Boháča, PhD., Mons. Mgr. Jána Gajdoša, RNDr. Jozefa Voskára, PaedDr. Františka Dancáka, ThLic. Leandra Tadeusza Pietrasa, OSPPE, ICLic. Michala Onderka st., PaedDr. ThLic. Emila Turiaka, Jozefa Blaščáka, Mgr. Mikuláša

Pružinského, Magdalénu Šechnú, Katarínu Maňkošovú, ikonopisca Milana Lajčiaka, Júliusa Bartscha a firmu Krypton, s. r. o.

Ďakovné listy boli udelené aj in memoriam Mons. doc. ThDr. Vladimírovi Poláčkovi, doc. ThDr. Františkovi Janhubovi, Mons. Mgr. Jánovi Krajňákovi, MUDr. Jánovi Korymu a doc. ThDr. PaedDr. Marekovi Pribulovi, PhD., mimoriadnemu profesorovi.

Prešovská univerzita na základe návrhu Vedeckej rady GTF PU udelila v tento slávnostný deň aj tituly doctor honoris causa dvom významným osobnostiam Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku – prešovskému arcibiskupovi a metropolitovi Mons. ThDr. Jánovi Babjakovi, SJ, PhD., veľkému kancelárovi GTF PU v Prešove, a gréckokatolíckemu kňazovi a básnikovi Mons. Mgr. Jozefovi Tóthovi, bývalému prodekanovi a čestnému dekanovi Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulty v Prešove UPJŠ v Košiciach (dnes GTF PU). Obaja, každý z inej pozície, majú nesmierny podiel na rozvoji tejto fakulty.

Ako uviedol rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., „je skutočne potrebné vysloviť uznanie pánovi arcibiskupovi a metropolitovi Jánovi Babjakovi za jeho všestranné aktivity, ktoré presahujú rámec Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku, ako aj Prešovskej univerzity v Prešove. Zviditeľňujú nás – ľudí, ktorí tu žijeme, pracujeme, prežívame svoje radosti i starosti. A taktiež básnikovi jubilantovi Jozefovi Tóthovi, ktorému práve teraz vyšlo súborné literárne dielo ako cenný myšlienkový odkaz pre dnešok a u ktorého ešte väčšiu úctu vzbudzuje súlad prežitého a napísaného, čo spôsobuje najpresvedči-

vejší účinok na človeka a jeho vnútornú premenu. Patrí im za to naša vďaka.“

Po prednesených laudatiach, ktoré prítomných zoznámili so životom, dielom a vedeckým i ľudským prínosom navrhnutých kandidátov, ako aj s ich konkrétnym vkladom k rozvoju PU, a po samotnom udelení titulov doctor honoris causa nasledovali slávnostné prednášky ocenených.

Mons. Ján Babjak, SJ, vo svojom príhovore predstavil utrpenie a vernosť gréckokatolíckych biskupov a kňazov v rokoch, keď bola Gréckokatolícka cirkev v bývalom Československu zakázaná. Zhrnul tak výsledky svojho vedeckého bádania pri práci na edícii Zostali verní, ktorú spracoval na základe osobných svedectiev kňazov a archívnych dokumentov. Z určitého nadhľadu vyzdvihol skutočnosť Božej logiky. Boh dovolil formálny zánik Gréckokatolíckej cirkvi, aby sa nemohla spoliehať na nikoho, ani na seba, ale iba na Božiu milosť. „Utrpením ju očistil od všetkého, čo by jej v budúcnosti prekážalo v napredovaní vo vernosti a v láske. Tí, ktorí sú už v nebi, sa modlia za svojich katov a za všetkých tých, ktorí im pomohli k mučeníctvu, k svätosti, a prosia Boha, aby ich zachránil pre večnosť. Ide o výmenu darov.“ Povedal, že ocenenie v podobe čestného doktorátu prijal iba s tým vedomím, že je to ocenenie vernosti Gréckokatolíckej cirkvi, ktorá po veľkom utrpení teraz prijíma veľké Božie milosti v mnohorakých podobách.

Konkrétnym vyjadrením tejto vernosti je ďalší ocenený – Mons. Jozef Tóth, ktorý v príhovore vyzdvihol dôležitosť ľudského rozmeru vzdelávania. „Teológia nie je

len náukou o Bohu, ale aj o človeku a o svete. A predovšetkým o ľudských vzťahoch! Preto i tento titul sa týka nielen poznania, ale aj vzťahov. Táto syntéza poznania i vzťahov na základe princípov teológie či viery utvára harmonický model na ľudský život! Teológia je aj výsostnou antropológiou.“ Ďalej uviedol, že preto je neustále potrebná antropologizácia teológie a teologizácia antropológie. Ak naše vzťahy nebudujeme v súlade s tým, čo do nás nakódoval Boh, menia sa iba na ťahy, ktoré majú málo spoločného s ľudskosťou. V tomto kontexte sa vyjadril, že najvyšším titulom pre človeka je homo bonus – dobrý človek. Menovite poďakoval tým, ktorí nezištne pomáhali pri obnove gréckokatolíckeho teologického štúdia a kňazskej formácie v Prešove, a spomenul, ako začínali síce z ničoho, ale stavajúc na dôvere v Boha a úcte k človeku.

Na slávnosti sa zúčastnili najvyšší akademickí predstavitelia Prešovskej univerzity, jej vedeckej rady, akademického senátu a jednotlivých fakúlt, ako aj predstavitelia iných vzdelávacích inštitúcií na Slovensku, predstavitelia cirkvi, štátnej správy a samosprávy, členovia vedeckej rady, akademického senátu, pedagógovia a zamestnanci GTF PU, bohoslovci a ďalší vzácni hostia.

K atmosfére podujatia prispel nádherným spevom Zbor sv. Romana Sladkopevca z Gréckokatolíckeho kňazského seminára. Prešovská univerzita takýmto slávnostným spôsobom dôstojne oslávila výročie svojej najstaršej fakulty, čo sa do jej histórie zaiste zapíše zlatými písmenami.

Ľubomír Petrik

Dni nezábudiek

Liga za duševné zdravie SR je neziskové, humanitné a nezávislé záujmové združenie, ktorého cieľom je aktívna podpora duševného zdravia, prevencia duševných porúch a snaha o zlepšenie podmienok starostlivosti o duševne chorých vo všetkých sférach života. V dňoch 11. – 13. októbra 2010 sa realizovala v našom meste, ako aj v ostatných mestách SR verejná

zbierka s názvom „Dni nezábudiek“, spojená s predajom umelých kvietkov nezábudiek. Liga za duševné zdravie ju organizuje už siedmy rok. Na tejto akcii sa zúčastnili aj študenti Fakulty zdravotníctva študijného odboru ošetrovateľstvo v spolupráci s Psychosociálnym centrom v Prešove. Ako dobrovoľníci v uliciach mesta Prešov ponúkali umelé kvietky nezábudky a informovali verejnosť o problematike duševných chorôb a podpore duševného zdravia. Výnos z finančnej

zbierky v našom meste činí 1278 €. Cieľom tohtoročnej kampane je podpora rozvoja siete starostlivosti o ľudí s duševnými ochoreniami a ich sociálneho začlenenia, podpora projektov chránených dielní, chránenej práce, chráneného bývania, podpora vzdelávania, podpora stacionárov a prevencie v oblasti duševného zdravia. Pomôžme ľuďom s duševnými poruchami žiť medzi nami.

**Mgr. D. Balková,
Mgr. Z. Šimová**

Pittsburgh – Prešov

19. novembra 2010 sa konalo stretnutie prorektorky pre vonkajšiu činnosť a marketing doc. PhDr. I. Kovalčíkovej, PhD., a zástupcov jednotlivých fakúlt PU s predstaviteľmi Point Park University z Pittsburghu. Témou stretnutia boli možnosti spolupráce. Pri tejto príležitosti sme sa porozprávali s Assoc. Prof. Anthonnym Morettim, výkonným zástupcom dekana univerzity.

Could you present your university? What is your management philosophy? Do your students get any type of practical experience during their studies?

Point Park University is a small, liberal-arts based university located in Pittsburgh, Pennsylvania. Currently, about 4,000 students attend, and they are in one of four schools (similar to what the University of Prešov would call faculties) – Arts and Sciences, Business, the Conservatory of Performing Arts and

Communication. The university seeks to educate its students in an urban setting; Point Park is located in downtown Pittsburgh, and much like the University of Prešov it is a campus surrounded by the community in which it can be found. As such, the university thrives on community partnerships in whatever relevant form they can be found. The university believes in engaging with the community, instead of seeing itself as somehow removed from it. At Point Park, a diversity of thought, opinion and expression is considered important; no student should feel his or her ideas are inferior to others. Because a majority of classes contain no more than 15 students, there is interaction between faculty and students inside the classroom; and those conversations often can extend outside it. Practical experience is essential to all of the university's majors. Using the School of Communication as an example, students who have earned a minimum-required grade point average are strongly advised to take two internships during their academic career. Typically, one will be taken toward the end of the

sophomore year and the second will happen either at the end of the junior year or during the senior year of study. Students also gain practical experience through on-campus media organizations as well as through regular in-class assignments that require them to demonstrate a particular competency. In addition, the faculty attempt as often as possible to have media professionals appear as guest speakers in classes or as evaluators of student work. In all of these areas, the goal is to get the student to think and act as a professional communicator while networking with men and women who can serve as mentors and future employers.

Could you give us a brief overview of your MBA programs?

The traditional MBA program offered through the School of Business includes a series of core/required courses supplemented by four additional courses. The 36-credit hour program is typically completed over 24 months, as students take a minimum number of courses each term. This program also includes international students seeking to

bolster their academic and professional credentials. There also is an Accelerated MBA program, geared for students who already have an undergraduate degree in business and relevant professional experience. This program involves taking courses over a 7-week (instead of 15-week) format. This accelerated program often can be completed in just three terms. The "core" courses includes one in the global environment for business, which, among other things, exposes students to the political and cultural environments in which business is conducted. One of the concentration areas for students is Sport, Arts and Entertainment Management, and Point Park is one of few universities in the United States offering such a program. This year, Point Park began an MA in Communication and an MBA graduate program. Students can complete the program in about two years and upon completion hold both the MA and MBA degrees. The program is best suited for an individual motivated to complete rigorous academic and professionally related coursework in a short period of time. Students select from one of three concentrations and take required courses in that area of interest. The interested student must apply to both the School of Communication's MA program and the School of Business' MBA program and be accepted to both.

Could you share your thoughts on the current situation of Slovak university education?

In this area, I believe I lack sufficient knowledge to offer anything resembling a complete answer. Instead, I will attempt to answer this question through the impressions I gathered while in Presov. I am impressed with the bilingual nature of the faculty, and I assume this carries over to the students. This ability to speak, write and otherwise communicate in English will aid any current or future partnership, and it also bodes well as Slovakia continues to develop politically, economically and culturally

within the European Union and beyond. Prof. Rolinson and I saw only a small part of the facilities that Presov faculty and students use, but it is our impression that these facilities allow for appropriate teaching and research to take place. We heard through conversations that attracting grants is becoming more important to the University of Presov, and we assume this is true at other Slovak higher education institutions. This would not be surprising, as we came away believing that faculty and students engage in important research projects across the entire university curriculum. I wish my answer here could be more complete.

What are the benefits of your partnership with a Slovak university? What are the benefits of our partnership with an American university? How do you imagine our cooperation should look like?

One of the primary benefits is that Point Park University has not established a presence in central Europe. It has three partnerships with universities in Europe, but those are concentrated in western Europe. A geographic expansion should be beneficial to Point Park faculty and students. Speaking in general terms, a partnership ensures that faculty and students who have a particular interest in learning more about central Europe or America can benefit from the faculty and professionals in that area. Of course, important questions regarding financial arrangements, accommodations, transfer of credits and the like must still be answered before a formal partnership is entered into, but these would not be possible if there was not real interest among the administrators and faculty at both institutions. In my opinion, there is no formal blueprint for how the partnership will develop, but I believe that it ought to begin with a faculty exchange. Point Park demonstrated its commitment to that idea with a letter that was presented to Dr. Kovalcikova in which the Point Park School of Business

offered to host a Presov faculty member this summer. Along the same lines, informal discussions were held with Prof. Rolinson and me with various Presov faculty about possible School of Communication faculty teaching in Slovakia this summer. Once the faculty exchanges develop, then students exchanges will follow. Again, these could be individual exchanges or perhaps involve a small-group program. This will need to be determined as the relationship between the two universities grows.

The bottom line, I believe, is that while no formal plan is yet in place, there is informal agreement that both universities are interested in starting a professional relationship quickly.

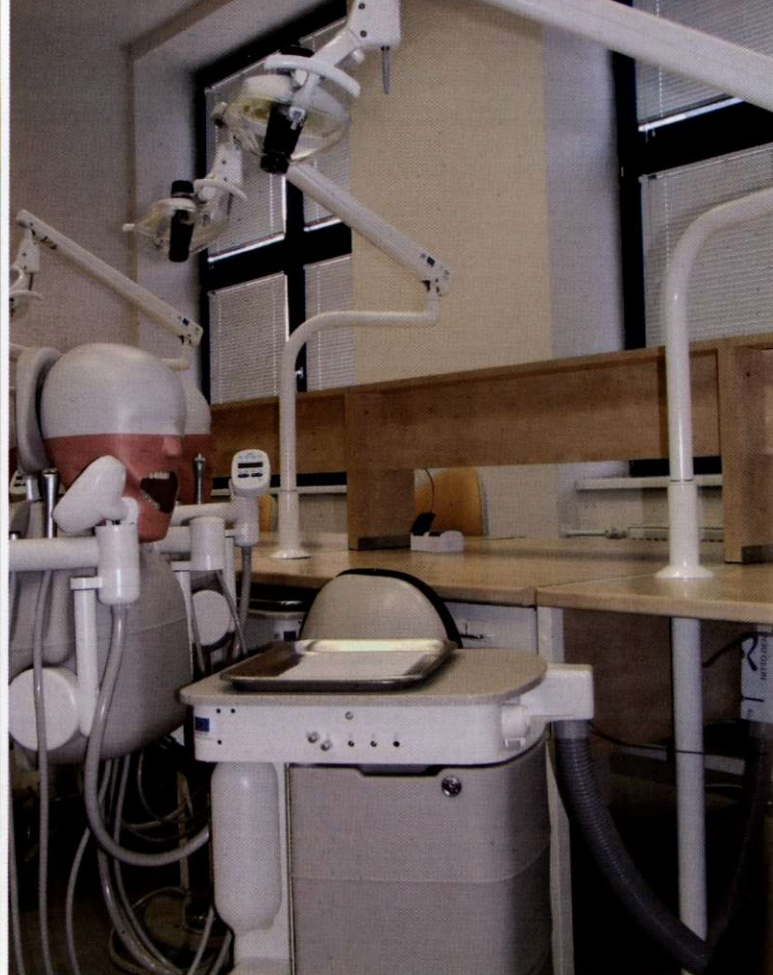
How would you reflect the results of your visit in Prešov?

My colleague Chris Rolinson and I left Presov believing that a partnership with the University of Presov is in the best interests of both institutions. We were impressed with the enthusiasm of the Presov faculty about a possible partnership. More importantly, we recognize that Point Park's arts-and-sciences, business or communication faculty might be able to take advantage of teaching and research opportunities with their colleagues on the Presov faculty. The principal purpose of Prof. Rolinson's and my visit was to determine if additional conversations about a partnership between the two universities should be held. It is our opinion that they should be, and we will be relaying this message to various Point Park constituencies as the weeks go by. It is our opinion that our initial examination of the Presov facilities and faculty indicate that teaching and research options are available, and we will suggest that various faculties who are interested in such individual research options begin exchanging ideas with Presov faculty.

**Zhovárala sa Martina Ivanová.
Foto Christopher Rolinson.**

Doc. MUDr. E. Kovaľová, PhD., garantka študijného odboru Dentálna hygiena pozorne sleduje prácu študentov - budúcich dentálnych hygienikov na fantóme.

Simulátor mobilný tzv. fantóm, umožňuje nácvik techník v prostredí simulujúcom reálne anatomicke-fyziologické pomery v ústnej dutine človeka.

Dve nové modernizované výučbové laboratóriá na Fakulte zdravotníctva PU

Po roku realizácie projektu „Ergonómia práce a jej vplyv na rast kvality života a spoločenskej praxe“ (Operačný program Výskum a vývoj; Prioritná os 2: Podpora výskumu a vývoja; Opatrenie č. 2.2: Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe), venovanému vyhodnocovaniu záťaže podporno-pohybového systému, boli na Fakulte zdravotníctva Prešovskej univerzity v Prešove vybavené výučbové laboratóriá prístrojmi a zariadením v celkovej hodnote 132 489,50 €.

Od septembra 2010 prebieha realizácia tretej aktivity – *Metodológia výskumu a štatistické vyhodnotenie výsledkov*, jej ukončenie je naplánované na mesiac jún 2011. V rámci tejto aktivity budú ešte zakúpené diagnostické a meračie prístroje v celkovej hodnote 39 637 € na hodnotenie záťaže

podporno-pohybového systému dentálneho hygienika a zubného lekára počas práce v rôznych polohách a s rôznou záťažou.

V rámci projektu meraním zistíme, vyhodnotíme a porovnáme záťaž v laboratórnych podmienkach pri práci študentov na modeli, tzv. „fantóme“, síce v ergonomicky správnej polohe, ale bez záťaže s prácou a zaťažením v reálnych prirodzených podmienkach klinickej praxe, kde sa pracuje často v nesprávnych polohách s už spomínanou záťažou.

Porovnáme záťaž podporno-pohybového systému pri sedení na rôznych typoch statických aj dynamických ergonomických stoličkách a na základe našich meraní a zistení odporučíme a navrhne optimálny variant stoličky, na ktorej ošetrujúci pri práci s pacientom sedí v polohe zabezpečujúcej potrebný komfort a zároveň

minimalizujúcej záťaž na trupové svaly a kosti, ako aj na svaly horných končatín a vlastnej ruky. Navrhnutá ergonomicky vyhovujúca stolička, ktorá bude individuálne nastaviteľná, môže byť využívaná aj v iných profesiách vykonávaných prevažne v sede a zaťažujúcich horné končatiny a šiju. Jej využitie by mohlo znížiť výskyt ochorení z pracovného zaťaženia. V prvom rade by však bola vhodnou prevenciou ich výskytu.

PaedDr. Ivana Fedurcová
projektový manažér

Týždeň japonskej kuchyne na PU

Ústav ázijských štúdií PU po jar-nom podujatí „Týždeň taiwan-skej kuchyne“ pripravil na jeseň tohto roku v spolupráci s firmou MAGISTER „Týždeň japonskej kuchyne“. Ukázalo sa, že okrem jazykových kurzov, výučby ja-panského jazyka v dennej forme štúdia, vedecko-výskumných aktivít a výmenných študijných a prednáškových pobytov štu-dentov a učiteľov je aj ponuka jedál ázijskej kuchyne veľmi žiadaným podujatím, ktoré nie-len spestruje zameranie aktivít Ústavu ázijských štúdií PU, ale aj veľmi konkrétne oslovuje veľký počet študentov a učiteľov stravu-júcich sa v Študentskej jedálni PU. K zorganizovaniu podujatia a jeho plynulému priebehu veľmi účinne pomohol hosťujúci profe-sor Akihiro Ishikawa a japonská lektorka Emiko Hiraoka. Obaja poskytli nielen receptúry japon-ských jedál, ale aj originálne in-

gredencie a praktickú inštruktáž ich prípravy pre kuchárov. Pro-pagačnými materiálmi a surovi-nami na prípravu dezertu podá-vaného pri oficiálnom otvorení podujatia dňa 8. novembra 2010 prispel aj japonský atašé na Slo-vensku Mgr. Naoki Kosaka, Ph.D. Na oficiálnom otvorení sa okrem rektora PU prof. RNDr. Reného Matloviča, PhD., a prorektorov prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD., a doc. PhDr. Ivety Kovalčíkovej, PhD., zúčastnili aj zástupcovia japonských firiem v Prešove, Slo-venskej obchodnej a priemysel-nej komory so sídlom v Prešove, majiteľ firmy MAGISTER Ing. Ba-lenčín a, samozrejme, vzácní ja-panskí hostia prof. Ishikawa a lektorka japonského jazyka Emiko Hiraoka.

Podujatie „Týždeň japonskej kuchyne“ na pôde Prešovskej univerzity bolo jednou z foriem propagácie tradícií a kultúry

pre nás ešte stále menej známej destinácie. Gastronómia v sebe naozaj ukrýva aj veľké kultúrne bohatstvo a v chuti jedál môžeme odhaliť špecifické nuansy a in-formácie o ľuďoch, ktorí ich pri-pravujú. Aj na základe najnovších pozitívnych ohlasov uvažujeme, že budeme v budúcnosti pokračovať v začatej tradícii a ponúkať ďalšie špeciality ázijskej kuchy-ne. Veľa bude záležať na tom, či sa nám okrem zástupcov ďalších ázijských krajín podarí zabezpe-čiť aj originálne ingrediencie do týchto jedál tak, ako to bolo pri taiwanskej či japonskej kuchyni. Už dnes začíname pripravovať podmienky na možnosť ponúkať na budúci rok napríklad jedlá vietnamskej, indickej či malajzij-skej kuchyne.

Doc. PaedDr. Daniel Šimčík, PhD.
riaditeľ UAŠ PU

Ocenenia študentom PU v Prešove

V roku 2010 rektor Prešovskej univerzity prof. RNDr. René Matlovič, PhD., ocenil aktívnych študentov reprezentujúcich našu univerzitu pri viacerých príležitostiach. V deň svojej promócie si za vynikajúci prospech prevzalo viac než 100 úspešných absolventov Cenu rektora. V deň otvorenia akademického roku si okrem pedagógov prevzalo Cenu rektora i 28 študentov, ktorí našu univerzitu reprezentovali na medzinárodných, národných vedeckých, športových či kultúrnych podujatiach, ale aj tí, ktorí svojou prí-kladnou činnosťou budujú imidž univerzity nielen ako vedeckej inštitúcie, ale aj inštitúcie, ktorá presa-dzuje humánnosť a ľudský prístup k svojmu okoliu. V máji sa rektor stretol s 10 študentmi športovcami a udelil im ďakovné plakety za úspešnú reprezentáciu Prešovskej univerzity v Prešove a Slovenska na celoslovenských športových súťažiach, ako aj za medailovú reprezentáciu na Paraolympijských a Olympij-ských hrách 2010 vo Vancouveri. V októbri boli udelené mimoriadne motivačné štipendiá 177 študentom. Tieto štipendiá (v celkovej výške 25.965 €) boli financované zo štátneho rozpočtu a Štipendijného fondu Prešovskej univerzity v Prešove. Za vynikajúce študijné výsledky bolo udelené 761 študentom motivačné prospechové štipendium. Celkový objem prospechových štipendií, ktoré boli vyplatené za letný semester ak. roku 2009/2010 bol 160 857 €. Tešíme sa, že sa našim študentom darí v rôznych súťažiach a rovnako si vážime ich všímavosť k okoliu a snahu nezištne pomôcť. Veríme, že i naďalej budeme spoločne budovať meno našej univerzity v duchu loga ... viac než vzdelanie.

PaedDr. Ivana Cimermanová, PhD.

Európska únia
Štrukturálne fondy

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/ Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/ Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Realizácia projektov zo štrukturálnych fondov EÚ na PU napreduje

V rámci Operačného programu výskum a vývoj od septembra 2009 úspešne pokračuje realizácia projektu pod názvom „Centrum pre komercializáciu výstupov výskumu a manažment duševného vlastníctva Prešovskej univerzity“. Po zriadení a etablovaní centra sa činnosti zamerali na aktivity budovania špecializovanej informačno-komunikačnej infraštruktúry v rámci aktivity 1.2

a vypracovanie detailného manuálu interných politík centra, pravidiel a jeho procesov spojených s aktivitou 2.1. Etapy implementácie obsahovali procesy výberu dodávateľa, dodávky IT systému, procesnej mapy, manuálu interných politík, pravidiel a procesov v oblasti riadenia a komercializácie duševného vlastníctva a technológií na PU. Na septembrovom zasadnutí Kolégia rektora

PU bola prezentovaná podstata, úlohy, ciele, ako aj plánované výstupy centra. Záverom roka 2010 dôjde k ukončeniu spomenutých aktivít. Testovacia verzia informačného systému bude nabiehať do plnej prevádzky od januára 2011. Po naplnení databázy kontaktov sa účasť centra zameria na rozvoj národných aktivít v oblasti transferu technológií.

Implementácia projektov zo štrukturálnych fondov EÚ z Operačného programu Vzdelávanie bola inicializovaná v mesiacoch máj a október 2010. Ide o projekty s názvom „Otvorenie vzdelávacieho priestoru PU vytvorením cudzojazyčnej ponuky študijných programov v e-learningu“ a „Modernizácia a zefektívnenie manažmentu univerzity“ s celkovým rozpočtom 2,1 mil. eur. V rámci prvého projektu sa pozornosť sústredila na zakúpenie licencie pre systém riadenia vzdelávacieho obsahu vrátane technickej podpory a časovo neobmedzenej licencie systému Wiki Confluence pre 2000 používateľov. Cieľom projektu je vytvorenie šiestich študijných programov v dištančnej forme v dvoch

jazykových mutáciách, ktoré sú realizované na štyroch fakultách (FHPV, FM, FŠ, FZ). Aktivity môžeme obsahovo rozdeliť na dve časti, a to na 1.1 vytvorenie podmienok na zavedenie elektronického a kombinovaného vzdelávania a 1.2 príprava obsahu a pilotné testovanie elektronického a kombinovaného vzdelávania na vysokej škole. V rámci OP VaV pre opatrenie 5.1 v projekte „Modernizácia IKT a infraštruktúry Prešovskej univerzity“ bolo realizované školenie, kde bola záujemcom o e-learningové kurzy z radov akademickej obce PU prezentovaná metodika tvorby dištančných kurzov. Vzhľadom na to, že metodika tvorby dištančných kurzov je aj predmetom spomínaného projektu, boli pri-

zvaní na toto stretnutie aj riešitelia projektu „Otvorenie vzdelávacieho priestoru PU vytvorením cudzojazyčnej ponuky študijných programov v e-learningu“. Vypracovaním a podpísaním dodatku pokračuje nábeh implementácie druhého projektu podľa plánovaného harmonogramu s aktivitami 1.1. Vytvorenie podmienok pre skvalitnenie správy a riadenia univerzity pomocou inovatívnych technológií a 1.2 Príprava manažmentu akadémie pre využitie nového systému správy riadenia. Ukončenie projektu je naplánované na rok 2013.

Ing. Miroslav Vataščín
Oddelenie rozvoja a projektov
zo ŠF

Rozšírenie výskumných a vzdelávacích aktivít na Katedre ekológie FHPV

V polovici októbra 2010 bola uzatvorená zmluva o zriadení riešiteľského pracoviska ochrany genetických zdrojov rastlín (GZR) pre výživu a poľnohospodárstvo medzi Centrom výskumu rastlinnej výroby v Piešťanoch a Prešovskou univerzitou v Prešove. Riešiteľské pracovisko sa zriadilo v priestoroch experimentálneho pracoviska Prešovskej univerzity v Prešove – Školskom pozemku PU Pod Kalváriou, Botanická 33, za účelom plnenia úloh Národného programu ochrany genetických zdrojov rastlín, so zameraním na liečivé, aromatické a koreninové rastliny. Zmluva je uzatvorená na obdobie rokov 2010 – 2014.

Biologická diverzita – rozmanitosť – je pestrosť na troch úrovniach a zahŕňa celé ekosystémy, druhovú pestrosť jednotlivých spoločenstiev a vnútrodruhovou úroveň. V súlade s celosvetovým trendom sa aj v Slovenskej republike uskutočňuje systematická a cieľavedomá ochrana genetických zdrojov rastlín. Otázka posilňovania a budovania kapa-

cít je aktuálna pre všetky krajiny, ktoré sa zaviazali plniť záväzky obsiahnuté v Dohovore o biologickej diverzite, ktoré spoločne prispievajú ku tvorbe rámca pre globálny manažment životného prostredia. Genofond má svoju biologickú i hospodársku hodnotu. Genetické zdroje rastlín a ich ochrana sú teda hospodársky a politicky významnou a strategickou zložkou majetku štátu. Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky ustanovilo podľa § 24 zákona č. 215/2001 Z. z. o ochrane genetických zdrojov rastlín pre výživu a poľnohospodárstvo Národný program ochrany genetických zdrojov rastlín pre výživu a poľnohospodárstvo na roky 2010 – 2014. Nadväzuje na doteraz prebiehajúci Národný program ochrany GZR pre výživu a poľnohospodárstvo na roky 2005 – 2009. Predstavuje súhrn organizačných, právnych a ekonomických opatrení na zabezpečovanie komplexnej a sústavnej ochrany genetických zdrojov rastlín.

Na Školskom pozemku Pre-

šovskej univerzity v Prešove sa v posledných rokoch venuje veľká pozornosť výskumu biodiverzity, štúdiu genofondu a šľachteniu liečivých, aromatických a koreninových rastlín. Predmetné aktivity sú využívané vo výchovno-vzdelávacom procese, v aplikovaných výstupoch výskumných úloh, ako aj v propagačnej a marketingovej činnosti. Uvedené skutočnosti viedli k myšlienke zapojiť toto univerzitné účelové zariadenie do „Národného programu ochrany genetických zdrojov rastlín pre výživu a poľnohospodárstvo na roky 2010 – 2014“. Cieľom tejto aktivity bude vyhľadávanie, zhromažďovanie, dlhodobé uchovávanie a štúdium genetickej cenných rastlinných materiálov, ich evidencia, inventarizácia, hodnotenie a odporúčania na ich ďalšie využitie. Významná úloha vyplývajúca z toho prináleží výchovno-vzdelávacej a publikačnej činnosti v tejto problematike.

Ing. Jozef Fejér, PhD.

Cesta za médiami...

Takto sme nazvali našu tohtoročnú exkurziu v rámci predmetov masmediálna komunikácia a mediálna výchova. Študenti rôznych odborov Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove mali už po druhý raz možnosť vidieť profesionálne prostredie médií, kde sa denne vytvára televízny či rozhlasový program pre Slovensko. Zvolili sme návštevu verejnoprávných i komerčných médií a doplnili to špecifickou televíziou TA3. Podme však po poriadku – ako sme tri dni v čase od 3. do 5. 11. 2010 v Bratislave prežili.

Naša výprava za médiami začala v stredu o pol ôsmej ráno a do Bratislavy sme dorazili okolo pol tretej popoludní. Ťažiskový program začínal vo štvrtok. Každý mal teda stredú večer pre seba a zvolil si vlastný program. Na návrh kolegu ThLic. Lukáša Petruša sme sa vybrali pozrieť sa na hrad, ale predovšetkým na kontroverzného Svätopluka. Kým sme však dorazi-

li do vytýčeného cieľa, cestu nám skrížil parlament. V určitých chvíľach si vpravím, že som sa k istým veciam dostala ako „slepé kura k zrnú“, a tak to bolo aj v tento večer. Stretli sme sa s pani Magdou Vašáryovou či ministerkou Luciou Žitňanskou. Pán prodekan Dr. Gabriel Paľa stretol zopár známych, a tak sme sa úplnou „náhodou“ dostali až do rokovacej sály parlamentu. Zo samotného vstupu na pôdu, kde sa dejú rozhodnutia, ktoré sa týkajú celého národa, ma pochytila bázeň. Tá ma opustila pri sledovaní kultúry, obsahu a vyústenia debaty, ktorá prebiehala medzi politikmi priamo v sále. Ťažko sa mi hovorí aj o notebooch, na ktorých svietili facebooky, fotky a iné „neparlamentné veci“, česť výnimkám. A tak sme sa po hodine vybrali von (za ten čas sa dá v parlamente toho počuť dosť) a šli za našim prvotným cieľom – pozrieť si nočnú Bratislavu, krásne okolie hradu a kontroverzného Svätopluka, už bez kríža... Prešli

sme sa aj Hlavným námestím, pred historickou budovou SND si kúpili pečené gaštany. Vo štvrtok 4. 11. ráno sme sa vybrali na exkurziu do prvého z médií – TV Markíza, ktorej prieskumy prisudzujú prvenstvo v sledovanosti. Už v tomto prvom a populárnom médiu študenti mohli zistiť, že priestory médií nie sú veľké, že ťažisko je v tvorbe, programe a predovšetkým v ľudoch. Mali sme možnosť vidieť štúdiá, z ktorých sa vysielajú Televízne noviny, Reflex, Na telo, Počasie či Teleráno. Ak si myslíte, že počet štúdií zodpovedá počtu relácií, mýlite sa. Ide o dve štúdiá, ktoré sú vybavené podľa toho, čo sa z nich vysielia. Prezreli sme si technické zariadenie, miestnosť redaktorov, réžiu. Pohľad kamery je skutočne zúžený. Malý priestor, veľa svetiel a kamier. Všetko tip-top pripraví na vysielanie hoci len jednej minúty nie je žiadna sranda.

Po komerčne najúspešnejšej televízii sme sa vybrali do práve v tých dňoch mnohokrát skloňovaného Slovenského rozhlasu. Do budovy, ktorej stavba dodnes budí záujem návštevníkov Bratislavy a aj Slováka dokáže stále zaujať. V dobe, keď vznikala, sa v Slovenskom rozhlasu skutočne pracovalo na plné obrátky. Vysielalo sa, tvorilo, nahrávalo. A preto útroby tejto budovy ukrývajú štúdiá s vybavením, ktoré si vyžadovala vtedajšia technická úroveň, čo sa dnes javí ako stratová záležitosť. Napriek všetkému nás exkurzia a výklad fundovaného človeka obohatili a pohľad na štúdiá zamerané na činohru, kultové Rádio FM a mnohé iné zaujímavosti spojené s touto budovou utvrdili v tom, že Slovenský rozhlas ako rozhlasová stanica má svoj význam. Verejnoprávny rozmer popoludní vyrovnávalo komerčné a tiež najúspešnejšie rádio Expres. V nových priestoroch si študenti mohli pozrieť prácu redaktorov i moderátorov v priamom prenose. Po skončení exkurzií sa štvrtkový večer niesol v znamení nočnej Viedne.

Slovenská televízia je inštitúciou, ktorej kritika manažmentu a strachovosti je biľagom na jej mene. V každom prípade sa nás ujala dáma, ktorej výklad o tom, ako a kde sa v rámci STV pracuje, predčil aj výklad komerčnej televízie. Vysoká budova, ktorá pracuje na trinástich poschodiach z dvadsiatich ôsmich, pootvorila svoje dvere. Opäť obrovské priestory, ktoré sa kedysi, keď STV bola druhým domovom divadelných hercov a pracovníkov televízie, nezdali až také nevyužiteľné

a obrovské. Mali sme možnosť vidieť štúdiá, z nich jedno virtuálne, profesionálny videozáznam toho, čo a ako sa v rámci tohto štúdia môže robiť a meniť. Zároveň sme mali možnosť nahliadnuť do skladu kostýmov, kde jedna obrovská miestnosť ukrývala ešte len obdobie baroka a renesancie. Prezreli sme si štúdio, kde sa natáčala Euróvia, ale mali sme šťastie aj na generálku projektu Moja naj kniha, kde ochotný Martin Nikodým zapožičoval študentským fotoaparátom. Pracovníci televízie obdivne

sledovali študentky východniarky, to sme už s potleskom za skvelý výklad opúšťali budovu STV a viezli sa do jedinej spravodajskej televízie na Slovensku – TA3. Zástupkyňa šéfredaktora nás upozornila na malé priestory a zároveň dodala, že médium nemajú byť chodby, na ktorých sa pracovný čas prechádza pri cigarete a káve, ale predovšetkým priestory využiteľné pre potreby ľudí a techniky. A tie nemusia byť až také veľké. Spôsob práce i vysielania je samozrejme v tejto televízii špecifický a tlak na

spravodajského redaktora či moderátora o čosi väčší ako inde. A tak sa pred nami otvoril opäť nový rozmer vysielania, prinášania informácií i spôsob práce.

Podľa ohlasov študentov sa aj táto, v poradí druhá exkurzia vydarila, otvorila študentom nové obzory na mediálnu prácu, ktorá sa na prednáškach v aule nedá ani nemôže ukázať v plnom rozmere. Ako sa vraví, lepšie je raz vidieť ako stokrát počuť.

ThLic. Martina Poláková, GTF PU

Na pôde PBF PU sa konala významná konferencia

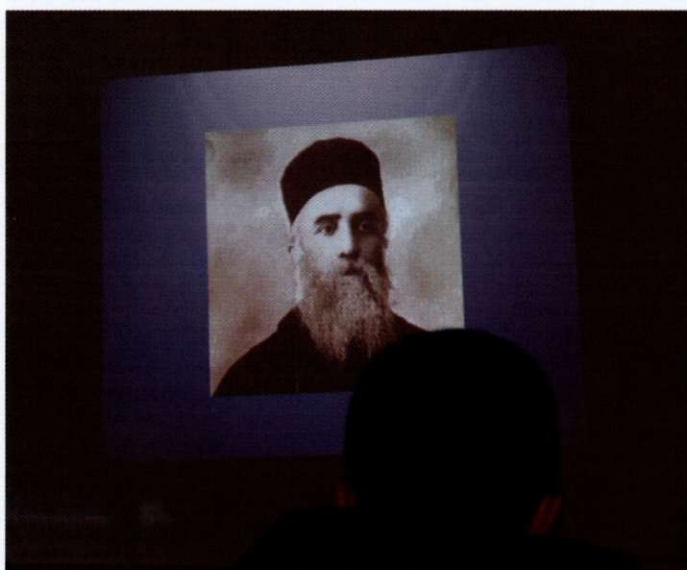
Popoludňajšie hodiny 8. novembra 2010 boli venované vedeckej konferencii s názvom *Význam gréckej filológie, filozofie, teológie a kulturológie pre súčasnú spoločnosť v živote a diele Nektária Eginškého*. Táto vedecká udalosť sa konala pri príležitosti 90. výročia úmrtia jedného z najvýznamnejších teológov 20. storočia, svätého Nektária Eginškého, a zároveň predstavuje výstup riešenia vedecko-výskumného projektu *Príprava študijného programu Grécky jazyk a kultúra do systému vysokoškolského vzdelávania* (KEGA č. 005 – 011PU 4/2010), ktorý korešponduje s dlhodobejším zámerom fakulty neustále rozširovať svoje aktivity. Spolu s organizátormi z PBF PU na príprave vedeckého podujatia participovala obec Ladomirova a Kultúrna a edukačná agentúra ministerstva školstva Slovenskej republiky.

Život a dielo svätého Nektária sú nesporné dostatočne podnetné, čo využili členovia plenárneho zasadnutia a referujúci na spracovanie tém, ktoré sa týkali kulturológie, teológie, filozofie, psychológie, pedagogiky a v neposlednom rade aj sociálnej práce. Vedecké podujatie, podobne ako aj iná činnosť kresťana, začalo modlitbou uskutočnenou cirkevným spevom pod taktovkou Mgr. Nadeždy Sičákovskej. Na

interdisciplinárnej udalosti vystúpili siedmi referujúci z vedecko-pedagogického pléna PBF PU, ktoré otvoril dekan fakulty

prof. ThDr. Ján Zozuľak, PhD. témou „Človek podľa Božieho obrazu a podoby v diele svätého Nektária Eginškého“ a doc. ThDr. Kryštof, PhD., metropolita Českých krajín a Slovenska, ktorý je aj autorom publikácie venovanej životu a dielu svätého Nektária. Jedinečne a nadčasové názory svätého na otázky ekleziológie predstavil Mgr. Andrej Nikulin, PhD. Svätý Nektários vo svojich dielach a skutkoch usmerňoval pravidlá mníšskeho a asketického života. Tieto témy boli predmetom záujmu ThDr. Štefana Pružinského, PhD., a Mgr. Michala Dvořáčka. Na spoločenské aspekty životnej filozofie svätého Nektária sa zamerali ThDr. Maroš Šíp, PhD., a PhDr. Tomáš Hangoni, PhD., ktorí doplnili interdisciplinárny charakter sympózia.

Primárnym cieľom konferencie bolo poskytnúť priestor a pod-

nietiť diskusiu na akademickej pôde, pripomenúť si životnú filozofiu svätého Nektária a poukázať na interdisciplinárny a nadčasový rámec myšlienok svätca. Základné premisy vedeckého podujatia boli obsiahnuté v každom príspevku z iného zorného uhla, takže sumarum tvoril jednoliaty celok, ktorý bol obohacujúci pre každého účastníka o podnety hodnotné nielen vo vedeckej oblasti, ale aj v bežnom živote. Príspevky, ktoré odznali na tejto konferencii, budú zaznamenané v zborníku. Cyklus odprednášaných príspevkov vystriedala diskusia a sympóziu bolo ukončené modlitebne, akafistom ku svätému Nektáriovi. Pre všetkých prítomných bola pripravená recepcia, na ktorej sa ešte živo diskutovalo.

**Anastazij Momot
PBF PU**

Prešovská detská univerzita otvorila po tretíkrát dvere vysokej školy deťom

(Spomienka na tretí ročník PDU)

Tretí ročník Prešovskej detskej univerzity sa konal od 6. do 10. júla 2010 na pôde Prešovskej univerzity v Prešove. Prázdninové leto pre deti vo veku 7 – 14 rokov sa začalo tohto roku novou témou „výLET do poznania“, spojenou aj s prednáškami kozmonauta Ing. Ivana Bellu. Prihlásilo sa 180 detí, ktoré boli rozdelené podľa veku do dvoch študijných stupňov: bakalárček a magisterček.

A je to tu, vstupný vysokoškolský areál a 24 tútorov v rôznych farbách s nápismi svojich skupín. Spoznávanie nových kamarátov a milých tútorov, ktorí rozdávali vôkol seba úsmevy. Tútori boli pripravení a rozhodnutí dať zo seba všetko. Odovzdali tašky od sponzorov, tričká, šilty, notesy, farbičky a informovali rodičov, ktorí odovzdali deti „na štúdiá“ a tešili sa, ako si prídu po svoje ratolesti v odpoľudňajších hodinách.

Po zápise a rozdelení do študijných skupín sa v aule PU konala slávnostná imatrikulácia bakalárčekov i magisterčekov (moderovaná Mgr. Adelou Mitrovou, PhD.), ktorou boli deti prijaté na štúdium na PDU. Vypočutím slávnostných fanfár, študentskej detskej hymny „Tu môžeš snívať“ mohli prežiť svoje prvé dojmy z vysokej školy, ktoré majú pre všetkých študentov taký veľký význam. Deti privítal svojím príhovorom najprv rektor Prešovskej univerzity v Prešove prof. RNDr. René Matlovič, PhD. a potom dekan pedagogickej fakulty prof. PhDr. Milan Portik, PhD.

V triedach a v priestoroch PU sa budúci bakalárčekovia a magisterčekovia zoznamovali so svojimi novými spolužiakmi a tútormi, ktorí sa za skutočne krátky čas stali ich kamarátmi a kamarátkami.

V obedňajších hodinách sme sa s deťmi stravovali v Študentskom domove PU. Obedy si deti pochvaľovali a na náš obdiv boli veľmi disciplinované a vzájomne sa čakali. Kuchári a kuchárky sa o nás starali: jedlá boli stále teplé a chutné. Mali z nás ra-

dosť, lebo farebné tričká tvorili pestrú „jedálenskú dúhu“. Predstavte si dúhu – čiernej, žltej, modrej, zelenej, červenej a oranžovej farby.

Nadišla dlho očakávaná chvíľa: prednáška prvého slovenského kozmonauta Ing. Ivana Bellu. Svoju prednášku viedol pútavo a deti zaujal rozprávaním o kozmonautike i o tom, ako od roku 1993 slúžil v leteckej základni v Malackách. V marci 1998 odišiel do moskovského Hviezdneho mestečka, kde sa začal pripravovať na vesmírny let. V auguste 1998 ho vybrali za člena hlavnej rusko-francúzsko-slovenskej posádky 27. expedície na MIR, ktorá odštartovala 20. februára 1999. V nej pôsobil ako kozmonaut – výskumník v rámci slovenskej misie „Štefánik“. Opisoval loď, na ktorej leteli na MIR. Detská zvedavosť sa vyplatila, pretože malí študenti dostávali odpovede na všetko. Zaujímalo ich, ako spali v lodi, umývali sa, jedli, ako fungovala toaleta a i. Kým bakalárčekovia mali prednášku s Ivanom Bellom, magisterčekovia mali prvé tvorivé dielne. Magisterčekovia poletovali za piesňami a tradíciami, lietali v hline, potulovali sa s Malým princom, lietali s matematikou, ako aj spoznávali televízne novinky, objavovali paličky lietajúce medzi prstami. Po presunutí z prednášky o kozmonautike a odpočinku mali svoje prvé tvorivé dielne bakalárčekovia: *Vesmírna kolážová loď, Hudobný výLET do Viedne, Medovníkové pokúšenie, Keď paličky lietajú medzi prstami, Letí, letí, všetko letí, Spoza televíznej kamery*. Magisterčekovia v tom čase mali svoju prvú prednášku *Ako nám*

tyká kozmonautika s plukovníkom Ing. Ivanom Bellom.

Niekoľko voľných chvíľ sme trávil aj učením sa textu študentskej detskej hymny „Tu môžeš snívať“, ktorú vytvorili deti v 1. ročníku PDU pod vedením Mgr. V. Fedorka. Niektorí tútori PDU prišli s nápadom, ako sa dá spestriť učenie sa textu. Tak, že pri spievaní si bude me slová ukazovať. Od toho okamihu sa spievanie stalo pre nás radosťou a hymnu sme si zaspievali pri každej voľnej chvíľke.

Ako vyzerá tvorivá dielňa z druhej strany? Úlohou lektora je prepojiť tému z prednášky s 90-minútovým praktickým využitím. V treťom ročníku PDU som si aj ja mohla skúsiť pracovať s malými vysokoškoláčikmi vo vlastnej tvorivej dielni s obľúbeným materiálom – krepovým papierom – a korálkami. V letných táboroch a školách v prírode som neraz spolupracovala s deťmi, ktoré rady navliekali korálky na nylón, aby vytvorili malé zvieratká, náramky, prívesky. Preto aj na PDU som s dvoma skupinami navliekala korálky, z ktorých vznikali krásne motýle. Tie mali byť amuletom – pamiatkou, pripomínajúcou deťom začiatok letných prázdnin. Boli sme takí šikovní, že sme po dokončení motýľov vytvorili kvety, na ktorých sa motýle mohli prezentovať na vernisáži. Kvety sa darovali rodičom z lásky a motýle sa odložili ako prívesky na perečníky, mobilné telefóny a pod.

Aj posledný deň PDU sme si vychutnávali naplno. Podmienkou úspešného ukončenia štúdia na vysokej škole bolo vypracovať záverečné práce. Bcč. – bakalárčekovské a Mgč. – magisterčekovské. Témy záverečných prác: 1. PDU v roku 2010, 2. Rozprávka pre môjho súrodencu (Príbeh lietajúceho kufra), 3. Denník neviditeľného študenta PDU.

Deti písali a písali. Niektoré začali opisovaním prvého dňa, prvých okamihov a spoznávaním nielen nového okolia, ale aj kamarátov.

Najviac sa tešili návšteve kozmonauta Ing. Ivana Bellu a jeho prednáške, ktorá ich veľmi fascinovala. Písali aj o tvorivých dielnach, na ktorých maľovali, tancovali, modelovali, paličkovali. Prekvapením boli aj opisy zábavných hier s tútormi. Menšie deti svoje písanie doplnili o obrázky alebo bolo základom práce iba obrázkové písanie (práca v podobe kresby).

Posledné tvorivé dielne 3. ročníka PDU prežívali in-

tenzívne lektori aj vysokoškoláci. Po ukončení tvorivých dielní sme išli na posledný obed v Študentskom domove, ktorý chutil najviac. Jedlo nám chutilo stále, ale tento posledný obed mal svoje čaro v prísľuboch, že sa opäť na ďalší rok stretneme, budeme mať tú istú farbu a tých istých tútorov. Hovorí sa: „V najlepšom treba prestať“. A tak sa aj PDU pomaly, ale isto blíži ku koncu. Ako sa pochválime rodičom, čo sme vytvorili a čo sme sa naučili na vysokej škole? Vstupnú halu sme premenili na krásnu vernisáž, na ktorej sa vystavovali práce bakalárčkov i magisterčkov. Šikovné detské rúčky tvorili nádherné veci – pretvárali hlinu na zaujímavé hlinené predmety, papier na obrázky, korálky na šperky a zvieratká, odpadový materiál na krásne zdobené prívesky, ozdôbky. Pracovali usilovne ako včielky. „Čipkovali“, navliekali, maľovali, spievali, tancovali. Boli kreatívne a pritom stále tie detské bytosti,

ktoré nám ukazujú, že aj v malom veku chcú byť už veľkými. Pri záverečnej slávnostnej promócií, ktorá sa konala za prítomnosti akademických funkcionárov Prešovskej univerzity, ako aj rodičov a príbuzných, dekan pedagogickej fakulty prof. PhDr. Milan Portik, PhD., udelil vysokoškoláčikom titul „bakaláček“ a „magisterček“. Titul im bude pripomínať radosť a úspech, ktorý dosiahli za celý týždeň strávený na PDU. V spomienkach im ostanú zážitky a poznatky, ktoré im všetci s láskou dali v rôznych podobách. Na promócií prorektorka pre vzdelávanie PaedDr. Ivana Cimermanová, PhD., ocenila najúspešnejších absolventov 3. ročníka PDU hodnotnými cenami. Na záver si vysokoškoláčikovia zaspievali svoju hymnu „Tu môžeš snívať“, poniektorí so slzami v očiach od šťastia. Posledné chvíle nám spríjemnila svojím spevom prvá slovenská superstar a úspešná študentka Prešovskej univerzity

Katka Koščová.

Veľké ďakujem patrí tvorcom tohto projektu, ktorý už 3. rok priniesol deťom, ale aj ich tútorom a rodičom radosť a úsmev na tvári. Spokojnosť majú tvorcovia projektu (Kabinet výskumu detskej reči a kultúry PF PU: garantka prof. PhDr. Zuzana Stanislavová, Csc., spolupracovníčky Mgr. Adela Mitrová, PhD., Mgr. Markéta Andričíková, PhD., Mgr. Petra Harčaríková, PhD., PaedDr. Zuzana Sláviková, PhD., a Centrum celoživotného a kompetenčného vzdelávania) i ďalší spolupracovníci, ktorí sa podieľali na priebehu PDU 2010, ako sú tútori jednotlivých skupín, lektori a prednášajúci. Na tieto krásne dni budeme spomínať a tešíme sa, že sa stretneme opäť o rok.

Bc. Anna (Ad'ka) Sokolová
tútorka bakalárčkov
a lektorka tvorivej dielne PDU 2010

Prezentácia života a diela profesora Mikuláša Russnáka

20. 10. 2010 sa konala na Gréckokatolíckej teologickej fakulte PU v Prešove medzinárodná vedecká konferencia vedeckého projektu VEGA s názvom *Ekumenický aspekt života a diela profesora Mikuláša Russnáka (1878 – 1954) v kontexte súčasného medzináboženského dialógu*. Hlavným organizátorom konferencie bola Katedra filozofie a religionistiky GTF PU v Prešove pod vedením vedúceho projektu, doc. ThDr. PaedDr. Andreja Slodičku, PhD. Spoluorganizátormi konferencie boli Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov, Wydział Humanistyczno-Społeczny ATH w Bielsku-Białej, Wydział Teologiczny UŚ w Katowicach, Polskie Towarzystwo Filozoficzne w Cieszynie, Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana“ w Bielsku-Białej a Beskidzki Instytut Nauk o Człowieku. Po úvodnom speve bohoslovcov z Gréckokatolíckeho kňazského seminára v Prešove a modlitbe *Kráľu nebeský* sa k účastníkom konferencie prihovril prešovský arcibiskup a metropolita Mons. ThDr. Ján Babjak, SJ, PhD., ktorý vyzdvihol osobnosť profesora Mikuláša Russnáka ako človeka hlbokej a živšej viery s prísnyim denným režimom. Považuje sa za najučennejšieho muža v dejinách prešovského biskupstva. Prof. ThDr. Peter Šturák, PhD., dekan GTF PU, vyslovil vo svojom príhovore presvedčenie, že „predstavenie tejto vynikajúcej osobnosti

akademického a cirkevného života v prvej polovici 20. storočia zaiste prinesie komplexnejší pohľad, keďže riešiteľský kolektív venuje svoju pozornosť pri spracovaní diela profesora Mikuláša Russnáka viacerým oblastiam, a to dogmatickej, pastoraľnej, liturgickej, právnej a homiletickej“.

S prvým príspevkom vystúpil prof. ThDr. Vojtech Boháč, PhD., ktorý predstavil životopis Dr. Mikuláša Russnáka. PhDr. Jaroslav Coranič, PhD., sa zamerail na obdobie rokov 1918 – 1922, v ktorom Dr. Mikuláš Russnák pôsobil ako generálny vikár Prešovského gréckokatolíckeho biskupstva. Doc. ThDr. PaedDr. Andrej Slodička, PhD., prezentoval primát apoštola Petra a rímskych pápežov v reflexii profesora Mikuláša Russnáka. Kodifikáciou kánonického práva východných katolíckych cirkví v diele profesora Mikuláša Russnáka sa zaoberal JCDr. František Čitbaj, PhD. S ďalšími príspevkami vystúpili hostia a spoluorganizátori z Poľska. Ks. dr hab. Józef Budniak, prof. UŚ, prezentoval ekumenický význam svedkov 20. stor., medzi ktorých zaradil aj profesora Mikuláša Russnáka. Dr. hab. Wiesław Wójcik, prof. ATH, poukázal na prítomnosť Solovjovových myšlienok v diele Mikuláša Russnáka. Dr. Marek Rembierz, dr. Stanisław Ciupka, ks. dr. Stanisław Cader a Lic. Maria Misik prezentovali ekumenický aspekt života a diela

významných poľských predstaviteľov duchovného života v kontexte diela Mikuláša Russnáka, pričom poukázali na ich význam pre súčasný medzináboženský dialóg. Dr. Aleksy Kowalski predstavil Mikuláša Russnáka ako pokračovateľa pneumatológie Otcov Cirkvi. Dr. Mirosław Murat a dr. Mieczysław Dudek, inšpirovaní ekumenizmom M. Russnáka, poukázali na potrebu výchovy v duchu tolerancie. Dr. hab. Grzegorz Grzybek, prof. UR, hovoril o sociálnom zaangažovaní duchovenstva v stredovýchodnej Európe na počiatku 20. stor. Ďalší člen riešiteľského kolektívu, doc. ThDr. Michal Hospodár, PhD., analyzoval dielo M. Russnáka *Tožestvo svjataho liturgizovania časť I*. ThDr. Ľubomír Petrik, PhD., predstavil vybrané kázne profesora Mikuláša Russnáka, Mgr. Mária Poliaková, PhD., poukázala na prínos práce profesora M. Russnáka v oblasti biblických vied a biblickej exegézy a ThDr. PaedDr. Monika Slodičková, PhD., prezentovala sviatok Krista Kráľa v byzantskom liturgickom roku podľa Mikuláša Russnáka. Z konferencie vyšli dva zborníky, z ktorých jeden obsahuje výlučne slovenské príspevky z prvej etapy riešenia projektu, ktoré boli prezentované na medzinárodnej vedeckej konferencii v Prešove 20. októbra 2010.

Monika Slodičková

Na pôde Fakulty manažmentu spojilo Slovákov, Rakúšanov a Turkov kúpeľníctvo

Nielen Prešovská univerzita v Prešove (PU), ale aj vedenie Fakulty manažmentu (FM) podporuje snahy a aktivity svojich zamestnancov v oblasti rozvíjania medzinárodnej spolupráce, a tak sa naša univerzita stala na začiatku horúceho júla miestom konania medzinárodného projektu Európskej únie Erasmus Intenzívny program. Išlo o Letnú školu zameranú na kúpeľníctvo s názvom *Comparison of Tourism Development Determinants in the European Union and Candidate Countries in the Process of Globalisation on the Example of a Concrete Form of Tourism: 1st year Spa Tourism*.

Intenzívny program je krátkodobý študijný program, ktorý spája študentov a pedagógov z vysokoškolských inštitúcií z najmenej troch krajín zapojených do Programu celoživotného vzdelávania (PCV), pričom minimálne jedna krajina musí byť členom Európskej únie. Hlavným cieľom tohto programu je podpora efektívneho a inovatív-

neho spôsobu vyučovania v mnohonárodnom prostredí. Dodatočná, veľmi dôležitá hodnota spočíva v podpore a výučbe takých tém, ktoré nie sú bežnou súčasťou študijných programov ponúkaných univerzitami alebo sa vyučujú len v obmedzenom počte hodín. Jedinečné medzinárodné zloženie pracovnej skupiny má nepopierateľné výhody pre obe zúčastnené strany. Študentom umožňuje zažiť na vlastnej koži nový spôsob vyučovania a iné aktivity, než na aké sú zvyknutí vo svojej domovskej vzdelávacej inštitúcii. Učitelia majú možnosť vyskúšať si nové metódy a prístupy k výučbe v medzinárodnom prostredí, obohatiť svoje poznatky o nové pohľady a prístupy k prednášanej problematike a vymeniť si odborné znalosti a skúsenosti v danej oblasti. V súlade s cieľmi PCV Intenzívny program podporuje vytváranie jednotného Európskeho vzdelávacieho prostredia na vysokoškolskej úrovni a zároveň zvyšuje kultúrne

povedomie priamych aj nepriamych účastníkov projektu. Takéto typy projektov podporujú dobré vzťahy a priateľstvá medzi zúčastnenými univerzitami, ktoré sú základom na vytváranie serióznych výskumných projektov na európskej úrovni a vedú k zvýšeniu kvality medzinárodnej spolupráce medzi vysokoškolskými inštitúciami. Keďže komunikačným jazykom projektu je angličtina, vedľajšou pridanou hodnotou programu je zlepšenie písomných a komunikačných spôsobilostí účastníkov v tomto jazyku.

Počas celého trvania projektu zohralo veľmi dôležitú úlohu pri organizácii Oddelenie vonkajších vzťahov a marketingu PU v Prešove a tiež Katedra turizmu a hotelového manažmentu Fakulty manažmentu PU. Oceniť treba najmä úsilie pani prorektorky pre vonkajšie vzťahy a marketing PU v Prešove – doc. PhDr. Ivety Kovalčíkovej, PhD., ďalej PhDr. Nade Pollákovéj, Mgr. Zdenky Medoňovej a Bc. Bri-

gity Tivadarovej, ktoré svojimi odbornými konzultáciami prispeli k zvýšeniu celkovej kvality Letnej školy. Zároveň treba vyzdvihnúť pripravenosť a profesionalitu vedenia Fakulty manažmentu, ktorej členovia vytvorili priaznivé podmienky na celkový priebeh Letnej školy, konkrétne dekanovi Fakulty manažmentu prof. Ing. Dr. Róbertovi Štefkovi, PhD., a pánovi prodekanovi pre vonkajšie vzťahy Fakulty manažmentu doc. Ing. Štefanovi Kiretovi, CSc., odbornému garantovi na fakultnej úrovni a organizátorovi exkurzií do kúpeľov. Opomenúť nemôžemo ani ľudí z Katedry turizmu a hotelového manažmentu Fakulty manažmentu PU, ktorí projekt pripravovali, kreovali a venovali mu svoj čas i svoje úsilie počas letných dovolenkových dní.

K plynulému a zaujímavému priebehu Letnej školy prispeli aj naši partneri. Univerzitu Akdeniz v Antalyi (Turecko) reprezentoval doc. Yildirim Yilmaz a za Karl-Franzens univerzitu v Grazi (Rakúsko) sa zúčastnila Julia Holzner, MSc. Každá z inštitúcií vybrala spomedzi svojich študentov 6 reprezentantov. Z Prešovskej univerzity sa na Letnej škole zúčastnili: Bc. Jana Kuzmová, Bc. Renáta Sidorjaková, Lenka Murínová, Radoslava Tóthová, Matúš Markovič, Libor Lihofan. Títo študenti preukázali mimoriadny záujem o účasť v projekte, dostatočné vedomosti v písomnom teste aj ústnom pohovore. Usilovne pracovali na zadaniach v priebehu prípravných stretnutí počas letného semestra. Svojou šikovnosťou a vedomosťami úspešne prezentovali Fakultu manažmentu a počas samotnej Letnej školy sa tiež stali súčasťou projektového tímu. Ich intenzívna príprava v letnom semestri a vysoké pracovné nasadenie počas samotnej Letnej

školy boli odmenené získaním 3 ECTS kreditov, ktoré boli Fakultou manažmentu PU riadne uznané.

Letná škola trvala dva týždne od 5. do 18. júla 2010. Každý deň bol venovaný jednej téme, ktorá korešpondovala s hlavným zameraním Letnej školy, v našom prípade kúpeľníctvom, napr. *Kúpeľníctvo v štruktúre turizmu, Trendy v kúpeľníctve, Wellness vs. Kúpeľníctvo*. Každá krajina mala vytvorený priestor, aby prezentovala svoje kúpele. Nasledujúca komparatívna a kritická diskusia zameraná na rozdiely a podobnosti existujúce v kúpeľníctve medzi jednotlivými krajinami okrem iného rozšírila obzor a perspektívu na danú problematiku. Jednotlivé dni boli rozdelené na dve časti. Doobeda učitelia prednášali na vopred vybrané témy a poobede sa organizovali workshopy a spomínané diskusie v rámci prednášanej témy zamerané na študentov. Pravidlá Intenzívneho programu umožňujú vytvoriť aj bohatý kultúrny program, čo sme s radosťou využili a našim hosťom sme poskytli možnosť aspoň z časti zoznámiť sa s históriou, kultúrou a prírodnými krásami východného Slovenska prostredníctvom návštevy Košíc, Betliara, Krásnej Hôrky, Aquacity v Poprade, ale aj návštev kúpeľných zariadení v Bardejove a Novom Smokovci, v rámci ktorých mali účastníci Letnej školy príležitosť stretnúť sa s odborníkmi z praxe.

Medzi hlavné výstupy projektu patrí webová stránka, kde možno nájsť podrobné informácie o projekte; skriptá *Spa Tourism Textbook – IP 2010*, ktoré boli zostavené z prednášok zúčastnených vyučujúcich; okrem skôr zahraničných vysokoškolských pedagógov Fakultu manažmentu reprezentovali PhDr. Daniela Matušíková, PhD., Ing. Kristína

Šambronská, PhD., Mgr. Valéria Talarovičová a tiež Mgr. Zuzana Nováková; zbierka študentských prác – *IP Brochure 2010 Students' Papers on Spa Tourism*.

Je nám ctou skonštatovať, že na základe ohlasov našich hostí bol projekt úspešný. Všetci odchádzali s nezabudnuteľnými, pozitívnymi zážitkami, novými vedomosťami, skúsenosťami a priateľstvami.

Letná škola na Fakulte manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove bola len prvým ročníkom trojročného putovného projektu, ktorého zameranie sa bude každý rok meniť v závislosti od dominantnej formy turizmu v hosťujúcej krajine. Vo februári tohto roku nás navštívil reprezentant Akdeniz univerzity v Antalyi, Dr. Bahattin Ozdemir, ktorému sme pomáhali pri vypracovávaní prihlášky. Sme hrdé na to, že Akdeniz univerzita bola úspešná a získala grant na pokračovanie nášho projektu, ktorý sa bude konať v júni 2011. Týmto spôsobom by sme chceli upozorniť študentov 2. a 4. ročníka Fakulty manažmentu so zameraním na turizmus a hotelierstvo na jedinečnú príležitosť zúčastniť sa na Letnej škole v Antalyi. Taktiež sme v kontakte s rakúskymi kolegami, ktorí budú podávať žiadosť o grant na finálny ročník projektu v roku 2012 v Grazi.

Záverom by sme chceli dodať, že sme veľmi vďačné za príležitosť byť súčasťou tohto projektu, v rámci ktorého sme mali možnosť získať neoceniteľné skúsenosti, naučiť sa a zažiť veľa nového a prispieť k šíreniu dobrého mena Fakulty manažmentu a Prešovskej univerzity v Prešove.

Mgr. Valéria Talarovičová
- product manager
Mgr. Zuzana Nováková
- koordinátor projektu

Český profesor Karel Paulík navštívil PU

Inštitút psychológie na Prešovskej univerzite usporiadal pre študentov prednášku s českým profesorom. Prednášajúcim bol profesor Karel Paulík z Ostravskej univerzity. Študentom ho predstavil docent pre odbor pedagogická psychológia, Štefan Vendel.

Karel Paulík je zástupcom Katedry psychológie a sociálnej práce pre odbor psychológia. Počas svojej 25 ročnej praxe vy-

učoval z predmetu psychológie takmer všetko. Študentom sa vždy snaží poskytnúť potrebné informácie a sprostredkovať im svoje poznatky zaujímavým spôsobom. Venuje sa otázkam zvládania neuro-psychickej záťaže, profesionálnej satisfakcie, všeobecnej a poradenskej psychológie, psychológie športu a psychoterapie. V praxi sa zameriava na problematiku medziľudských i partnerských vzťahov a venuje sa rôznym výskumom.

Profesor Paulík sa študentom v Prešove venoval vyše štyri hodiny, počas ktorých im objasnil problematické témy psychológie. Najviac pozornosti venoval tematike stresu, jeho vplyvu a dôsledkom. „Stres je len predstava, ktorú očakávame. Znamená vymenúvanie vopred naplánovaných vecí a nahromadenie rôznych javov, podnetov a činností, na ktoré sa zameriavame,“ poznamenal. Zároveň dodal, že „stres môže smerovať až k totálnemu vyčerpaniu, ktoré nám môže uškodiť“. Diskusia v závere prebiehala aj v odľahčenej forme výučby, v ktorej nechýbala mierna dávka vtipu.

Martina Štofková

Konferencia organizovaná Fakultou manažmentu PU zaujala médiá

Najžiadanejšia aj na Slovensku

„Aj keď vznikla len pred šiestimi rokmi, už dnes sa pýši prívlastkom najžiadanejšia fakulta. Nielen v rámci svojej „domovskej“ univerzity, ale aj v rámci všetkých sto dvadsiatich fakúlt na Slovensku. Fakulta manažmentu Prešovskej univerzity chce aj naďalej zostať na špici. V súčasnosti má osem štandardných kateder, na ktorých vyučuje vyše sto interných pracovníkov a takmer sto interných a externých doktorandov. Fakulta má právo udeľovať nielen tituly Bc., Mgr. a PhD., ale aj tituly docent a univerzitný profesor.“

Prešovský Večerník 20. 10. 2010

„Medzi svoje priority zaradila rozvoj medzinárodných kontaktov, ako aj spoločných študijných programov so zahraničnými univerzitami.“

Prešovský Korzár 20. 10. 2010

Management 2010

Okrem vzdelávania študentov patrí k činnostiam Fakulty manažmentu i usporadúvanie rozličných odborných seminárov, workshopov a konferencií. Jednou z nich je i pravidelná medzinárodná vedecká konferencia Management 2010. III. medzinárodná vedecká konferencia MANAGEMENT 2010 s podtitulom KNOWLEDGE AND MANAGEMENT IN TIMES OF CRISIS AND ENSUING DEVELOPMENT sa konala v dňoch 21. a 22. októbra v Bardejovských Kúpeľoch. Zúčastnilo sa na nej vyše 80 zástupcov vedecko-výskumných a pedagogických pracovísk a odborníkov z praxe z 13 krajín sveta. Zámerom konferencie bola prezentácia vedeckých poznatkov, výskumných analýz a ich aplikácia v praxi. Rokovania prebiehali v hoteli Ozón, v šiestich sekciách, kde si účastníci po individuálnych prezentáciách v diskusii vymieňali skúsenosti z oblasti ekonómie a ekonomiky, manažmentu a vybraných aplikácií, marketingu a inovácií, manažmentu turizmu a hotelierstva, právnych, kultúrnych, environmentálnych a psychologických aspektov manažmentu, ekonometrie, kvantitatívnych metód a informa-

tizácie v manažmente.

Po oficiálnom ukončení pracovnej časti medzinárodnej vedeckej konferencie privítal vzácnych hostí z Nemecka (prof. Dr. Lothar Bildat z Baltic College, Schwerin), Srbska (prof. Slavoljub Vičič – rektor Vysokej hotelovej školy Belehrad), Poľska (Dr. Ján Telus – rektor Vysokej školy ekonómie, turizmu a spoločenských vied, Kielce; prof. Andrzej Rapacz – Ekonomická Univerzita, Wroclav), Francúzska (Dr. Robert Tatham – Univerzita Savoie), Maďarska (Dr. Katalin Daubner – prorektorka Tomori Pál Univerzita, Kalocsa), Grécka (prof. Pantelis Kyrmizoglou – dekan Vysokej školy manažmentu ATEI, Thessaloniki), Českej republiky (doc. Ing. Ivo Straka, CSc. – rektor Vysokej školy obchodní, Praha) a ďalších krajín primátor mesta Bardejov MUDr. Boris Hanuščák. V priestoroch historickej radnice mesta sa v sprievode doc. Ing. Štefana Kiretu, CSc., prodekana pre zahraničné vzťahy Fakulty manažmentu PU v Prešove, rozprávali o rozvoji infraštruktúry, regionálneho manažmentu a destinačného marketingu Bardejova a Bardejovských Kúpeľov. Stretnutie monitorovala i regionálna televízia.

Pán primátor veľmi pútavou formou oboznámil hostí s bohatou históriou mesta a popísal úspechy, ktoré mesto dosiahlo, ale aj zmeny a rekonštrukcie, ktorými muselo prejsť. Okrem iného priblížil plány a dlhodobejšie stratégie, ktoré sa pripravujú s cieľom zabezpečiť kontinuálny rozvoj mesta a regiónu. Prítomní hostia živo diskutovali a zaujímali sa hlavne o eurofondy a ďalšie projekty EÚ, ktoré boli použité pri rekonštrukcii historického centra mesta. V súvislosti s rozvojom priemyslu sa hostia zaujímali o potenciál mesta a regi-

ónu s ohľadom na ich ďalší rozvoj. Krátka prechádzka po historickom centre nadchla viacerých hostí natoľko, že využili šancu a po oficiálnom ukončení konferencie sa do Bardejova opätovne vrátili v rámci svojho voľného času.

Zhodnotenie konferencie

S odstupom času možno s potešením konštatovať (i na základe viacerých ďakovných mailov od účastníkov konferencie), že III. medzinárodná vedecká konferencia Manažment 2010 sa vydarila a splnila všetky očakávania na strane organizátorov i hostí. Značnou mierou k tomu prispelo i prostredie Bardejovských Kúpeľov. Hostia ocenili: vysokú kvalitu konferencie, ako aj odbornosť jej účastníkov, zaujímavé témy a vysokú štandard odprednášaných príspevkov; celkovú organizáciu konferencie, ochotu organizačného tímu pod vedením doc. PhDr. Miroslava Frankovského, CSc., ktorého členovia sa im venovali od príchodu až po odchod a prispôbili sa každej ich požiadavke (osobitne ocenili individuálny prístup zo strany doc. Ing. Štefana Kiretu, CSc., Ing. Anny Senkovej, PhD., PhDr. Daniely Matušikovej, PhD a Mgr. Valérie Talarovičovej); prepojenie miesta konania konferencie s miestom ubytovania; prostredie Bardejovských Kúpeľov, vysoký štandard poskytnutých ubytovacích aj stravovacích služieb.

Posilňovanie výskumu aj medzinárodnej spolupráce

Vďaka III. medzinárodnej vedeckej konferencii MANAGEMENT 2010 – KNOWLEDGE AND MANAGEMENT IN TIMES OF CRISIS AND ENSUING DEVELOPMENT sa posilnili a prehĺbili vzťahy Fakulty manažmentu s jej zahraničnými

partnerskými inštitúciami. Zároveň sa nadviazali nové kontakty na spoluprácu.

Cieľom Fakulty manažmentu je podporovať medzinárodné výskumné projekty a vystupovať v nich ako koordinujúca inštitúcia. Táto konferencia ponúkla zaujímavé možnosti, ktoré vedenie fakulty na čele s prof. Ing. Dr. Róbertom Štefkom, PhD., plánuje v krátkej dobe využiť. Za prvý úspech, ktorý sa dostavil približne mesiac po konferencii, treba považovať rozvoj vzťahov s Univerzitou Savoie vo Francúzsku, s ktorou sa pripravuje podpis dohody o mobilite študentov a pedagógov nad rámec existujúceho výmenného programu Erasmus.

PhDr. PaedDr. Martina Ferencová, PhD.
Mgr. Valéria Talarovičová

Zabudnuté deti

Štatistiky uvádzajú nárast duševných ochorení v Európe (EUROSTAT) a predpokladá sa, že v roku 2020 bude depresia najrozšírenejším duševným ochorením. V roku 2005 trpelo duševným ochorením 27,4 % populácie Európskej únie. Duševné ochorenie nespôsobuje problémy primárne len svojim nositeľom, ale sekundárne aj deťom, ktoré vyrastajú v kontexte duševného ochorenia niektorého z rodičov. Experti odhadujú, že ide o 3 až 11 % detí. Život s rodičom, ktorý trpí duševným ochorením, determinuje jeho vývin a chronický distress vedie k jeho zvýšenej zraniteľnosti. Tieto deti môžeme nazvať „zabudnutými“, keďže systém zdravotnej alebo sociálnej starostlivosti „zachytiť“ len rodiča. Pokiaľ dieťa nemá zjavné/viditeľné problémy, ostáva nepovšimnuté.

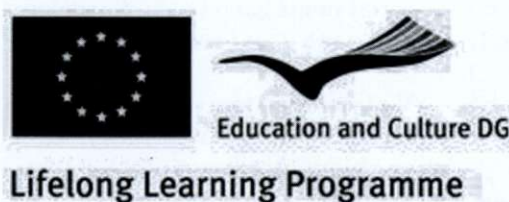
Cieľom medzinárodného projektu KIDS STRENGTHS: *Kids in the Context of Mental Vulnera-*

bility (2009-1-AT-LEO05-01199) je pomôcť profesionálom rôznych oblastí (poradenski pedagógovia, liečebni pedagógovia, sociálni pracovníci, učitelia v predškolských zariadeniach a pod.) zdokonaľiť svoje kompetencie, ktoré im pomôžu komunikovať s rodičom dieťaťa a s dieťaťom samotným o duševnom ochorení rodiča. Deti potrebujú vysvetliť podstatu vecí, ktoré cítia, vidia, počujú a o ktorých uvažujú. Kľúčovými modulmi, ktoré sú základom na vytváranie tréningových aktivít, sú moduly zverejnené na stránke projektu www.strong-kids.eu: Hovorme o deťoch, Vplyv ťažkostí v oblasti duševného zdravia rodičov na deti, Dôležitosť poskytovania informácií rodičom a deťom o ťažkostiach v oblasti duševného zdravia, Pestovanie reziliencie detí rodičov s ťažkosťami v oblasti duševného zdravia.

Projekt na svojej webovej stránke priebežne uverejňuje tréningové materiály a relevantné informácie v rôznych jazykoch pochádzajúce

z výskumu fínskych partnerov. Okrem Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity a Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského sú partnermi v projekte vzdelávacie inštitúcie rôznych krajín – Rakúska, Fínska, Nemecka, Maďarska, Portugalska, Španielska, Turecka a Bulharska. Stránka slúži tiež ako komunikačná platforma pre odborníkov. Nachádzajú sa však v nej aj časti určené rodičom a deťom. Súčasťou služieb, ktoré poskytuje, je aj poradenstvo pre deti žijúce v kontexte duševného ochorenia svojich rodičov. Vytvorenie stratégie na podporu silných stránok týchto detí a poskytnutie podpory na prekonávanie ťažkostí rodinnému systému, v ktorom jeden člen má duševné ochorenie, je jednou z možností, ako pomôcť deťom zvládať túto záťažovú situáciu a napomôcť ich zdravému vývinu.

Tatiana Dubayová,
Lucia Hrebeňárová
Katedra špeciálnej pedagogiky
Pedagogická fakulta PU

Mediácia

- cesta k spravodlivosti

Začiatkom októbra sa v Křtinách pri Brne už po druhýkrát konala medzinárodná konferencia týkajúca sa mediácie a riešenia sporov, tentoraz pod názvom *Mediace – cesta ke spravodlnosti aneb řešení sporů v 21. století*, ktorá bola usporiadaná Európskym zmierovacím inštitútom v spolupráci s Európskym združením sudcov a súdnych úradníkov pre mediáciu. Grécko-katolícku teologickú fakultu reprezentoval jej prodekan pre rozvoj a zahraničné vzťahy ThDr. Paed-Dr. Ing. Gabriel Paľa, PhD. a ThDr. Slávka Michančová, PhD.

O mediácii a probácii sa už pomaly začína u nás rozprávať, kde-tu sa uskutočňuje, ale zrejme jej miesto v riešení sporov ešte nie je pevné. Aký je váš názor na inštitúty mediácie a probácie?

S. M.: Mój názor je taký, že sme stále iba na začiatku. Prax u nás ďaleko zaostáva za teóriou, ale aj za praxou v iných krajinách. Na súdoch pôsobí žalostne málo probačných a mediačných pracovníkov. V oblasti komerčnej mediácie, kde sa riešia spory trestného charakteru, je prax oveľa viac rozvinutá. Človek, ktorý sa ako klient zaujíma o službu mediátora, si už môže vyberať z relatívne dlhého zoznamu mediátorov.

Predovšetkým v akých sporoch by ste ju odporúčali?

S. M.: V zásade ponúka mediácia cestu k riešeniu akýchkoľvek sporov, ak pravda sporné strany súhlasia s jej realizáciou. Môže ísť o susedské spory, obchodné spory, spory medzi rozvádzajúcimi sa partnermi a podobne. Mediácia si vždy vyžaduje dôkladnú prípravu na strane mediátora i na strane klientov, ale existujú spory, pri ktorých je táto príprava neobvyčajne náročná. Mediácia môže byť dokonca nebezpečná – a to najmä v prípadoch, kde je nepomer síl (moci) medzi spornými stranami. Ide predovšetkým o spory a škody, ktoré vznikli v dôsledku trestných činov, v ktorých bolo prítomné násilie, týranie či zneužívanie.

Mediace – cesta ke spravodlnosti aneb řešení sporů v 21. století je

názov konferencie, ktorá sa konala v Českej republike. Patrili ste medzi prednášajúcich. Aký pocit ste mali z tejto konferencie?

S. M.: Organizátorom konferencie sa podarilo pritiahnuť mnoho prednášajúcich zo zahraničia, čo nepochybne zvýšilo kredit konferencie a účastníkom poskytlo obohatenie novými poznatkami a skúsenosťami. Bolo mi však ľúto, že pri tak kvalitne zostavenom programe konferencie bolo toto podujatie kvôli vysokému konferenčnému poplatku dostupné pomerne málo jedincom.

Aká bola osobnostná či profesná škála osobností na tejto konferencii?

S. M.: Počnúc právnikmi a advokátmi zo Slovenska, Česka, ale aj iných krajín – Talianska, Francúzska, Veľkej Británie, Maďarska, Rakúska až po osobnosti pôsobiace v odbore sociálna práca a zdravotníctvo. Dnes sa už mnohí z nich aktívne venujú mediácii. Zároveň mnohí z nich pôsobia aj na akademickej pôde a v rámci vzdelávania.

Ktoré témy rezonovali, prípadne boli zaujímavé?

Spoločne: Všetky témy, ktoré boli prezentované na konferencii, tam mali svoje miesto. Hovorilo sa o mediácii v rôznych oblastiach, počnúc jej vývojom až po mediáciu v trestných veciach. Každá téma, pokiaľ má praktický základ, čo mediácia ako cesta pomoci v rôznych sporoch má, je veľmi inšpiratívna a využiteľná. Dá sa teda povedať, že rezonovali všetky témy a všetky boli zaujímavé.

Mohli by ste porovnať, aké miesto má mediácia v rámci riešenia sporov v Česku a na Slovensku?

S. M.: Myslím, že situácia v praxi je medzi našimi krajinami podobná. Jediný rozdiel je azda v tom, že ČR zatiaľ nemá zákon o mediácii, kým SR ho má už od roku 2004.

V rámci tejto témy by zrejme bolo dobré vysvetliť aj skratky, ktoré sa objavujú v pozvánke a programe tejto konferencie: GEMME ako združenie sudcov podporu-

júcich mediáciu a ESI – Európsky smírčí institut zo sídlom v Křtinách pri Brne.

G. P.: Evropský institut pro smír, mediaci a rozhodčí řízení, o. p. s. (ESI) je výsledkom iniciatív, ktoré vznikli na konferencii Mimosoudní řešení sporů, konanej v septembri 2009 v Brne a v decembri 2009 na pracovnom, adventnom stretnutí na zámku v Křtinách, kde je v súčasnosti aj sídlo ESI. Uprostred nádhерnej prírody ponúka komfort pod jednou strechou na poskytovanie služieb v oblasti mimosúdneho riešenia sporov, ako aj na organizovanie konferencií, sympózií, kurzov a seminárov za účelom šírenia osvetu a poskytovania ďalšieho odborného vzdelávania mediátorov a odborníkov aplikujúcich v praxi princípy práva, spravodlivosti a spolupráce. GEMME je vlastne Európske združenie súdnych a štátnych úradníkov pre spravodlivosť.

Aké miesto má GTF v rámci ESI?

G. P.: GTF PU patrí medzi spoluzakladateľov ESI. Zástupcovia GTF sú členmi správnej rady, vedeckej rady i dozornej rady tohto inštitútu.

Súčasťou konferencie boli aj workshopy. V čom spočívali, kto ich viedol?

S. M.: Odborné semináre pozostávali z praktických ukážok či už mediačných techník, tímovej spolupráce odborníkov, zážitkový seminár neutrality mediátora, ale aj seminár o jeho zodpovednosti, medzi zaujímavé patrili aj zážitkový seminár komunikácie a vnímania. Podnetný bol seminár a kazuistika v rámci domáceho násillia a rodinných sporov. Tieto workshopy viedli prednášajúci z Talianska, Rakúska, Čiech a Slovenska.

Probačná a mediačná práca ako odbor funguje ako na jednej z mála práve na GTF. Je o odbor záujem? Aká je budúcnosť týchto študentov?

G. P.: Výsledkom nášho snaženia je realizácia študijného programu Probačná a mediačná práca v odbore Teológia 2.1.12. Kde hľadať opodstatnenie pre realizovanie takéhoto študijného programu práve na teologickej fakulte? Priamo v zákone č. 550/2003 Z. z., ktorý hovorí o tom, že „za probačného a mediačného úradníka môže byť

vymenovaný občan Slovenskej republiky, ktorý získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa absolvovaním magisterského právnického, učiteľského, teologického alebo iného spoločenskovedného študijného programu, alebo má uznaný doklad o takom vysokoškolskom vzdelaní vydaný zahraničnou vysokou školou". Absolvent nášho študijného programu je ako probátor schopný pracovať ako kvalifikovaný pracovník na organizovanie a výkon dohľadu nad obvineným, kontrolovať výkon trestu nespojeného s odňatím slobody, dohliadať na správanie obvineného v priebehu skúšobnej doby a napomáhať obvinenému, aby viedol riadny život. Ako mediátor dokáže mimosúdne sprostredkovať riešenia sporov medzi poškodenými a obvinenými. V teoretickej a praktickej rovine má solídne poznatky a zručnosti predovšetkým z oblasti biblickej teológie, občianskeho, rodinného, obchodného, trestného práva, kánonického práva, komunikácie, je schopný vidieť a používať teologické implikácie v súvislosti s hľadaním alternatívnych prístupov a riešení pri výkone svojho povolania. Študijný program sa ďalej špecificky zameriava na rozšírenie teoretických vedomostí, získanie odborných kompetencií v oblasti formácie a duchovného rozvoja osobnosti človeka v krízových situáciách, ktorý sleduje utváranie ľudskej osoby so zameraním na jej posledný cieľ a zároveň pre dobro spoločnosti, ktorej je človek členom.

Aké sú závery konferencie, čo priniesla vám osobne, čo by malo byť jej prínosom pre spoločnosť?
Spoločne: Táto konferencia nebola mienená ako jednorazová osvetová či vzdelávacia udalosť. Bola druhým ročníkom z cyklu konferencií zameriavajúcich sa na propagáciu alternatívnych (mimosúdnych) foriem riešenia sporov. Prínos týchto konferencií treba vnímať v dlhodobejšej perspektíve ako kontinuálne vzdelávanie profesionálov pôsobiacich v oblasti probácie a mediácie, ako vytváranie priestoru pre zdieľanie nových skúseností a výziev i ako nástroj k budovaniu vzťahov medzi zainteresovanými profesionálmi.

Rozhovor pripravila
ThLic. Martina Poláková

Na Katedre ekonómie a ekonomiky Fakulty manažmentu PU sa riešila budúcnosť a udržateľnosť slovenského poľnohospodárstva

Zabezpečenie ekonomického rastu v odvetví poľnohospodárstva pri rešpektovaní zásad udržateľného rozvoja a zachovanie produkčných i mimoprodukčných funkcií poľnohospodárskej krajiny boli kľúčovou témou vedeckého seminára, ktorý sa konal 16. novembra 2010 v priestoroch Fakulty manažmentu Prešovskej univerzity v Prešove. Vedecký seminár s názvom „Analýza základných ekonomických faktorov a ich využitie pri reštrukturalizácii poľnohospodárstva a zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja Slovenska“ zorganizovala Katedra ekonómie a ekonomiky Fakulty manažmentu PU v Prešove a bol súčasťou riešenia projektu VEGA 1/0403/09 „Analýza základných ekonomických faktorov a ich využitie pri reštrukturalizácii poľnohospodárstva a zabezpečení trvaloudržateľného rozvoja Slovenska“, ktorého zodpovedným riešiteľom je doc. Ing. Rastislav Kotulič, PhD., vedúci Katedry ekonómie a ekonomiky Fakulty manažmentu PU v Prešove.

Cieľom vedeckého seminára bolo zhodnotiť stav využitia základných ekonomických faktorov pri reštrukturalizácii slovenského poľnohospodárstva a navrhnúť opatrenia smerujúce k zlepšeniu stavu v tomto dôležitom národohospodárskom odvetví. Na vedeckom podujatí sa stretli odborníci venujúci sa dlhodobo tejto problematike, aby si vymenili skúsenosti, poznatky a možnosti podpory poľnohospodárskeho odvetvia v zmysle zásad trvalej udržateľnosti.

V programe bolo zaradených osem vyzvaných prednášok, ktoré obsahovo korešpondovali s témou vedeckého seminára a boli zamerané na posudzovanie prosperity a efektívnosti podnikateľských činností v manažmente poľnohospodárskych podnikov, možnosti rozvoja udržateľného poľnohospodárstva v regiónoch Slovenska, ale aj na hodnotenie klimatických

podmienok ako determinantu ekonomickej efektívnosti subjektov hospodáriacich na pôde a pod. Po ich vypočutí bol účastníkom poskytnutý dostatočný priestor na odbornú a podnetnú diskusiu.

Seminár bol určený vedecko-pedagogickým pracovníkom, ale aj odbornej verejnosti. Odbornými garantmi vedeckého podujatia boli prof. h. c. prof. Ing. Ondrej Hronec, DrSc., (Fakulta manažmentu PU v Prešove), prof. Ing. Jiří Kern, CSc., (Fakulta manažmentu PU v Prešove) a prof. Ing. Igor Liberko, CSc., (Fakulta manažmentu PU v Prešove), čo bolo zárukou vysokej odbornosti podujatia. Vedecký seminár umožnil jeho účastníkom vzájomnú výmenu nielen teoretických, ale aj praktických poznatkov, výmenu skúseností a priblížil tak odbornej verejnosti závažnosť problémov prejavujúcich sa v slovenskom poľnohospodárstve a následne aj problémov ekonomiko-sociálneho rozvoja vidieckych oblastí a kvality života.

V závere seminára sa všetci zúčastnení zhodli na tom, že v súčasnosti je nutnosťou aplikovať do odvetvia poľnohospodárstva nielen prvky smerujúce k ekologizácii a udržateľnosti, ale predovšetkým prvky spoločensky zodpovedného manažmentu. Organizovanie podobných vedeckých podujatí aj v budúcnosti prinesie zvýšenie poznatkov, cenné skúsenosti a podnety, ako aj nové možnosti ich uplatnenia v praxi. Príspevky účastníkov budú zverejnené v recenzovanom zborníku v elektronickej podobe.

Ing. Emília Huttmanová, PhD.
Katedra ekonómie a ekonomiky
Fakulta manažmentu PU

10 rokov existencie UNIPOCENTRA PU

Univerzitné informačno-poradenské centrum bolo slávnostne otvorené rektorom PU 15. 11. 2000. Vzniklo za podpory programu EÚ – TEMPUS Phare. Jeho pôvodný názov bol Študentské servisné centrum PU, súčasný názov sa používa od 1. 3. 2008. UNIPOCENTRUM od svojho vzniku prešlo mnohými zmenami. Na začiatku sme ponúkali brigádnické a pracovné ponuky, ponuky ubytovania pre študentov PU, vytvárala sa databáza žiadostí brigádnických ponúk. Neskôr sme začali poskytovať poradenské služby vo finančnej, psychologickej, právnej a duchovnej sfére, potom služby informačné – vznikol bod prvého kontaktu, čo je služba pre študentov 1. ročníka, prostredníctvom ktorej sa zamestnanci UNIPOCENTRA snažia študentom pomôcť zorientovať sa v prvých dňoch na univerzite, organizujú informačné semináre o štipendijných pobytoch v zahraničí, poskytujú pomoc pri problémoch so študentskou kartou ISIC, pomáhajú zahraničným študentom zorientovať sa v Prešove a okolí. A nakoniec treba spomenúť služby technologické – bezplatný prístup na internet, tlač, kopírovanie, hrebeňové a násuvné väzby, lami-

novanie, rezanie, termoväzba, ČB sken s okamžitým odoslaním na email, tvrdé väzby záverečných prác. Aj napriek tomu, že v blízkom okolí ponúka takéto služby viacero firiem, návštevnosť nášho centra svedčí o tom, že sme kvalitou a primeranou cenou pre študentov vhodným riešením. Denne nás počas semestra navštívi v priemere 100 – 150 študentov. Podľa dotazníkového prieskumu, ktorý sme uskutočnili v máji a júni tohto roku, študenti často a radi navštevujú naše centrum, pretože si veľa vecí vybavujú na jednom mieste a v krátkom čase, napr. napíšu si prácu, vytlačia, zviažu – a to všetko za výhodné ceny. V rámci zvyšovania kvality poskytovaných služieb sme počas leta celé centrum kompletne vymaľovali, zvýšili sme počet počítačov zo 7 na 10, zakúpili sme nový multifunkčný kopírovací stroj a nainštalovali sme samoobslužný kávomat. Okrem toho organizujeme aj rôzne semináre a informačné stretnutia, pravidelne sa stretávame so zahraničnými študentmi, pre ktorých organizujeme výlety a podujatia, podieľame sa na propagácii univerzity na výstavách a veľtrhoch o vzdelávaní, na promóciách, spravujeme univerzitný

internetový obchod s publikáciami vydávanými pedagógmi PU. Priamo u nás je možnosť zakúpiť si reklamné a upomienkové predmety s logom PU. Každoročne tiež organizujeme v spolupráci s Červeným krížom a NTS odber krvi priamo v našich priestoroch. Ďalšou našou aktivitou je zabezpečenie prolóngácií ISIC/ITIC kariet študentom a pedagogickým pracovníkom a študentom externej formy štúdia. Pevne veríme, že v najbližšom čase sa nám s pomocou štrukturálnych fondov EÚ podarí rozbehnúť centrum kariérneho poradenstva, ktoré bude pomáhať študentom končiacich ročníkov uplatniť sa na trhu práce. Takisto by sme radi pravidelne organizovali informačné semináre o formálnych úpravách záverečných prác a pre študentov prednášky o mozgovom joggingu a spôsoboch, ako sa efektívne učiť. Začali sme pracovať aj na založení Alumni klubu PU, ktorého hlavným cieľom je nadviazanie spolupráce medzi samotnou univerzitou a jej absolventmi a udržiavanie aktívnej, vzájomne prospešnej spolupráce a efektívnej spätnej väzby medzi teóriou a praxou. Naším cieľom je neustále pracovať na zdokonalení našich služieb a uspokojovaní požiadaviek našich študentov.

Mária Krištofová

Centrá excelentnosti na PU

Centrá excelentnosti intenzifikujú výskumnú funkciu Prešovskej univerzity a pomáhajú dostať ju na kvalitatívne novú úroveň. Pedagógovia i študenti zriadením a vybudovaním spomínaných centier získali prístup k drahým prístrojom, no nevyčísliteľnú hodnotu majú aj nové skúsenosti. Prof. RNDr. Ivan Bernasovský, DrSc., je zodpovedný za Centrum excelentnosti ekológie živočíchov a človeka a stál aj pri jeho zrode.

Pán profesor, PU sa zriadením CE zaradila medzi špičkové výskumné pracoviská na Slovensku. Cesta k takému úspechu určite nebola ľahká.

Cesta k vybudovaniu Centra excelentnosti (CE) bola naozaj ťažká a dlhá. Musíme si uvedomiť, že na FHPV dlhé roky vzdelávacia

činnosť silne prevládala nad výskumnou. Zriadením CE sa z pracoviska s prevahou učiteľských odborov stalo významné centrum vedy a výskumu na Slovensku.

Prečo vznikla potreba preorientovať sa na výskumnú činnosť?

Nie je to tak celkom otázka preorientovania sa. Každá univerzita je vo svojej podstate vedecko-vzdelávacou inštitúciou a výskum bol na PU vždy prítomný, aj keď ho možno verejnosť tak silno nevnímala. Pomer vedy a výskumu bol však v minulosti v porovnaní so vzdelávaním menší. Posilňovanie výskumnej zložky však nie je len stratégiou PU, je to európsky trend. EÚ prijala už v roku 2000 dokument nazvaný „Lisabonskú stratégiu“, na základe ktorého sa mala Európa stať do roku 2010

„najkonkurenčnejšou znalostne orientovanou ekonomikou sveta“. Tohto roku ho nahradil dokument skrátene nazývaný „EÚ 2020“ s podobným zámerom. Jedným z cieľov je dosiahnuť, aby celková investícia do výskumu a vývoja dosiahla 3 % HDP. Toto číslo je veľmi odvážnym zámerom, ktorý sa napriek početným opatreniam už dlhodobo nedarí dosiahnuť. To, že takýto dokument bol prijatý v čase veľkej ekonomickej krízy, je dôkazom, že Európa vidí cestu k prekonaniu problémov v investíciách do výskumu, ktoré sú investíciou do budúcnosti a poskytnú EÚ konkurenčnú výhodu. Je potrebné stanoviť si priority a podporiť tie oblasti, ktoré môžu prinášať ďalšie zdroje a ktoré sa dajú opätovne investovať.

Znamená to teda, že objem prostriedkov investovaných do vedy a výskumu má v EÚ aj na Slovensku stúpajúci trend?

Áno aj nie. Napríklad rozpočet na výzvy v 7. rámcovom programe EÚ na rok 2011 bude o 12 % vyšší ako financie vyčlenené na tento rok a až o 30 % vyšší v porovnaní s rokom 2009. Potrebná je však aj investícia jednotlivých krajín a tu stúpajúci trend nepozorujeme. Hoci Európska komisia nabáda jednotlivé členské krajiny k financovaniu vedy a výskumu, len málo krajín sa rozhodlo vydať sa touto cestou. Poukazuje napríklad na dobrú skúsenosť Fínska, ktoré prekonalo hospodársku krízu na začiatku 90. rokov investovaním do výskumu a vývoja, zvlášť do oblasti informačných a komunikačných technológií.

Koľko teda investujeme do výskumu na Slovensku?

Asi nikoho neprekvapí, keď poviem, že žalostne málo. Ak samotná EÚ vo všeobecnosti zaostáva v investíciách do výskumu a vývoja za ostatnými vyspelými svetovými ekonomikami, pre Slovensko to platí dvojnásobne. Investície do výskumu a vývoja v posledných dvoch rokoch stagnujú na úrovni okolo 0,6 % HDP. To je veľmi málo v porovnaní s 2 % v EÚ a s 3 %, ktoré sú cieľom stratégie „EÚ 2020“ (na porovnanie v Českej republike je to 1,5 % HDP). Slovensko patrí medzi krajiny Európskej únie s najnižším objemom celkových finančných prostriedkov vyčlenených do oblasti výskumu a vývoja. Je potrebné uvedomiť si nevyhnutnosť podpory domáceho výskumu, pretože z dlhodobej perspektívy sa žiadna ekonomika nemôže spoliehať iba na dovoz technológií z vyspelejších krajín. V rámci Slovenska sa zas prejavuje výrazná regionálna disparita. Objem financií investovaných do vedy je v Prešovskom kraji v porovnaní s Bratislavským krajom zanedbateľný. Chýba tu bohužiaľ aj samotná tradícia výskumu. Máme síce úspešnú univerzitu, ale úplne chýbajú napríklad pracoviská SAV. V celom Prešovskom kraji máme len jediné, a to Astronomický ústav SAV v Tatranskej Lomnici. Veríme, že aj CEEŽČ na FHPV napomôže k postupnému zmierneniu týchto regionálnych rozdielov.

Posilnenie vedy by mohlo byť dôležitým nástrojom na zmiernenie hospodárskej zaostalosti regiónu. Investície do vedy sú investíciami dlhodobými. No na rozdiel od fabrik vyškolený výskumný tím sa nedá po skončení vládnych dotácií jednoducho naložiť a presťahovať ďalej na východ.

Vráťme sa ale k CE. Kedy vznikla myšlienka založenia výskumného centra na FHPV?

Prvotná idea vznikla práve na pozadí spomínanej celoeurópskej stratégie. A, samozrejme, konkrétnu podobu dostala po zverejnení výzvy Agentúrou Ministerstva školstva SR pre štrukturálne fondy EÚ v roku 2008. Výzva predpokladala vytvorenie 40 až 50 centier excelencie, ktoré budú plniť úlohu špičkových pracovísk európskej a svetovej úrovne a podporovať výskum. Na túto výzvu mali nadväzovať ďalšie, ktoré by už ale boli adresované len novovzniknutým centrá, a teda veľká časť prostriedkov investovaných do výskumu sa v nasledujúcich rokoch mala sústrediť už len do týchto inštitúcií. Uvedomili sme si, že taká šanca sa už nezopakuje. Začali sme s prípravou projektu Centra excelentnosti ekológie živočíchov a človeka. Dnes už sám neviem, kde sa v nás vzala tá trúfalosť. Kritériá pre záujemcov boli veľmi prísne. Súťažili sme so špičkovými slovenskými pracoviskami, ktoré mali dlhoročnú tradíciu výskumu, často na svetovej úrovni. V každom odbore vedy a techniky pritom ministerstvo podporilo len jedno centrum v rámci Bratislavského kraja a jedno v ostatných siedmich krajoch Slovenska. Vlastne musím povedať, že sme sami ostali prekvapení, keď bol náš projekt schválený. Uvedomili sme si, že sa začína písať nová éra našej fakulty. Dostali sme sa medzi slovenskú výskumnú elitu. Centier nakoniec v rámci spomínanej výzvy vzniklo 45, z toho 17 v Bratislavskom kraji.

V takejto silnej konkurencii iste nebolo ľahké obstáť. Centrum určite nevzniklo takpovediac „na zelenej lúke“. Ako vyzeral výskum v oblasti prírodných vied na FHPV predtým?

Výskum bol na FHPV vždy, a to na pomerne vysokej úrovni. Je nakoniec prirodzenou úlohou jedinej

fakulty s prírodovedným zameraním byť centrom výskumu na univerzite. V posledných rokoch vyvíjalo vedenie fakulty zvýšené požiadavky na vedecko-výskumnú činnosť pracovníkov. Zvýšil sa počet doktorandov aj vedeckých pracovníkov, veľký dôraz sa kladol na publikačnú činnosť. Akcelerácia vedy a výskumu rýchlo priniesla ovocie. Odrazilo sa to napríklad v hodnotení nezávislej Akademicko-jej rankingovej a ratingovej agentúry (ARRA). Táto nezávislá agentúra hodnotí kvalitu vysokých škôl na základe indikátorov výskumu a vzdelávania. Porovnáva napríklad prostriedky získané z grantov, počet publikácií a citácií, počet študentov a doktorandov alebo pomer počtu profesorov a docentov k počtu všetkých učiteľov. Naša fakulta sa od rokov 2005 – 2009 umiestnila v hodnotení fakúlt vo svojej kategórii dvakrát na prvom, dvakrát na druhom a raz na treťom mieste. V najnovšom hodnotení zverejnenom začiatkom decembra sa FHPV medzi fakultami s filozofickým zameraním opäť umiestnila na prvom mieste. Zásahu na tom má do veľkej miery zvýšená aktivita v oblasti výskumu.

Aj vďaka tomu ste zrejme splnili prísne kritériá na vznik CE.

Áno, predovšetkým vďaka tomu. Svoje sily pri písaní projektu spojili pracovníci Katedry biológie a Katedry ekológie. Bolo to jednak prirodzeným dôsledkom príbuznosti odborov a dlhobodej spolupráce v oblasti výskumu a jednak z nutnosti spojiť sa, aby podmienky agentúry vôbec mohli byť splnené. Tie podmienky boli naozaj tvrdé. Patrilo medzi nich napríklad vysoké percento zamestnancov s ukončeným doktorandským vzdelaním, účasť na medzinárodných projektoch a využitie základného výskumu vo vzdelávaní. Najťažšie kritérium bolo v počte výstupov publikačnej činnosti za posledných 6 rokov, ktoré sa nepodarilo splniť mnohým pracoviskám. My sme však spojeným úsilím splnili aj túto podmienku. Projekt bol schválený, získal nenávratný finančný príspevok z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a zo štátneho rozpočtu spolu vo výške 1 312 233 €.

To znie ako slušná suma. Predsa

len, postačuje to na vybudovanie výskumného centra na svetovej úrovni?

Príspevok, ako aj štatút CE bol určený pracoviskám, ktoré už medzinárodné kritériá „excelentnosti“ (aspoň čiastočne) spĺňajú, preto aj tie prísne podmienky pre žiadateľov. Tieto inštitúty by mali dostať príležitosť postupne sa prístrojovo a personálne dovybaviť na svetovú úroveň. Prvá výzva bola len začiatkom, do roku 2013 by mali tieto pracoviská dostať spolu postupne približne 3 miliardy €. Dôkazom, že zriadenie CEEŽČ bolo dobrým štartom, je to, že od jeho založenia už FHPV získalo z prostriedkov Operačného programu Výskum a vývoj tri ďalšie granty s celkovým rozpočtom vo výške takmer 3,6 milióna €. Dva z týchto projektov vznikli v priamej nadväznosti na CE, tretí je riešený na Katedre fyziky, matematiky a techniky.

Čo konkrétne si máme predstaviť pod pojmom „vybudovanie CE“, na aký účel sú prostriedky využívané? Riešite konkrétne výskumné úlohy?

Výskumné úlohy budú (a v súčasnosti už sú) financované z ďalších grantov. Prostriedky z projektu „CEEŽČ“ a „Dobudovania CEEŽČ – II. etapa“ sú určené na budovanie centra. Čiastočne sú použité na stavebné práce – na rekonštrukciu starších priestorov. V dvoch etapách budovania CE vzniklo už deväť samostatných laboratórií. Biotechnologické laboratóriá musia spĺňať prísne hygienické, environmentálne aj bezpečnostné kritériá, musí byť dobudované napr. moderná vzduchotechnika, lebo mnoho prístrojov nedokáže

tolerovať výkyvy teplôt, vznikajú špecifické nároky na elektrické prípojky, záložné zdroje a podobne. V rámci druhej etapy budovania CE v súčasnosti prebieha ukončenie prestavby priestorov bývalej haly využívanej na technické práce v najjužnejšom krídle hlavnej univerzitnej budovy, ktorá bola priečkami rozdelená na niekoľko laboratórií. V týchto dňoch končia stavebné úpravy a začína vybavenie rekonštruovaných laboratórií špičkovým prístrojovým vybavením. Slávnostné otvorenie nových priestorov Centra excelentnosti ekológie živočíchov a človeka je naplánované na január 2011. Časť finančných prostriedkov je určená na skvalitnenie personálneho obsadenia centra, na propagáciu a na prípravu nových projektov. Najväčší objem investícií je však použitý na prístrojové vybavenie, ktorého hodnota v oblasti biotechnológií dosahuje závažné sumy.

Na akú oblasť výskumu konkrétne sa centrum zameriava?

Vybavenie CE umožní vykonávanie biochemických, ekofyziologických a molekulárnych analýz na špičkovej úrovni. Výskumné aktivity CE budú zamerané predovšetkým na výskum environmentálnych a genetických faktorov na fyziológiu živočíchov a človeka. Jednotlivé tímy v súčasnosti riešia výskumné úlohy napríklad v oblastiach ako populačná a klinická genetika, ekofyziológia hospodárskych zvierat, analýza aktívnych látok liečivých rastlín či biodiverzita vodných ekosystémov. Dlhodobo sa venujeme aj problematike Rómov a ich rozdielnej predispozícii na dedičné ochorenia. Rómovia

majú napríklad veľkú náchylnosť k obezite. Zistili sme, že príčinou nie je len zlá životospráva, ale aj dedičná záťaž, iná kombinácia génov, ktorú si Rómovia pravdepodobne doniesli zo svojej pôvodnej vlasti – Indie. Je to len jedno z mnohých ochorení, pri ktorých môžeme dokázať iné genetické pozadie ako u väčšinovej populácie. Tieto poznatky by sa v budúcnosti mohli zohľadňovať priamo v klinickej praxi.

Zdá sa, že veda a výskum zažívajú na FHPV zlatý vek. Čo však vzdelanie? Bude aj to profitovať z CE?

Samozrejme. CE prispeje aj k zvýšeniu kvality vzdelávania vytvorením možnosti praktického zapojenia študentov do práce s modernými prístrojmi. Aktívna práca s mnohými novými biotechnológiami bude postupne zapracovaná do syllabov jednotlivých predmetov. Nielen doktorandi, ale aj študenti magisterského štúdia budú mať v rámci písania záverečných prác možnosť podieľať sa na čiastkových výskumných úlohách. Tým sa naučia nielen obsluhovať prístroje, ale predovšetkým aktívne sa podieľať na všetkých zložkách výskumnej činnosti, vrátane samostatného plánovania výskumu a zhodnotenia výsledkov. Mnohé z týchto prístrojov predstavujú svetovú špičku a niektoré budú na Slovensku unikátne. Tým sa zvýšia šance na uplatnenie absolventov na pracovnom trhu nielen doma, ale aj v zahraničí.

Zhovárala sa Vladimíra Čajová.

Popri Centre excelentnosti ekológie živočíchov a človeka pôsobí na našej univerzite ešte jedno, odlišne zamerané, a to Centrum excelentnosti sociohistorického a kultúrohistorického výskumu. Keďže o jeho existencii nás doteraz informuje iba informačná tabuľa pred VŠA na Ul. 17. novembra a webová stránka, na to, čo sa za ním skrýva, sme sa opýtali jeho riaditeľa, prorektora pre vedu, doktorandské štúdium a akreditáciu prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD.

Pán prorektor, kedy a ako sa zrodila myšlienka zriadenia centra?

Myšlienka vytvoriť toto, ako aj ďalšie centrá excelentnosti vznikla začiatkom leta 2008, po publikovaní výzvy na budovanie centier excelentnosti výskumu v rámci operačného programu Veda a výskum zo štrukturálnych fondov EÚ. Vzhľadom na tvrdé vstupné podmienky akceptovania projektov, najmä výsledkov vedeckovýskumnej činnosti hodnotenej kategóriou A, prichádzalo do úvahy iba niekoľko skupín vedných odborov na univerzite. Keďže iba nedávno

sme zavŕšili proces sebahodnotenia v rámci komplexnej akreditácie, mali sme detailné informácie o úrovni výstupov výskumu vo všetkých odboroch. Vedenie univerzity na základe toho vytipovalo odbory, ktoré by mohli spĺňať formálne kritériá prijatia projektov. Okrem spomínanej ekológie a humanitných vied so zameraním na translatológiu (integrovaných v centre, pôsobiacom v štruktúre FF PU) padla voľba takisto na geografiu a históriu. Kým v geografických vedách bol vypracovaný projekt na vybudovanie centra,

v historických vedách proces tak ďaleko nedošiel. Prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., poverený touto úlohou, sa jej po niekoľkých týždňoch vzdal a vzhľadom na krátkosť času do termínu podania projektu nebolo už možné poveriť niekoho iného. Keď potom približne o rok neskôr došlo k zopakovaniu výzvy, medzi štyrmi projektmi zriadenia centier excelentnosti (v geografických vedách, etike, vedách o športe a historických vedách) sa ocitlo aj naše. Vo veľkej konkurencii, keď bolo možné podporiť iba 17 projektov na celom Slovensku mimo hlavného mesta, bol z nich napokon úspešný iba náš projekt.

Čo bolo a je hlavným cieľom centra?

Hlavný cieľ centra v podstate určovali už podmienky výzvy. Je ním vybudovanie či skôr dobudovanie infraštruktúry výskumu v danej skupine odborov, pri predpoklade existencie excelentného výskumu, podloženého adekvátnymi výstupmi. Nie je to teda výskumný projekt v zmysle podporení istých výskumných úloh, ako je to napr. pri projektoch agentúry VEGA. Jeho cieľom je vybavenie inštitúcie, teda univerzity, takou infraštruktúrou, najmä technikou a zodpovedajúcimi organizačnými štruktúrami, ktorá umožní ďalšiu akceleráciu výskumu v danom odbore.

A ako je to konkrétne vo vašom centre?

Cieľov alebo úloh Centra excelentnosti sociohistorického a kultúrohistorického výskumu PU je, ako dáva iste tušiť aj jeho názov, viac a zodpovedajú štruktúre centra, rozdeleného na tri oddelenia. Hlavným cieľom je vytvoriť nadštandardné podmienky na výskum v dvoch oblastiach histórie: v dejinách cirkví a náboženstiev a v dejinách demografických pohybov, migrácie obyvateľstva či osídlenia. Okrem špičkového zabezpečenia technikou, ako sú prehliadače a skenery mikrofílmov, skenery, ko-

pírky, digitálne fotoaparáty, veľkoplošný skener a tlačiareň a iné, je to hlavne vytvorenie databáz prameňov. V priebehu riešenia projektu chceme zhromaždiť v elektronickej podobe všetky dostupné pramene a literatúru k výskumu v spomínaných oblastiach z územia Slovenska a širšieho regiónu strednej Európy a sprístupniť ju vo forme elektronickej databáz, uložených vo veľkokapacitnom datacentre.

Aký to bude mať praktický význam?

Význam to bude mať predovšetkým pre historikov, doktorandov, študentov, ale aj amatérov, zaoberajúcich sa touto problematikou. Tí totiž nebudú musieť kvôli jednej téme navštíviť niekoľko archívov a knižníc v rôznych štátoch, ale postačí, ak prídu na našu univerzitu alebo si u nás objednáajú príslušné dokumenty v elektronickej podobe. Tak dokážeme vyhovieť jednej z podmienok pridelenia projektu, a to je udržateľnosť centra aj po vyčerpaní finančnej dotácie.

Aké sú ďalšie ciele projektu?

Ďalším cieľom, realizovaným v treťom oddelení centra, je dokumentácia a ochrana kultúrneho dedičstva, pod ktorým rozumieme najmä trojrozmerné archeologické pramene. Jeho pracovníci vytypovali viacero zaujímavých a takmer neznámych archeologických lokalít od mladšej doby kamennej po koniec stredoveku, ktoré chcú podrobne zdokumentovať a zrekonštruovať ich niekdajšie podobu. Na to im bude slúžiť tiež špičková technika, za všetku spomienku iba trojrozmernú tlačiareň.

Ako plánujete oboznamovať s výsledkami práce v projekte odbornú verejnosť?

Túto úlohu majú plniť publikácie vydávané v centre popri monografických prácach a zborníkoch publikovaných najmä vo dvoch vedeckých časopisoch. Prvým je Historia

Ecclesiastica, zameraná na dejiny cirkví a náboženstiev, a druhým Annales Historici Prešovensis, pokračovateľ doterajšej ročenky Inštitútu histórie FFPU.

Ktoré pracoviská univerzity sa podieľajú na výstavbe centra?

Popri Inštitúte histórie FFPU sú to ďalšie dve fakulty, Gréckokatolícka teologická fakulta a Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU, a, samozrejme, viacerí zamestnanci Rektorátu PU, bez ktorých by nebola možná zložitá implementácia projektu.

Čo ste teda od augusta urobili?

Zriadili sme centrum, vypracovali a schválili jeho štatút, zloženie riadiacich orgánov, ako je vedecká rada, správna rada a vedenie, zriadili sme časopis Historia Ecclesiastica spolu s jeho redakčnou radou a pripravujeme jeho prvé číslo, ako aj niektoré monografie, ktoré plánujeme publikovať ešte v tomto roku. Absolvovali sme i viacero rokovaní s riaditeľmi domácich a zahraničných archívov o spolupráci pri vytváraní databáz. Takisto sme pripravili základné kroky pre verejné obstarávanie dodávateľa stavebných prác na nové priestory centra.

Kde sa budú tieto priestory nachádzať?

Centrum bude mať svoje priestory v zastavanom respíriu VŠA na Ul. 17. novembra, na mieste, kde je teraz ešte parkovisko. Rátame s tým, že stavebné práce, ak nenastanú komplikácie, by mali byť ukončené do konca budúceho roku a následne v nich bude umiestnená technika. Samozrejme, priebežne budú pracovníci troch oddelení centra pracovať na budovaní databáz a publikovať výsledky svojho výskumu v publikáciách centra.

Zhovárala sa Vladimíra Čajová.

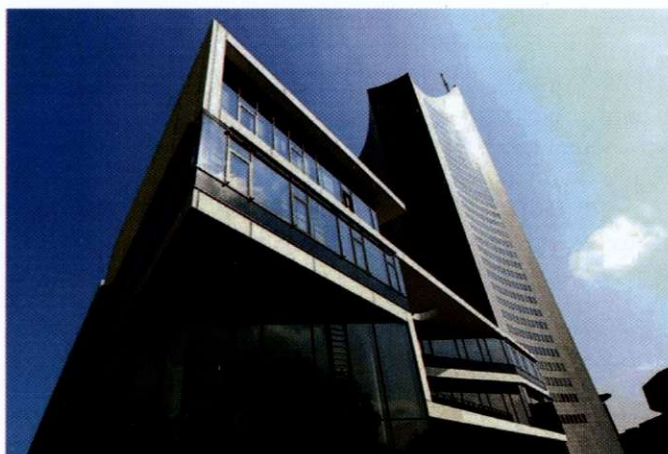
Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

*Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ*

S APVV do miesta zrodu vedeckej psychológie – Lipska

Mgr. Marcel Martončík a Mgr. Vladimír Čema sú interní doktori na Inštitúte psychológie FF PU v Prešove na základe finančnej podpory Agentúry na podporu výskumu a vývoja. Na konci letného semestra 2010 absolvovali s podporou prostriedkov z APVV mesačnú vedeckovýskumnú stáž na univerzite v Lipsku.

Aký bol účel vašej zahraničnej cesty a prečo ste navštívili práve Lipsko?

Išlo o dosiahnutie súboru cieľov, ktoré sme si stanovili ešte pred cestou. Naším školiteľom je prof. PhDr. Jozef Džuka, CSc., a pod jeho vedením pracujeme obidvaja na našich dizertačných prácach. Jedným z cieľov bolo vidieť, ako sa robí veda vo svete, pretože doposiaľ sme takúto príležitosť nemali. Školiteľ nám odporučil konkrétne pracovisko. A prečo práve Lipsko? Vedecká psychológia sa zrodila práve tam a vzhľadom na náš cieľ sme si ani lepšie miesto nevedeli predstaviť. Okrem toho, že tam v roku 1879 založil Wilhelm Wundt prvé psychologické laboratórium, v Lipsku donedávna pôsobili aj významné vedecké authority z oblasti dynamického testovania inteligencie, čo veľmi úzko súvisí s témami našich prác. Jednou z najvýznamnejších osobností v oblasti dynamického diagnostikovania inteligencie bol nepochybne profesor J. Guthke a jeho kolegovia (napr. Dr. Beckmann). Druhým hlavným cieľom bolo získať čo najviac informácií z problematiky dynamického

testovania, preštudovať o tejto téme čo najviac pôvodných zdrojov. Okrem knižných publikácií a zborníkov nám išlo aj o samotné dynamické testy, ktoré vytvoril profesor Guthke a ktoré sú v testotéke Fakulty psychológie v Lipsku, kde časť svojho života pôsobil.

Čo je to dynamické testovanie? Ako sa líši od klasického?

Už samotný názov naznačuje, že v prípade dynamického testovania nejde o obyčajné testovanie. Dalo by sa o tom hovoriť veľmi dlho, ale riskujeme, že by čitatelia tento článok nedočítali do konca (*pozn. poznamenali obaja s úsmevom*). Tento spôsob testovania je najčastejšie využívaný v oblasti merania inteligencie. V skratke, namiesto merania naučených vedomostí či určitých schopností sa pozornosť sústreďuje skôr na meranie potenciálu človeka sa tieto vedomosti naučiť. Inak povedané, celá filozofia tohto testovania je založená na tom, že sa snaží nazerať na inteligenciu ako na schopnosť učiť sa, a nie ako na mieru už naučených vedomostí. V praxi sa táto myšlienka osvedčila predovšetkým u detí zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia. Ide o prostredie, ktoré mentálny vývin dieťaťa podnecuje v nedostatočnej miere. Na Slovensku sú príkladom takéhoto prostredia predovšetkým rómske osady. Deti z takéhoto prostredia dosahujú v porovnaní s deťmi z podnetnejšieho prostredia v klasických intelligenčných testoch veľmi nízke hodnoty. Neznamená to však, že sú neinteligentné, prí-

padne, že by sa nemohli vyrovnáť svojim rovesníkom z podnetného prostredia. Dynamické testovanie pomáha odhaliť práve tento potenciál – laicky by sme ho mohli označiť ako zisťovanie potenciálu prejavíť inteligenciu. Nie je tak žiadna náhoda, že u dieťaťa zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia, ktoré je podľa klasického intelligenčného testu na hranici mentálnej retardácie, sa v dynamickom teste odhalí vyššia schopnosť, resp. latentný (neodhalený) potenciál učiť sa.

Čo predstavuje vaša práca v tejto oblasti?

Aj keď sa toho v oblasti dynamického testovania už urobilo veľa, stále existujú aj „hluché“ miesta. Konkrétne ide o preskúmanie a operacionalizáciu princípov tohto testovania a zistenie, či tieto princípy a samotné dynamické testovanie budú funkčné aj v iných oblastiach ako len pri hodnotení učebného potenciálu. Našou úlohou je tak čo najdetailnejšie preskúmať princípy testovania a pokúsiť sa vytvoriť nový dynamický test, ktorý by s využitím týchto princípov dokázal spoľahlivo odhadnúť aj latentný potenciál v iných oblastiach, napríklad v oblasti profesijných záujmov.

Strávili ste tam jeden mesiac, čo všetko sa vám z vášho plánu podarilo dosiahnuť?

V prvom rade sme zistili, ako naozaj vyzerá práca ľudí, ktorí robia vedeckú činnosť. Doteraz sme si mysleli, že obaja pracujeme na plný výkon. Už na začiatku stáže sme však zistili, že našich 100 % bolo len približne 50 % percent z práce akademikov pôsobiacich v Lipsku. Prispôbili sme sa tak ich

pomerom a z pôvodne nekonečnej mesačnej stáže, na ktorej urobíme väčšinu práce prvý týždeň, sa stala extrémne krátka stáž, počas ktorej sme stihli využiť len zlomok z ponúkaných možností, no pritom sme získali neuveriteľne cenné informácie a vhľad do problematiky dynamického testovania. Nielenže sme sa dostali k pôvodným dielam profesora Guthkeho a jeho testom, ale získali sme množstvo ťažko dostupných prameňov aj iných autorov pôsobiach v tejto oblasti. Denne sme strávili niekedy aj 14 hodín v knižnici a okrem preštudovaných kníh sme si v elektronickej podobe obidvaja spolu doniesli približne 1,6 GB cenných vedeckých článkov, ku ktorým by sme sa v našich podmienkach nedostali.

Spomínali ste 14 hodín v knižnici, ako je to možné?

Je to možné a tam je to normálna vec. Najprv však trochu všeobecne o knižniciach. Po získaní prístupu do knižníc a elektronických databáz sme sa rozhodli okamžite zmapovať situáciu v samotných knižniciach. Zistili sme, že univerzita má dve hlavné knižnice, v ktorých je umiestnené zrejme

všetko, čo sa kedy napísalo, vrátane pôvodných kníh z čias Guttenberga. Ako nás oboznámili, v jednej knižnici bolo okolo 5 miliónov titulov, z toho okamžite k dispozícii približne 400 tisíc. Potom išlo o menšie knižnice, spadajúce pod jednotlivé katedry. Tieto knižnice mali presne vymedzené otváracie hodiny. Jedna knižnica, nazývaná Campus Bibliothek, ich však nemala stanovené vôbec. Bola totiž otvorená 24 hodín denne, 365 dní v roku. Jednoducho vždy a bez ohľadu na to, či ide o štedrý večer alebo pracovný deň. Súvisí to aj s tým, že systém v knižniciach v Lipsku sa od nášho odlišuje. Všetky knihy sú priamo dostupné na policiach, z ktorých si záujemca môže daný titul kedykoľvek zobrať a študovať. Štúdium je však obmedzené len na priestor knižnice a knihy sa nepožičiavajú. Týmto pravidlám sú samozrejme prispôbené aj podmienky v knižnici. Budova knižnice sa rozlohou približuje veľkosti Prešovskej univerzity, má 5 podlaží rozdelených podľa odborov, veľké študovne a nespočetné množstvo pracovných stolov s PC a neobmedzeným prístupom do rôznych vedeckých databáz. Pre tých, ktorým nevy-

hovuje štúdium za pracovným stolom, sú k dispozícii pohodlné sedacie súpravy. Stráviť v knižnici 14 hodín alebo poobedie a celú noc nebolo nič zvláštne. Aj po polnoci bolo bežné vidieť v knižnici študentov v porovnateľnom množstve ako cez deň.

Ako by ste na záver zhodnotili vašu stáž?

Určite to bola stáž, ktorá nám v rámci našej práce na projekte a prípravy teórie dizertačnej práce dala veľmi veľa. Okrem odbornej stránky sme si však priniesli aj nový pohľad na štúdium a vedeckú prácu. Spočíva najmä v tom, že sa na tieto činnosti nepozeralme ako na nutnosť, ktorú treba urobiť. Začali sme ich vnímať ako proces, ktorý nás naozaj začal baviť a naučil nás tešiť sa z výsledkov, ktoré majú význam nielen pre nás, ale môžu pomôcť aj iným.

„Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. LPP-0099-09“.

**Vladimír Čema
Marcel Martončík**

Bývalí členovia AO PU o sociálnych službách

V roku 2010 vyšla práca doc. PhDr. M. Oláha, PhD., a doc. JUDr. J. Roháča, CSc., *Atribúty sociálnych služieb (Čo treba vedieť o sociálnych službách)*. Autori boli zamestnancami Prešovskej univerzity a zároveň prednášajúcimi príslušných predmetov v rámci študijného programu v študijnom odbore sociálna práca. V práci sa transparentným spôsobom interpretujú vysoko aktuálne otázky sociálnych služieb, ktoré sú relevantnou súčasťou realizácie akreditovaného študijného programu v študijnom odbore sociálna práca. Akcentuje sa tu i to, že od 1. januára 2009 nadobudol účinnosť Zákon o sociálnych službách, ktorým bol zrušený Zákon o sociálnej pomoci v znení ďalších početných zákonov prijatých NR SR a že nová právna úprava sociálnych služieb sa zaoberá zložitými právnymi vzťahmi pri poskytovaní sociálnych služieb. V tomto kontexte sú aj vymedzené sociálne služby, napr. z aspektu nepriaznivej sociálnej situácie, účastníkov sociálnych služieb, druhov sociálnej služby, foriem sociálnej služby. Druhá časť sa zaoberá financovaním sociálnych služieb platbou za poskytovanie sociálnych služieb a zmluvou o poskytovaní sociálnej služby. Neopomína sa ani pôsobnosť ministerstva a územnej samosprávy (obec, VÚC) pri poskytovaní sociálnych služieb. Autori približujú tiež komunitný rozvoj a komunitný plán v dimenziách poskytovania sociálnych služieb. Osobitnú pozornosť sústredili na kvalifikačné predpoklady a na ďalšie vzdelávanie v danej oblasti, ako aj na akreditáciu vzdelávacích programov či akreditáciu na odbornú činnosť. Nevyhýbajú sa ani náročnému konaniu vo veciach sociálnych služieb a citlivej problematike spracovania osobných údajov, vrátane súhlasu dotknutej osoby. Do tretej časti práce autori implikovali konkrétne otázky týkajúce sa dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb a problematike verifikačnej činnosti vo veciach sociálnych služieb. Tu okrem iného upozorňujú na objektívnu potrebu hodnotenia podmienok kvality poskytovanej služby a na štandardné plnenie povinností poskytovateľa sociálnej služby. Súčasťou práce sú príklady, napr. o maximálnom počte prijímateľov sociálnej služby na jedného zamestnanca alebo o podmienkach kvality poskytovanej služby. Práca obsahuje bohatý prehľad prameňov, ktoré korešpondujú s danou problematikou. Sú to zdroje legislatívne (vnútroštátne a medzinárodné), ako aj pramene autorov domácich i zahraničných. Podľa jedného z recenzentov, prof. JUDr. Vojtecha Tkáča, CSc., „publikácia (...) obsahuje v prehľadnej forme užitočnú študijnú pomôcku pre študentov sociálnej práce a môže byť užitočnou aj pre študentov iných sociálnych odborov, i pre ostatných záujemcov o problematiku sociálnych služieb“.

**Mgr. Ivana Vojtašeková
doktorandka PBF PU**

Musica historica Prešov: rozlúčkový koncert s nádejou a bez slz...

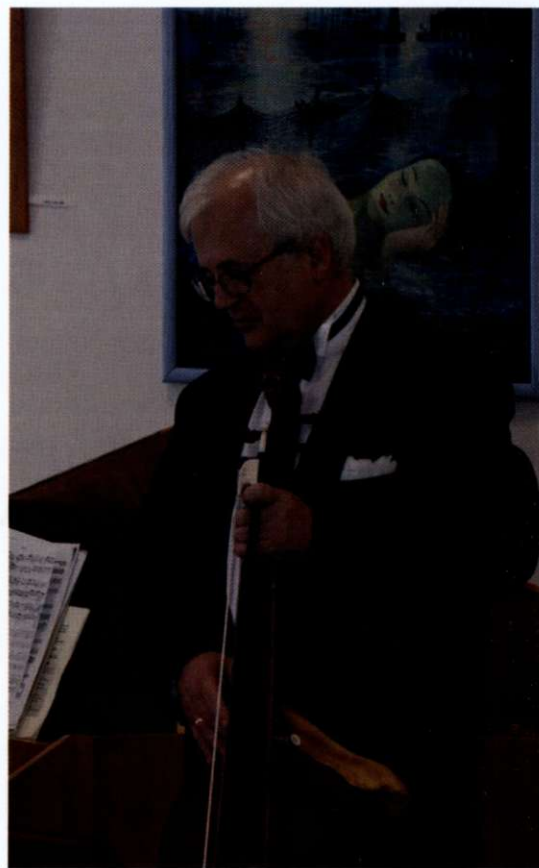
Vo štvrtok 11. novembra 2010 v príjemný podzimný podvečer nám Martin na bielom koni priniesol unikátny hudobný zážitok v podobe koncertu, ktorý sa konal v rámci 7. ročníka Akademických komorných koncertov, finančne podporovaných MK SR a pod gesciou Katedry hudby Inštitútu hudobného a výtvarného umenia FF PU v Prešove, Univerzitnej knižnice PU a prešovského hudobného spolku Súzvuk. Koncert bol výnimočný z viacerých dôvodov. Jednako názov „rozlúčkový“ pôsobil trochu nevšedne, trochu nostalgicky. Na druhej strane však nik z prítomných ani na okamih nezapochyboval, že ukončiť činnosť tohto hudobného telesa by bola pre prešovský kultúrny život, pre akademickú hudobnú kultúru i pre sféru pestovania tzv. historicky poučenej interpretácie starej hudby nenávratná strata.

Po rokoch účinkovania sa traja účinkujúci predstavili vo výbornej muzikantskej kondícii a zjavne bolo tiež, že ich to nesmierne baví a ich zanievanie vychádza z obrovskej lásky k hudbe. O to väčšmi prekvapujúco pôsobil atribút „rozlúčkový“ a posledného „adieu“. Sám vedúci súboru doc. Mgr. Art. Karol Medňanský, PhD., vo svojom úvodnom predslve vyslovil ideu otvorených dverí, ktoré si možno nechávajú pre prípad, že už to nebudú môcť bez hrania vydržať, resp. pre prípad sporadicky vyslovenej spoločenskej požiadavky na ich účinkovanie.

Účinkujúcich prišla pozdraviť prorektorka PU doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., ktorá vysoko ocenila prínos telesa na poli hudobnej kultúry nášho mesta, našej republiky, ale i v európskom kontexte, keďže súbor hosťoval v mnohých krajinách Európy a spolupracoval s viacerými európskymi interpretmi, spomeňme aspoň G. Jabureka z Grazu, H. Christiana z Viedne alebo poprednú slovenskú speváčku divu I. Kirilovú. Pre súbor skomponovali súčasné hudobné diela niekoľkí slovenskí i zahraniční hudobní skladatelia, napríklad Juraj Hatrík, Denes Legány (Maďarsko), W. A. Schulze (Nemecko). Na konci kon-

certu prorektorka I. Kovalčíková odovzdala súboru ďakovné listy rektora Prešovskej univerzity v Prešove. S ďakovným listom vystúpila aj zástupkyňa prešovského hudobného spolku Súzvuk Mgr. Katarína Burgrová, PhD., a so zdravicou tiež PaedDr. Jozef Hrušovský, PhD., riaditeľ Inštitútu hudobného a výtvarného umenia FF PU v Prešove.

Na margo samotného koncertu možno konštatovať, že teleso podalo výkon, na aký sú jeho fanúšikovia zvyknutí. V naplnených priestoroch Centrálnej študovne Univerzitnej knižnice PU prezentovali diela pre obsadenie spev, spinet a basso continuo (viola da gamba) alebo pre violu da gamba sólo a čembalo. Karol Medňanský sprevádzal koncert hovorovým slovom a odovzdal publiku mnoho zaujímavých informácií o histórii vzniku jednotlivých skladieb, ale aj zaujímavých a niekedy pohnutých životných peripetiách ich tvorcov. Ako interpret si vybral náročné sólové sonáty od G. F. Telemanna, K. F. Abela, J. M. Moltera či J. M. Lefflotha. Náročných partov sa zhostil aj pri stvárnení basso continuo partov ako sprievodu sopránového spevu v skladbách J. S. Bacha, G. F. Händela a A. Caldaru. Potvrdil svoje kvality muzikantsky citlivého a vnímavého komorného spoluhráča i intelektuálne založeného hlbavého interpreta svojich sólových opusov. Zaujalo jeho zamatové mezzo voce i citlivá práca s dynamikou. Speváčka Dana Leščénková nás za posledné roky mnohokrát presvedčila o svojej mentálnej výbave práve pre tento druh hudby, ba dalo by sa povedať, že sa v hudbe baroka a raného klasicizmu našla. Veľmi inteligentne a premyslene pracovala so svojím hlasom, bravúrne narábala s prvkami ornamentácie a dynamikou, svoj výkon korunovala oduševneným výrazom. Spievala s radosťou, s istotou a presvedčivou noblesou. Napokon, zakladajúca členka súboru pani Klára Ganzerová nezostala nič dlžná svojej povesti vynikajúcej klaviristky, komornej spoluhráčky i korepetitorky pri interpretácii sta-

rej aj novšej hudby. Táto interpretka bola pre svojich spoluhráčov istotou, oporou, s úžasným prehľadom vždy zvládala úskalia a interpretačné nuansy aj tých najťažších a na súhrn najkomplikovanejších opusov.

Súbor Musica historica zanechal výborný dojem, potešil milovníkov starej hudby, naplnil hudbou srdcia všetkých prítomných. A aj v prípade, že koncert bol naozaj rozlúčkový, môžeme konštatovať, že za 16 rokov neúnavného pôsobenia vyhlbili nezmazateľnú stopu, zanechali za sebou desiatky muzikantsky plnokrvne odohratých koncertov. Boli vzorom nezlomnosti a dôsledného zotrvávania na svojich pozíciách aj v podmienkach neprajúcich umeleckým žánrom, ktoré stoja na opačnom póle ako všetky prejavy popkultúry a konzumu v oblasti hudobného umenia. Na záver im vyslovujem poďakovanie so želaním všetkého najlepšieho do ich budúceho profesionálneho i osobného života. Dvakrát do tej istej rieky sa už vstúpiť nedá, ale rieka života predsa len môže priniesť prúdy, ktoré presvedčia menovaných umelcov o tom, že ešte majú čo povedať. V symbolickej rovine budeme ich rozlúčkový koncert nateraz chápať skôr ako snahu spomaliť zo životného tempa, určite však nie ako definitívnu bodku. Viva musica!

PaedDr. Slávka Kopčáková, PhD.

Pohár rektora PU získali hádzanárky Prešovskej univerzity

Na pätnástom ročníku jedinečného turnaja v hádzanej žien pri príležitosti Dňa študentstva o Pohár rektora PU Pohár rektora PU sa tešili z prvenstva hádzanárky Slávie PU Prešov pod vedením prof. Rudolfa Horvátha, hádzanárskeho majstra sveta z roku 1967. Predtým tento turnaj vyhrali v rokoch 2000, 2001 a 2006. Keďže to bol jubilejný ročník, na pondelkovom galavečere 15. 11. 2010 sa aj oceňovalo. Rektor PU prof. René Matlovič odovzdal za zanietenu prácu pri organizovaní pätnástich ročníkov turnaja medailu Prešovskej univerzity prof. Rudolfovi Horváthovi a Milanovi Cukerovi, pamätný list PU si prevzali redaktor Prešovského večerníka Ján Jacoš, Dušan

Chebeň, tréner a pedagóg UKF Nitra, a dcéra Štefana Valachoviča. Š. Valachovič pomáhal organizovať tento turnaj v prvých ročníkoch. Úsilie a zanietenosť organizátorov vyzdvihol aj primátor Prešova Pavel Hagyari. Tiež im zaželel veľa ďalších úspešných ročníkov. Prijemný večer umocnila aj voľba miss, vystúpenia mažoretiek Labi a ľudovej hudby Kandráčovci. Miss turnaja sa stala Andriana Pogany z Prešovskej univerzity a vicemiss Simona Muntean (Cluj). Počas druhého turnajového dňa svojimi vystúpeniami zaujali i gymnastické aerobičky Slávie PU Petra Tomková a Ivana Faměrová.

Ján Jacoš

Slávia PU Prešov – ŠŠK Prešov 25:11 (14:8), PU Prešov: Bernátová, Zahorjanová – Offen 1, Jakubčová 2, Šipková 2, Pogany, Ložáková, Žuková 1, Májiková, M. Kundráťová 1, Hollá 15, Polláková 3, tréner: Rudolf Horváth, ŠŠK Prešov: Zusková, Ďuricová – Hrabčáková 2/1, Hižnayová, Musilová 3, Scholtzová, Maťašová, R. Čirčová, Pošiváková 3/1, Kakaščíková, M. Čirčová, B. Kundráťová 2, Baranová, Šutranová 1, tréner Miroslav Leško.

Slávia PU Prešov – UKF Nitra 32:25 (19:11), PU Prešov: Zahorjanová, Bernátová – Offen, Jakubčová, Šipková 7, Pogany, Ložáková, Žuková 2, Májiková 1, Kundráťová, Hollá 7, Polláková 4/2, Lešková 11/2, Trusová, najviac gólov za Nitru: Tvrdoňová 6/1, Korytárová 4, D. Halmová 4, Rísová 4/1.

Slávia PU Prešov – Universitatea Cluj 23:14 (11:6), Zahorjanová, Bernátová – Offen, Jakubčová 2, Šipková 2, Pogany, Ložáková, Žuková 1, Májiková, Kundráťová, Hollá 2, Polláková 13/1, Lešková 3, Trusová, najviac gólov za Cluj: Biliga 6/2, M. Muntean 2/1, Mazarianu 2.

UKF Nitra – Universitatea Cluj 26:20 (15:13), najviac gólov: Korytárová 7/3, Behinská 6, Csibová 4 – M. Muntean 7/2, Mazarianu 5, Biliga 4, Cluj – ŠŠK Prešov 27:19 (14:9), najviac gólov: Tecariu 6/1, Mazarianu 5, Biliga 4/1 – Šutranová 6, Pošiváková 4, Hrabčáková 4.

UKF Nitra – ŠŠK Prešov 31:18 (15:9), najviac gólov: Korytárová 7/1, Guzmická 7, Behinská 4 – Pošiváková 7/1, Hrabčáková 4. Rozhodovali Zavadinka a Škopár.

Poradie: 1. Slávia PU Prešov 6 bodov, 2. UKF Nitra 4, 3. Cluj 2, 4. ŠŠK Prešov 0.

Ocenenie pre najlepšiu brankárku si prevzala Ivana Hálásová (UKF Nitra), hráčku Monica Muntean (Cluj) a najtechnickejšiu hráčku Júlia Šipková. Najlepšou strelkyňou turnaja sa stala Zuzana Hollá (obe Slávia PU Prešov).

šport

Univerzitné dni športu 2010

Mesiac november sa niesol na Prešovskej univerzite v znamení „Univerzitných dní športu“, ktoré sa konali počas celého mesiaca. Organizátorom akcie bola Fakulta športu, ktorá pripravila pre študentov všetkých fakúlt PU v Prešove zápolenia v rôznych športových disciplínach. Súťažilo sa v kolektívnych športových hrách, ako sú basketbal, volejbal, futsal. Na bazéne sa realizovala súťaž v plutvovom plávaní, značný záujem u študentov PU vzbudili netradičné športové hry a v neposlednom rade sa peknej účasti tešil aj „aerobik show“ a cestný beh. Sprístupnená bola aj posilňovňa na FŠ, kde bola možnosť zacvičiť si pod odborným dohľadom inštruktorov tejto fakulty Mgr. Mareka Kokindu a PaedDr. Rastislava Feča, PhD. Na celej akcii sa zúčastnilo bezmála 500 študentov PU.

Výsledky jednotlivých súťaží
Na „Behu 17. novembra“, ktorý bol súčasťou Univerzitných dní športu sa celkovo zúčastnilo 120 študentov. Súťažilo sa v behu na 1500 metrov v kategórii dievčat a 3000 metrov v kategórii chlapcov. Akciu pripravil PhDr. Marcel Nemec, PhD., a Mgr. Róbert Kandrác, PhD.

Výsledková listina kategória muži:
1. miesto – Marek Tomáš 9:29,
2. miesto – Peter Jurov 10:04,
3. miesto – Matúš Fiľakovský 10:07.
Výsledková listina kategória ženy:
1. miesto – Martina Šamudovská 5:32,
2. miesto – Nikola Čorbová 5:36, 3.

miesto – Zuzana Hollá 5:46.

Druhé najpočetnejšie zastúpenie mala „aerobik show“, na ktorej sa stretlo 110 vyznavačov tejto pohybovej aktivity z radov študentov PU. V tejto disciplíne

nešlo o víťazstvo, pretože zvíťazili všetci, ktorí si prišli zacvičiť a aktívne stráviť svoj voľný čas. Túto akciu mali pod svojím vedením Mgr. Rut Lenková, PhD., a Mgr. Jaroslava Rubická, PhD.

V rámci Univerzitných dní športu sa realizovali aj súťaže v netradičných športových hrách. Zúčastnilo sa na nich 40 študentov, ktorí súťažili v rôznych športových hrách. Najväčší úspech u študentov zožali hry ako vybíjaná, americký futbal a ringo. Všetky hry prebiehali pod drobnohľadom doc. PaedDr. Eriky Chovanovej, PhD., a PaedDr. Vincenta Lafka, PhD.

Zaujímavé boli súťaže v plutvovom plávaní, ktoré sa realizovali v priestoroch univerzitného bazéna pod taktovkou PaedDr. Ľubomíra Paučíra a Mgr. Vierky Smereckej, PhD. 30 študentov súťažilo v disciplíne 50 metrov rýchlostné plávanie s plutvami. Výsledková listina: 1. miesto – Peter Savkanič 37,32 s; 2. miesto – Martin Belák 41,29 s; 3. miesto – Kamil Zagraban 42,09 s.

Do basketbalového turnaja sa zapojili 4 družstvá. Súťažilo sa so zameraním v pravej športovej atmosfére. Hlavným organizátorom basketbalového turnaja bol doc. PaedDr. Marián Vojcík, PhD. Za svoje športové výkony boli hráči odmenení basketbalovými loptami. Podujatie si študenti pochvaľovali. Niektorí konštatovali, že začnú trénovať pravidelne. Jednotlivé zápasy mali aj svoju divácku kulisu. Aj keď pri takýchto turnajoch nebývajú výsledky až také dôležité, predsa uvažujeme poradie, v akom sa umiestnili jednotlivé kolektívy fakúlt: 1. FŠ PU, 2. FF + FHPV PU, 3. FM PU, 4. FZ PU.

Na volejbalovom turnaji sa zúčast-

nulo 10 družstiev (85 účastníkov). Hralo sa v dvoch trojčlenných skupinách a jednej štvorčlennej herným systémom každý s každým a podľa umiestnení v skupinách sa odohrali zápasy v troch skupinách rovnakým systémom o 1. – 3., 4. – 6. a 7. – 9. miesto. Družstvo, ktoré skončilo v štvorčlennej skupine na 4. mieste, už ďalej v bojoch nepokračovalo. Víťazom turnaja sa stali študenti FŠ „mix“, ktorým odovzdávala ceny organizátorka turnaja Mgr. Terézia Slančová, PhD.

Konečné poradie turnaja: 1. miesto – FŠ „mix“, 2. miesto – FM, 3. miesto – FF, 4. miesto – FŠ (magisterské štúdium – medziodborové), 5. miesto – FZ, 6. miesto – FŠ 2, 7. miesto – FHPV, 8. miesto – FŠ (magisterské štúdium – jednopredmetové), 9. miesto – PF, 10. miesto – FŠ 4.

Na futsalovom turnaji sa zúčastnilo 8 družstiev (50 študentov). Hralo sa v prvom kole vyraďovacím systémom, pričom víťazné družstvo postupovalo do bojov o celkové prvenstvo. V semifinálovom zápase sa hralo o účasť vo finále, resp. o 3. – 4. miesto. V súboji o 3. miesto sa stretli družstvá FŠ I.A s výberom FF. Po kvalitnom súboji zvíťazilo družstvo FF v pomere 2:1 a obsadilo tretie miesto. Vo finále sa stretli družstvá FŠ III. s FHPV. Po nerozhodnom výsledku v riadnom hracom čase prišli na rad pokutové kopy, v ktorých boli šťastnejší zástupcovia FŠ a zvíťazili v pomere 5:4. Za organizáciu podujatia bol zodpovedný Mgr. Patrik Durkáč, PhD. **Konečné poradie turnaja:** 1. miesto – FŠ III., 2. miesto – FHPV, 3. miesto – FF, 4. miesto – FŠ I.A.

Na záver tejto nádhernej akcie sa všetci zúčastnení, ako aj organizátori jednotlivých športových súťaží zhodli na tom, že víťazmi tejto akcie sú všetci, ktorí sa našli cestu na športoviská a strávili svoj voľný čas pohybovou aktivitou. Veľká vďaka patrí všetkým súťažiacim, ako aj organizátorom podujatia. Všetci pevne veríme, že táto akcia sa dostane do povedomia širokej študentskej verejnosti a prispeje k propagácii zdravého aktívneho životného štýlu. Dúfame, že budúci rok zavíta na športoviská ešte viac študentov PU v Prešove, pre ktorých FŠ opäť pripraví zaujímavé športovo-pohybové akcie v rámci Univerzitných dní športu.

Mgr. Patrik Durkáč, PhD.

Aktivita na celý život – zdravie a zdatnosť študentov pod kontrolou

V dňoch 15. a 16. októbra 2010 sa v Poľsku na pôde Štátnej vysokej odbornej školy v Krosne a blízkyh Targowiskách konala medzinárodná vedecká konferencia, ktorej organizátormi boli Štátna vysoká odborná škola v Krosne, Katedra telesnej výchovy Rzeszowskej univerzity, Poľský akademický športový zväz a Fakulta športu PU v Prešove. Zúčastnili sa na nej odborníci z univerzít z Poľska, Ukrajiny a Slovenska, zástupcovia športových združení a organizácií, ako aj sektoru zdravotníctva. Fakultu športu zastupovali: prof. PaedDr. Ján Junger, PhD., PhDr. Marcel Nemec, PhD., Mgr. Róbert Kandráč, PhD., Mgr. Terézia Slančová, PhD., Mgr. Patrik Durkáč, PhD., a Mgr. Lenka Tlučáková. Medzinárodná vedecká konferencia prezentovala výsledky poľsko-slovenského projektu „Aktivita na celý život – zdravie a zdatnosť študentov pod

kontrolou“, ktorý predstavuje realizáciu spoločnej poľsko-slovenskej platformy pre aktuálne prístupy v oblasti telesnej kultúry, telesnej a športovej výchovy v starostlivosti o zdravie študentov vysokých škôl. Projekt je realizovaný v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja – cezhraničnej výmeny medzi Poľskom a Slovenskou republikou na obdobie rokov 2007 – 2013. Cieľom medzinárodnej vedeckej konferencie bolo prezentovať výsledky vedeckých výskumov, ako aj metodických a systémových riešení súvisiacich so vzdelávaním a súčasnou úrovňou telesnej zdatnosti študentov rôznych typov fakúlt v Poľsku a Slovenskej republike. Predmetom prezentovaných vedeckých štúdií a následných diskusií boli inovatívne spôsoby výučby predmetu telesná výchova na fakultách. Tie jednoznačne zdôrazňovali pozitívne aspekty zdravotných, sociálnych,

resp. celospoločenských benefitov, ktoré vykonávanie športovo-pohybových aktivít prináša. Telesná výchova a šport má nezastupiteľné miesto v procese vzdelávania vysokoškôľakov, kde plní kompenzačnú a harmonizačnú funkciu pri zvládaní náročných študijných povinností, čím prispieva k formovaniu aktívneho životného štýlu a celoživotných zdravotných návykov. Efektívnou pomocou v procese kreácie individuálneho aktívneho zdravého životného štýlu predstavuje pre študentov zverejnený internetový portál www.studentfit.eu, ktorý ponúka možnosti zadania a porovnania antropometrických ukazovateľov a fyziologických parametrov. Táto on-line platforma, ktorá monitoruje spomenuté hodnoty, predstavuje účinný prostriedok na hodnotenie telesnej zdatnosti a sebakontrolu študentov, ale taktiež umožňuje interaktívny prístup k výsledkom pokračujúceho medzinárodného výskumu.

PhDr. Marcel Nemec, PhD.

6. ročník Behu 17. novembra

Pri príležitosti pripomenutia si sviatku Dňa boja za slobodu a demokraciu sa uskutočnil 10. 11. 2010 tradičný, už 6. ročník Behu 17. novembra, ktorý organizovala Fakulta športu PU v spolupráci s Atletickým klubom Slávia PU Prešov. Organizátorom vydareného bežeckého podujatia, ktoré bolo súčasťou Univerzitných dní športu 2010, sa podarilo zabezpečiť účasť 120 pretekárov z radov študentov štyroch fakúlt PU: Fakulty športu, Filozofickej fakulty, Pedagogickej fakulty a Fakulty humanitných a prírodných vied. Bežecké preteky sa uskutočnili za príjemného jesenného počasia na atletickom štadió-

ne PU a v okolí rieky Torysa, kde bežci súťažili v kategóriách mužov a žien. V kategórii mužov na trati dlhej 3000 metrov sa najviac darilo Marekovi Tomášovi z FŠ PU, už viacnásobnému víťazovi pretekov, ktorý zvíťazil v čase 9:29,3 min. V kategórii žien si na trati 1500 metrov prvenstvo vybojovala Martina Šamudovská v čase 5:32,4 min., taktiež študentka FŠ PU. Najlepší pretekári boli odmenení vecnými cenami, ktoré odovzdával dekan Fakulty športu Prof. PaedDr. Ján Junger, PhD., a PaedDr. Juraj Maľcovský, PhD., predseda Atletického klubu Slávia PU Prešov, vysokoškolský pedagóg a dlhoročný propagátor

atletiky. Treba pripomenúť, že organizátorom sa podarilo pripraviť hodnotnú a inšpirujúcu športovú akciu, ktorá spĺňala kritériá športového súťaženia a medzi účastníkmi navodila príjemnú atmosféru masových bežeckých podujatí. Týmto konštatovaním možno poukázať na hlavný cieľ vydarenej športovej akcie v propagácii zdravého životného štýlu v snahe priblížiť a začleniť športovo-pohybové aktivity do každodenného života študentov. Organizátori podujatia aj touto cestou vyjadrujú poďakovanie všetkým, ktorí prispeli k zdarnému priebehu pretekov, osobitne p. Ľubomírovi Dudášovi (DUVA)

PhDr. Marcel Nemec, PhD.

Študenti FŠ v celoslovenskom finále súťaže o olympizme

Pod záštitou Slovenskej olympijskej akadémie zorganizovala Fakulta telesnej výchovy a športu v Bratislave 25. 11. 2010 celoslovenské finále vedomostnej súťaže vysokých škôl o olympizme. FŠ PU v Prešove reprezentovali dve trojčlenné družstvá pod vedením PhDr. Marcela Nemca, PhD., v zložení: Mgr. Marek Kokinda, Bc. Jozef Moroščák, Bc. Jana Šarišská a Mgr. Pavol Čech, Mgr. Peter Kačúr, Andrea Palanská. Na súťaži sa zúčastnilo celkovo

dvanásť družstiev z deviatich vysokých škôl. Na úvod účastníkov súťaže privítal predseda Slovenskej olympijskej akadémie prof. PaedDr. Ján Junger, PhD., ktorý v príhovore pripomenul 50. výročie existencie FTVŠ v Bratislave. Finále súťaže o olympizme predstavovalo zakončenie priebehu niekoľkomesačných osláv na menovanej inštitúcii. Alarmujúcim paradoxom bol fakt, že jedno z družstiev domácej fakulty bolo za podvádžanie diskvalifiková-

vané. Družstvá medzi sebou súťažili najskôr v písomnom vedomostnom teste, ktorý pozostával z 20 otázok, a následnej časti ústnych odpovedí. V oboch prípadoch sa otázky týkali troch hlavných tém: ZOH Vancouver 2010, Londýn, deňisko OH 2012, a história OH v Londýne v rokoch 1908 a 1948. Od získania 3. miesta prvé družstvo FŠ PU delil len 0,25-bodový rozdiel, a tak získalo nepopulárne zemiasťové 4. miesto s počtom bodov 29,5. Druhé družstvo FŠ PU vybojovalo 6. miesto s počtom bodov 27,7.

Bc. Jana Šarišská

Môj Erasmus

Bude to zmena, nová skúsenosť, možnosť precvičiť si cudzí jazyk, také boli reakcie na to, že budúci semester sa zo mňa stane Erasmus študent. Ale kto by si pomyslel, a mne to ani v tej najoptimistickejšej predstave nenapadlo, že to bude najlepší semester počas môjho štúdia. 5 mesiacov, na ktorých tak ľahko nezabudnem a na ktoré sa nedá a ani nechcem zabudnúť. Som vďačná a šťastná, že som aj ja mohla jeden semester žiť Erasmus život, plný nových a nezabudnuteľných skúseností, ktoré sú možné len počas takéhoto pobytu.

Minulý semester sa mi vďaka Erasmus programu podarilo študovať na Univerzite v Lódži v susednom Poľsku. Začiatkom februára som odchádzala plná očakávaní a musím priznať, že aj neistoty z prichádzajúceho obdobia na novej, pre mňa cudzej pôde. Ale patríam k ľuďom, ktorí vyhľadávajú nové výzvy a dobrovoľne obetujú overené pohodlie v snahe zažiť niečo nevsedné a nepoznané. A presne takýchto ľudí som počas svojho pobytu stretla. Ľudí, ktorí brali život s ľahkosťou, ktorí si uvedomovali a vážili jedinečnosť a neopakujúcu sa príležitosť stráviť čas svojho univerzitného štúdia v zahraničí. A všetci sme sa stretli na štvrtom poschodí 3. internátu Pretor v univerzitnom areáli Lumumby. Jedným z najlepších rozhodnutí poľskej univerzity bolo, že Erasmus študenti bývali spolu a všetci sme si boli navzájom susedia. Žili sme si svoj spoločný každodenný rodinný život, jedinou zvláštnosťou našej rodiny bolo, že mala zhruba 80 členov rôznych národností, ná-

boženstiev, jazykov, ktorí sa však spolu cítili veľmi slobodne a pohodlne. Každý z nás bol iný, ani jeden sa nepodobal druhému, ale predsa sme si boli niečím veľmi podobní, a hoci to nikto nevedel pomenovať, všetci sme tomu rozumeli. Jeden kamarát z Francúzska raz povedal: „Je ťažké opúšťať svoju rodinu pred odchodom na Erasmus pobyt, ale nemenej ťažké je opúšťať svoju druhú rodinu na konci pobytu.“ A všetci sme mu dali za pravdu, keď sme sa deň po dni lúčili s ďalšími odchádzajúcimi a bolo nás menej a menej.

Možno tomu mnohí neveria a je to pre nich len fráza, ani ja sama by som nikdy predtým nepovedala, že v našom veľkom malom svete stretnem počas Erasmus programu ľudí, ktorí pre mňa natrvalo zmenia význam niektorých vecí. A stalo sa to! V súvislosti s touto skutočnosťou mi napadla veta z jedného známeho slovenského filmu: „Nepochopí, kto neprežil, a kto prežil, nezabudne.“ Tieto slová presne vystihujú emócie spojené s mojim pobytom.

Počas Erasmus programu som sa naučila veľa nových vecí, získala cenné informácie z rôznych predmetov, ktoré som úspešne absolvovala, ale najdôležitejšia vec, ktorú sa každý Erasmus študent naučil, je, že nezáleží na tom, odkiaľ pochádzaš, dôležité je len, či vieš, dokážeš a chceš žiť spolu s ostatnými na tomto našom krásnom svete. Ďakujem ešte raz za šancu byť Erasmus študentom.

Dana Gajdošová

Až na dno

Súťaže zdravotníckych záchranárov si bývajú dosť podobné. V podstate imitujú reálne prípady z každodennej praxe. Sú to najzaujímavejšie alebo najťažšie prípady a samozrejme býva aj precvičovanie modelových situácií, akou je napríklad resuscitácia. Aj napriek tomu, že sú to pre nás, adeptov na toto povolanie, atraktívne súťaže, občas máme chuť si vyskúšať, aké je siahnuť si až na dno vlastných síl. Dozvedieť sa, čo je v nás, ako sme pripravovaní školou reagovať v najnáročnejších situáciách. Práve preto nás lákala súťaž zdravotníckych záchranárov – študentov s názvom „Až na dno“, ktorú organizujú záchranári z okresu Kladno v Českej republike.

Samotná súťaž začala trochu netradične, teoretickou prednáškou o pomoci podchladenému, praktickým nácvikom záchrany horeleca a prednáškou o obsluhu Life-Packu. Nezľaknite sa, to je náš najobľúbenejší prístroj pri záchrane života. Už to nám približne naznačilo, čo bude nasledovať. Žrebovanie súťažných čísel nám prideliло 3-ku. „Nie zlé,“ povedali sme si. „Keby bolo toto číslo aj na stupienku víťazov?“ Celkovo bola súťaž takmer skutočnou kópiou reálneho fungovania výjazdovej skupiny – trojčlenné posádky zdravotníckych záchranárov čakali na telefonickú výzvu na výjazd od operačného strediska, nasledoval transport na miesto udalosti vlastným autom (teda v našom prípade autom doc. Šantu), vyriešenie situácie a návrat na „základňu“. Výzvy operačného strediska prichádzali nečakane, situácie sme riešili v rámci platných kompetencií posádky rýchlej zdravotníckej pomoci (platných v ČR!). Keď bolo treba konzultovať medikáciu pacienta alebo jeho smerovanie na cieľové pracovisko niektorej z dostupných nemocníc, robili sme tak telefonicky prostredníctvom zdravotníckeho operačného strediska. To isté platilo o privolaní pomoci policajného aj hasičského záchraného zboru. Úloh bolo dokopy 8. 19,00 hod. – štart. Ani sme si nestihli dať na benzínke kávu a už nám operačné stredisko hlásilo pád cyklistu v horách, v nejakej rokline. Na mieste nehody čakal svedok, ktorý poraneného našiel. Udané miesto sme našli až tak rýchlo, že sme museli čakať, kým úlohu dokončí posádka pred nami.

Úloha so zraneným cyklistom sa na prvý pohľad zdala jasná a ľahká, ale veľmi rýchlo sme pochopili, prečo z nej tí pred nami odchádzali takí smutní. Najprv sme si museli vybrať materiál, ktorý by sme mohli pri zásahu v teréne potrebovať a potom nasledoval pochod nočným lesom s „plnou poľnou“ až k strmému zrúzu, kde ležal zranený. Bol pri vedomí, ale riadne doráňaný. Terén bol taký strmý, že bol problém sa udržať na vlastných nohách, a nieto ešte ošetrovať, fixovať, liečiť a transportovať ťažko poraneného. V duchu sme si nadávali, prečo sme z ponúkaného materiálu nezobrali aj lano. Tých pár stoviek metrov, ktoré sme na začiatku hravo prebehli od sanitky k pacientovi, sa nám na konci úlohy zdalo ako niekoľko kilometrov! Tma, na chrboch batohy s materiálom, v rukách pacient na nosidlách, pod nohami nerovný lesný terén, pred nami úzka a zdanlivo nekonečná cestička a v ušiach tikot sekundovej ručičky – na túto úlohu sme mali totiž časový limit 30 minút. Po naložení pacienta do sanitky sme s prekvapením a radosťou zistili, že sme to celé stihli za 28 min 30 s! Kávu sme už nepotrebovali, lebo táto úloha nás dostatočne prebrala! Ale boli sme spokojní a hovorili sme si, že toto sa nám celkom podarilo. Pri záverečnom hodnotení sme zistili, že sme mali pravdu – dopraviť pacienta k sanitke a dodržať časový limit sa totiž podarilo iba dvom družstvám. S o to väčšou vervou sme sa pustili do ďalšieho výjazdu, nahlásili nám urgentný pôrod rómskej rodičky. Druhá výzva bola minimálne dvakrát naliehavejšia, išlo totiž o dva životy: žena v 37. týždni gravidity, kontrakcie každé 3 minúty, plodová voda už odtiekla! Opäť sme boli vďaka GPS takí rýchli, že sme pristihli rozhodcov nepripravených. Ale aby sme boli úprimní, ani my sme neboli pripravení na to, že situácia bude vyzeráť až tak reálne. Volanie rodičkinej matky nás zaviedlo do tmavej pivnice rodinného domu, ktorá bola plná vody a ľudí tmavšej pleti. Nebolo sa kde pohnúť a uprostred? Na niekoľko sekúnd sme doslova ustrnuli! Zvyčajne trénujeme pôrody na modeloch, ale toto nás naozaj zaskočilo. Uprostred vyzlečená mladá dievčinka a rozkrok s pupočnou šnúrou a zakrvaveným dieťaťom medzi nohami zamaskovaný tak dokonale, že sme si neboli na chvíľu istí. Je toto naozaj? Alebo je to len modelová situácia? Naše

pomyselné červené žiarovky však o chvíľočku zablikali a pustili sme sa do práce. Jeden sa venoval dieťaťu, druhý rodičke a Peťovi ostala ta najnevďačnejšia úloha, komunikovať s okolitou počernou skvele zamaskovanou rómskou komunitou, ktorá navyše všetko vykladala s nenapodobiteľným ruským prízvukom. Dokonalý zmätok. Aj napriek nemu dieťaťko aj matka naše intervencie úspešne prežili. Úloha mala príznačný názov – BRZO A RYCHLE, ako to už pri takýchto pôrodoch býva.

Po návrate na základňu sme si dali druhú večeru a asi hodinku sme si zdriemli, keď opäť zazvonil telefón a operátorka nám predala veľmi nejasnú správu: na číslo 155 volala mladá žena, ktorej priateľ údajne spadol a nemôže sa postaviť. Po príchode na miesto udalosti sme našli na lavičke sedieť chlapca s poranenou hlavou. Okrem veľkej krvácajúcej tržnej rany nad pravým okom o vážnosti jeho stavu svedčili aj anizokorické zrenice (nerovnaké široké), progresívny úbytok kvantity vedomia a dokonca posttraumatický epiparoxysmus. Od jeho dvoch excitovaných mladistvých kamarátov, chlapca a dievčaťa, očividne pod vplyvom alkoholu či iných omamných látok, sme zistili, že mechanizmom úrazu bol pád hlavou na chodník. V ďalšom priebehu situácie nám títo dvaja sľetovaní začali priveľmi prekážať a nevedeli sme si s nimi poradiť. Zavolali sme si preto na pomoc členov policajného zboru, ktorí ich rýchlo (a dosť drsne!) spacifikovali. Pre tieto deti teda NUDA PŘI PÁTKU (taký mala táto úloha názov) mala celkom vzrušujúci a prekvapivý koniec – dvaja skončili v rukách policajtov a tretí na ARO. Nás prekvapilo mimoriadne realistické spracovanie tejto úlohy. Pacient mal naozaj anizokorické zrenice (organizátori použili šošovky), policajti boli ozbrojení až po uši a krik bolo na ulici toľko, až zastavovali okoloidúce autá.

Mobilný telefón zazvonil asi o štvrtej ráno so správou, že na blízkom jazere niekto počul volanie o pomoc. Dorazili sme tam spolu s posádkou z Českých Budějovic a boli sme radi, lebo sú to veľmi šikovní chalani a trochu sme sa už poznali aj pred súťažou. Úloha bola absolútne nejasná. Dali nám člny a v noci sme mali doplávať na ostrov, odkiaľ vraj volanie o pomoc zaznelo. Pre nás nič nové ani prekvapujúce. Toto s nami robí náš docent na výcvikoch bežne! Na ostrove sme

našli dvoch rybárov s príslušným počtom prázdnych fliaš od alkoholu a podľa toho vyzerali aj ich informácie. Až po chvíli priznali, že sú tam vlastne traja, ale vôbec nevedia, kde je ten tretí a čo sa vlastne stalo. Takticky sme sa rozdelili. Jedno družstvo hľadalo chlapíka na člnoch po jazere a druhé peši na ostrove. Neprešli ani 4 minúty a z hustej tmy sa ozvalo české družstvo, že chlapíka majú. Ležal horeznačky v tej studenej vode. Len s veľkými ťažkosťami sme ho dostali do člna a transportovali na druhý breh k sanitke. Tam sa na vyloženie ponúkalo mólo alebo strmý breh jazera. Pretože sme opäť súťažili s časom (limit na splnenie celej úlohy bol 30 min.), rozhodli sme sa pre najjednoduchšie riešenie. Chlapíka sme v člne vytiahli hore strmým brehom a za pár sekúnd bol pri sanitke. Obdivovali sme ho, lebo predsa len, preležať celú noc vo vode studeného jazera je výkon hodný obdivu. Ukázal na svoj odev a vysvetlil, že je to oblečenie určené na prežitie vo vodách Severného mora pri haváriách lodí alebo vrtných veží. Ešte nám dôverne prezradil, že naše riešenie úlohy bolo veľmi vtipné. Keby sme vraj na transport zvolili mólo, čakali by nás ďalšie problémy. Mólo bolo kompletne oplotené a brána zatvorená na kľúč, ktorý, samozrejme, nikto nemal.

Hneď pri prvej rannej úlohe sme išli doslova až na dno, presnejšie povedané, Mišo išiel na dno, na dno otvoreného bazénu vyloviť utopeného muža! Bolo 9:00 hod., teplota vzduchu okolo 5 °C, figurína utopeného 2 metre pod hladinou ľadovej vody. Hysterická priateľka utopeného muža nás svojím krikom poriadne znervózňovala. Plavčíka nikde, a tak sme si museli poradiť sami. Asi nemusím vysvetľovať, prečo sa nám do toho veľmi nechcelo. Pozreli sme všetci traja na seba a vtom Michal povedal (a ja s Marekom ho za to máme tááák radi): „Ja tam idem.“ Vyzliekol sa len do treniek, skočil do ľadovo studeného bazénu a dotiahol figurínu až ku schodíkom, kde sme ju ja a Marek vytiahli na okraj bazéna. Po zistení neprítomnosti vedomia a dýchania sme zahájili rozšírenú kardio-pulmo-cerebrálnu resuscitáciu. Michal sa po rýchlom osušení pridal k nám, privolali sme posádku rýchlej lekárskej pomoci, striedali sme sa v nepriamej srdcovej masáži, zabezpečili sme dýchacie cesty laryngeálnou tubou (nanešťastie sme nemali k dispozí-

cii respirátor, takže predýchavať sme museli ručným kriesiacim samorozpínacím vakom), analyzovali srdcový rytmus a defibrilovali. Zaistili sme intravenózný vstup a farmakologicky podporovali kardio-vaskulárny systém. Súčasne sme pacienta druhotne vyšetrili a odobrali anamnézu od jeho priateľky. Táto úloha bola časovo obmedzená na 15 minút. Figurína bola pripojená na počítač, takže na záver sme okrem hodnotenia porotcu dostali aj počítačovú analýzu efektivity našej resuscitácie.

Ďalšia úloha znela ako klasická dopravná nehoda s dvomi ranenými osobami zakliesnenými v aute, ale po príjazde na miesto udalosti sme sa dozvedeli, že nás čaká niečo úplne iné – hodinový orientačný beh v lesoparku! Dostali sme inštrukcie, záznamové karty, mapy a buzoly a pod' ho do lesa! Trasy boli dve – kratšia a orientačne jednoduchšia, tú si vybral Mišo, lebo začal mať problémy s poraneným členkom. Na trasách bolo niekoľko kontrolných stanovišť, kde sme si museli do záznamových kariet značiť, že sme tam boli, a navyše na niektorých stanovištiach boli v obálkach testové otázky, ktorých sme sa snažili nazbierať samozrejme čo najviac. Otázky s našimi odpoveďami sme totiž neskôr odovzdali rozhodcom, ktorí ich vyhodnotili a výsledky tohto testu sa tiež započítavali do celkového hodnotenia. Pri behu sme zo začiatku boli mierne dezorientovaní, prvé minúty ubiehali veľmi rýchlo a my sme nemali v rukách nič! Keď sme však našli prvú kontrolu, ďalšie nám už nerobili problém. Problémom bolo rozhodnúť sa, či budeme hľadať všetky kontroly za cenu prekročenia časového limitu alebo či prideme do cieľa načas, ale so stratou niekoľkých kontrol a obálok s otázkami. Nakoniec sme sa rozhodli pre druhú možnosť, pretože za nedodržanie časového limitu strhávali rozhodcovia dosť veľa bodov. Nakoniec sa naše rozhodnutie ukázalo ako celkom správne, lebo v konečnom hodnotení behu aj s testom sme boli tretí najlepší.

Pri športových aktivitách na tzv. „opičej dráhe“ zostal v bezvedomí asi vo výške 8 m v bezvedomí visieť chlapík. Tentoraz sme boli a miestom ešte rýchlejšie ako pri ostatných akciách, lebo správca celého areálu bol až neskutočne ochotný, keď videl naše školské uniformy, a otvoril nám hlavnú bránu. Keď si organizátori mysleli, že nás takouto akciou zaskočia, mylili sa. Opičiu dráhu

máme dokonale prejdenú počas výcvikového kurzu na škole, takže chlapíka sme mali dole zo stromov za niekoľko minút a diagnóza hypoglykémie, ktorá zapríčinila celú situáciu, bola stanovená o ďalšie 2 minúty. Limit na celú akciu bol 15 minút, my sme to stihli za 9. Teraz sa evidentne chválime, ale keď je čím? Hádam môžeme, nie?

Neskoro popoludní nahlásili teroristický útok na miestnej strednej škole, kde malo byť 40 ranených a mŕtvych, takže sme na zásah vyrážali spolu s ďalšími posádkami. Na mieste už bolo komando kukláčov v plnom bojovom nasadení a hasiči. Krytí policajnými čiernoodencami so samopalmi sme ošetrili prvú na ulici náhodne postrelenú obeť s priestrelom pľúc. Po náhlom útoku policajtov, pri ktorom zneškodnili teroristov, sme počkali, kým hasiči lokalizujú požiar a vybrali sme sa triediť a ošetrovať poranených v školskej telocvični. Ale chyba sa zase vlúdila do scenára. Keď šéf kukláčov zahlásil svojim ľuďom, aby tam hodili plynový granát, policajti to pochopili po svojom a každý tam hodil jeden. Potom to vyzeralo tak, že ako sme rýchlo vbehli dnu, rovnako rýchlo sme aj utekali von. Na mieste nebolo vidno na viac ako tri kroky a nedalo sa dýchať. Všetci sme kašľali a dusili sa. Sprvoti sme sa snažili robiť triedenie ranených na mieste, ale potom niekto zavelil: „Všetko, čo má nohy, von!“ Utekali sme spolu s figurantmi a vynášali tých, čo imitovali ťažko ranených. Vonku, na mieste zhromaždiska ranených, to vyzeralo ako na naozajstnom bojisku, tak sme pomáhali najmä tam. Bolo treba ošetrovať, prehodnocovať stav ranených, lebo veru v tom dyme vo vnútri to nebolo celkom presné, vlastne ani celkom možné.

Pevne sme verili, že už nám žiadna akcia nehrozí. Už sa nám žiadalo len jedno. Dať si večeru a vypnúť ten telefón, ktorým nás dve hodiny v kuse prehánali.

Splnilo sa. Sprcha, večera, ešte nejaké prednášky, rozprava rozhodcov o jednotlivých úlohách a na rade bolo vyhlasovanie konečných výsledkov. Vedeli sme, že hanbu sme nespriali. Aj keď sme pri riešení úloh občas urobili chybu, nebolo to nič zásadné a všetkých pacientov sme v podstate ošetrili správne. Navyše, počas dňa sme začuli niektorých účastníkov hovoriť, že „*ti Slováci jsou šikovní*“. Tipovali sme náš výsledok tak na 4. – 5. miesto. Najprv vyhlásili 10. miesto – neboli sme to my! Juchúú! Potom 9., 8., 7., 6. miesto a my stále nikde. Marek si šomral popod nos: „*Nie my! Nie my!*“ Vyhlásili 5. a 4. miesto a my sme začali veriť tomu, že budeme „*stát na bedně*“. Doc. Šanta zapol foťák so slovami: „*Tak toto začína byť vážne*.“ Na 3. mieste sa umiestnil tím Totální nasazení a na 2. pozícii naši kamaráti z Pardubíc. Začali sme si myslieť, že na nás zabudli alebo nás diskvalifikovali. Vtom hlavný rozhodca vyhlásil, že pohár pre najlepších tento rok putuje na Slovensko! „*A protože na české soutěži byly nejlepší Slováci, pohár za první místo jim právem patří*.“ Bolo to ako sen, spomíname si na to len matne, na všetky tie gratulácie, na záblesky fotoaparátov a poklepávanie po pleciach. Dali sme si čučoriedkové pivo, pozerali na výsledky, vymieňali si dojmy s ostatnými súťažiacimi, až nám vyschlo v ústach a už sme jednoducho nevládali. Tých 48 hodín „v jednom kluse“ nás zmohlo. Pre nás vyhrala v ten večer posteľ. Keď sme sa ráno zobudili, bol tam! Stál na stole. Pohár pre víťaza. Tak sme to ozaj dokázali! Ale nielen my. Naša veľká vďaka patrí doc. Šantovi za to, že vybavil peniažky, že nám robil po celý čas vodiča a hlavne, že nám veril!

Cestou domov sme to ešte v duchu celé preberali. Stálo to za to. Situácie boli perfektne pripravené, vyskúšali sme si extrémny, veď kto vie, čo nás v živote naozaj čaká. Štátnice pred dverami a potom? Realita každodennej praxe. A v nej? Čo keď počas nej využijeme práve to, čo sme si v tých namáhavých hodinách v Kladne precvičili? Vraj šťastie praje pripraveným. S takouto trofejou v rukách veríme, že už sme.

Peto, Marek, Mišo
III. ročník UZS FZ PU

Probačná a mediačná služba

Probačná a mediačná služba v Českej republike sa začala budovať od roku 1996 na okresných súdoch. Na základe zákona č. 257/2000 Sb. o Probačnej a mediačnej službe v rámci justície pôsobí od roku 2001. Je organizačnou zložkou štátu a jej činnosť spadá do rezortu Ministerstva spravodlivosti Českej republiky. Je poverená výkonom probácie a mediácie v prípadoch pojednávaných v rámci trestného riadenia. Medzi základné ciele probačnej a mediačnej služby patrí integrácia páchatela do života spoločnosti bez ďalšieho porušovania zákona. Participácia poškodeného a ochrana spoločnosti účinným riešením konfliktných a rizikových stavov spojených s trestným riadením a efektívnym zaistením realizácie uložených alternatívnych trestov a opatrení. O Českej republike hovoríme zámerne, pretože práve tam študentky Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove Jana Milánová a Lenka Kačuriaková absolvovali stáž v rámci Erasmusu. Niekoľko postrehov preniesli aj na stránky nášho časopisu.

Ako a prečo ste sa pre stáž rozhodli a ako ste sa k nej dostali?

O možnostiach absolvovania Erasmus stáže sme sa dozvedeli na internetovej stránke univerzity, a to paradoxne pri získavaní informácií o mobilite, keďže našim prvotným plánom bol výmenný študijný pobyt. O programe Erasmus sme počúvali od študentov iba pozitívne ohlasy, čo naše rozhodnutie iba posmelilo. Voľba stáže a prax probácie a mediácie v realite života bola pre nás atraktívnejšia. Potrebné bolo nájsť vhodnú organizáciu, čo v dobe moderných komunikačných prostriedkov problémom nebolo. Stala sa ňou práve PMS ČR, konkrétne stredisko Opava.

Aké sú rozdiely v tejto oblasti na Slovensku a v Čechách?

Probácia a mediácia v trestnom práve je v Čechách uskutočňovaná dlhšie ako na Slovensku, a preto by možno mohla byť určitou predlohou pre probačných a mediačných úradníkov, z ktorej by mohli čerpať, keďže právna legislatíva oboch štátov je dosť podobná, čo vyplýva nielen zo spoločnej histórie oboch štátov. Na Slovensku začali probační a mediační úradníci fungovať na okresných súdoch od roku 2004, kdežto PMS ČR funguje už 10 rokov ako samostatná štátna inštitúcia. No dôležité je aj poznamenať, že oblasť mediácie v komerčnej sfére je u nás rozvinutejšia ako u našich susedov.

Ako vnímate prax probácie a mediácie u nás po týchto skúsenostiach?

Súčasný systém trestnej justície sa zameriavajú na porušovanie práva, na potrebu toho, aby páchatelia niesli za svoje činy zodpovednosť a boli potrestaní. Trestný čin je chápaný ako čin spáchaný proti štátu. Restoratívna justícia ponúka iný pohľad na spôsob chápania trestného činu, chápe trestný čin ako čin namierený proti konkrétnym osobám a vychádza z presvedčenia, že tí, ktorí boli trestným činom

najviac dotknutí, by mali dostať príležitosť aktívne sa zapojiť sa do riešenia konfliktu. Myslím si, že prax probácie a mediácie v trestných veciach sa na Slovensku vydala správnym smerom. Má však pred sebou ešte veľmi dlhú cestu, aby sa vyrovnala praxi, ktorá je bežná v ostatných štátoch EÚ.

Je štúdium mediácie a probácie na GTF u nás dostatočné? Čo by ste odporúčali v rámci výučby zmeniť či doplniť?

Stále sa máme v čom zlepšovať, rovnako tak ako samotná oblasť probácie a mediácie na Slovensku. Možno by som v rámci výučby zaviedla prípadové štúdie zo samotnej praxe probačných úradníkov, čo by bolo pre študentov zaujímavým obohatením. Veľkým plusom pre študentov probačnej a mediačnej práce sú konferencie, ktoré naša fakulta organizuje, a verím, že v budúcnosti vyvinie aj spoluprácu práve s Probačnou a mediačnou službou ČR.

Ako vyzerá vzdelávanie v tomto odbore v Čechách? Je oň záujem?

Ak máme správne informácie, tak konkrétne takýto odbor v ČR nie je. Predpokladom na výkon profesie probačného úradníka je ukončené magisterské vysokoškolské vzdelanie v spoločenskovednej oblasti a absolvovanie kvalifikačného kurzu. Téma mediácie a probácie sa sčasti venujú v odboroch pedagogika, sociálna práca a právo. Väčšina probačných a mediačných úradníkov má ukončené štúdium v odbore sociálna práca, učiteľstvo alebo teológia. Veľmi málo absolventov práva však má záujem pracovať v tejto oblasti.

Čím vás obohatila samotná prax?

Dostali sme možnosť zlepšiť si orientáciu v oblasti probácie a mediácie, získať zručnosti a kompetencie priamo v praxi, nahliadnuť do vecí viazaných mlčanlivosťou, pracovať s klientmi pri realizácii probačného programu a pri do-

držíavaní podmienok, ktoré boli páchatelovi uložené súdom, ako aj vyskúšať si prípravu podkladov na podmienkové prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody priamo návštevami vo väzniciach. Každý deň prinášal so sebou nezabudnuteľné zážitky.

Vnímate po tejto skúsenosti ľudí, ktorí sú odsúdení, inak?

Samozrejme. Neustále sme bojovali s predsudkami, ak človek, ktorý brutálne svoju obeť zavraždil a zakopal niekde v lese, a tak spôsobil rany sebe a rovnako aj svojmu okoliu, zrazu potreboval pomoc. Po niekoľkých konzultáciách zistíte, že ten človek ozaj nie je zlý, ale predsa spáchal závažný trestný čin, za ktorý si časť „odsedel“. Potrebuje sa opäť začleniť do spoločnosti, viesť riadny život, čo v mnohých prípadoch nie je jednoduché.

Čo vás prekvapilo v rámci praxe a na čo ste pripravené boli?

Zistili sme, že človek je schopný asi všetkého. Také boli aj životné príbehy klientov. Čo sa týka našej pripravenosti, určite sme boli pripravené na komunikáciu s klientmi, či už dospelými, alebo mladistvými. Dokázali sme odhadnúť, aký postup v rámci mediácie zvolíť v jednotlivých prípadoch, aj keď je pravdou, že aplikácia teórie neutrálneho, nezaujatého a nezávislého probačného a mediačného úradníka nebola vždy jednoducho aplikovateľná. Dôležité bolo dostatočne sa v prípade odosobniť a nebrať prípadné zlyhanie klienta ako svoje vlastné.

Odporúčali by ste študentom prax v realite života?

Je to tá najlepšia forma vzdelávania sa v odbore. Program Erasmus ponúka práve takúto možnosť získavať cenné skúsenosti do budúcnosti.

ThLic. Martina Poláková

Smrť Boha a koniec náboženstva sa nekonajú

Ste absolventkou Gréckokatolíckej teologickej fakulty, ktorá tento rok oslavuje 130. výročie založenia. Ako si spomínate na roky svojho štúdia?

Vzácnym bolo pre mňa predovšetkým samotné stretnutie sa s byzantským obradom, prvá liturgia svätého Jána Zlatoústeho. Modlitba časoslovu, utiereň, večiereň pre mňa boli akoby otvorením okna do nového sveta, do sveta jednej z východných cirkví a jej života, a oknom do kresťanského Východu ako takého. Zaujali ma najmä biblické vedy a jazyky – hebrejčina, gréčtina, cirkevná slovančina, ale aj cirkevné dejiny, filozofia, samotná bohoveda. Najmä dnes v uponáhľaných dňoch si uvedomujem hodnotu výnimočného obdobia, ktoré bolo zasvätené štúdiu, prednáškam, knihám, ikonopiseckému kurzu, porovnávaciemu kurzu cirkevno-slovanských a gréckych liturgických textov. Bol to čas dostávania, nadobúdania vedomostí, čítania a listovania v knihách v knižnici, v Byzante či v Petre. Bol to čas stretnutí, vďaka čomu si spomínam predovšetkým na monsignorov Jána Krajňáka a Jozefa Tótha, ktorí boli v tom čase prodekanmi a učili nás základnú a špeciálnu teológiu a kresťanskú filozofiu, tiež na impozantného otca Jiřího Novotného, ktorý na fakulte doslova žil. Akýkoľvek rozširujúci kurz z jeho špecializácie sme chceli, vždy bol ochotný prednášať navyše. Páni prodekaní Krajňák a Tóth písali poéziu a prózu a chodili sa k nim radiť aj začínajúci autori. Mňa tiež zoznámili s niekoľkými skvelými ľuďmi spomedzi svojich priateľov, z ktorých sa neskôr niektorí stali aj mojimi priateľmi. Za všetkých spomeniem rodinu Sabolových. Čas štúdií bol pre mňa najintenzívnejším časom formovania osobnosti i nadobúdania odbornosti, myslím, že aj dnešní študenti to tak vnímajú a aj zúročia. Ako som už naznačila, kontinuálne i epizodicky som sa stretávala so vzácnymi ľuďmi, ktorí mi dali veľa, a je pre mňa dodnes sviatkom, ak ich môžem opäť stretnúť. Mrzí ma, že je tých chvíľ žalostne málo, ale aspoň z diaľky sa teším z každého dobrého diela týchto vzácných ľudí, ako napríklad z každého nového vydaného

textu Mons. Jozefa Tótha.

Účastník východných obradov si povšimne veľký zmysel pre tajomstvo, mystiku, významnú funkciu symboliky svetla či zapájanie všetkých zmyslov človeka. Podľa R. F. Tafta je v byzantskej liturgii bohatstvo Antiochie a Jeruzalema vykompenzované vyváženosťou a zdržanlivosťou byzantskej civilizácie. Ako ste prežívali stretnutie s východným rituálom na pozadí skúsenosti s latinskými obradmi?

Tento proces stále trvá, má svoju dynamiku a dúfam, že sa moje poznávanie byzantského i iných obradov ešte väčšmi postupne prehĺbi. Mnohí hovoria, že sú byzantským obradom fascinovaní. Azda je úplne adekvátne povedať, že krásna a hĺbkavá tohto obradu človeka zasiahne a „vtiahne do deja“, do živého tradície, do života cirkvi, ktorá zahŕňa minulosť, prítomnosť, anticipuje „veľké finále“ a zahŕňa každého a všetkých spoločne. Podobne ale môžeme hovoriť aj o západnom obrade – ak je človek na ňom účastný, ak je jeho živou a životaschopnou súčasťou. Nepochybne, rozdiely a špecifiká sú markantné. Je však tiež pravdou, že „národný charakter“ zohral pri recepcii toho-ktorého obradu, spoločne s historickými udalosťami, iste svoju úlohu. Robert Taft v jednom svojom článku pripomína, akým spôsobom moskovský patriarcha Alexij I. charakterizoval ruskú pravoslávnu cirkev – povedal, že je to cirkev, ktorá slávi božskú liturgiu. Aj na základe tejto odpovede napokon vyvodil nadradenú úlohu liturgie na kresťanskom Východe a východnú cirkev charakterizoval ako cirkev, ktorá bdie pred Bohom a slávi tajomstvo jeho Syna v starobyľných obradoch, ktoré jej predali otcovia viery. Už vyslanci Vladimíra Kyjevského pred prijatím kresťanstva z Byzancie vraj popisovali byzantský obrad slovami ako sláva, tajomstvo, prebývanie Boha medzi ľuďmi, alebo a krásna. Každý, kto sa počas slávenia ocitol blízko tajomstva, bližšie k Bohu, akoby zakúsil predchuť neba a znova sa k takémuto spôsobu slávenia bude obracať, či už v modlitbe, alebo v celkovom naladení.

Pracujete v Ústave pre vzťahy štátu a cirkví v Bratislave. Vo vzťahu k vášmu profesionálnemu pôsobeniu je symbolické miesto vášho štúdia – Prešov. Ten sa často vníma ako multietnické a multikonfesionálne mesto. Ako na vás po príchode na štúdiá zapôsobilo?

Prešov na mňa zapôsobil skutočne ako multietnické a multikonfesionálne mesto a mám naň naozaj pekné spomienky. Pochádzam z Kremnice a toto mesto tiež nie je z hľadiska národnostného a náboženského homogénne. Skúsenosť so stretávaním sa s „inými“ a so spolunažívaním rôznych ľudí som teda mala už „z domu“. V Hauerlande sú vitálne komunity karpatských Nemcov, ktorých som vnímala a vnímam nie iba ako kultúrnu menšinu, ale aj – a predovšetkým – ako ľudí, ktorých som denne stretávala a ktorí majú svoje dejiny bytostne späté s našimi. Tie dejiny boli a sú neraz také ťažké... Skúsenosť s najvýznamnejšou menšinou doma v Kremnici, ktorou vtedy boli Nemci, v Prešove vystriedalo stretnutie s Rusínmi. Zaujali ma a až do súčasnosti ma ich história nesmierne zaujíma, prirodzene, najmä v súvislosti s náboženstvom. Ak sa hovorí o Prešove, nemožno nespomenúť Divadlo Alexandra Duchnoviča – a môžem začať zoširoka hovoriť o tom, ako DAD neodmysliteľne patrí k Prešovu. Bola som relatívne častým návštevníkom prešovských divadiel a myslím, že mi v tom čase neuniklo žiadne nové predstavenie. Nemožno opomenúť ani Akademický Prešov. Ak sa pristavím ešte pri multikonfesionálnosti, tam mi nedá nespomenúť ľudí zo Židovskej náboženskej obce v Prešove, najmä pánov Landu a Greguša, s ktorými sme v diskusiách spoločne so Zuzanou Čičmanovou (vtedy Kráľovou) strávili veľa užitočného času. Písala diplomovku o Bárkanyho zbierke a ja som jej robila fotografku. V synagóge, podobne ako v pravoslávnej Kated-

Skončila Gréckokatolícku teologickú fakultu PU. Pracuje v Ústave pre vzťahy štátu a cirkví v Bratislave. Za základný predpoklad ekumenizmu považuje pravdu, láskavosť a zmysel pre humor. ThLic. Michaela Moravčíková, Th.D.

rále svätého kniežaťa Alexandra Nevského a napokon aj v gréckokatolíckej Katedrále svätého Jána Krstiteľa, som bola veľmi často.

Významná súčasná francúzska sociologička náboženstva, profesorka na parížskej Sorbone, Daniele Hervie-Léger ponúka vo svojom diele takúto definíciu náboženstva: náboženstvo je pamäť spoločnosti. Sekularizácia je fragmentarizácia pamäti, amnézia. Aká je podľa vás úloha náboženstva v spoločnosti?

Táto otázka by si vyžadovala samostatné vedecké pojednanie. Náboženstvo je aj pamäťou spoločnosti a sekularizácia jej fragmentáciou či amnéziou. Náboženstvo je aj spoločenským tmelom, je aj konštitutívnou zložkou identít (sociálnych, kultúrnych, osobných), je tiež vzťahom, istou formou ľudského vedomia, spôsobom ľudskej existencie. Náboženstvo je jav mnohovýrovnostný a pri pokuse o jeho charakterizovanie a vymedzenie jeho úlohy veľmi záleží na uhle pohľadu. Dnes sa veľmi vážne berie do úvahy pohľad psychológie a sociológie, čo súvisí, okrem iného, so sekularizmom a aj s ospravedlňovaním násilných atakov náboženskou rétorikou a náboženskými motívmi. V dobe, ktorej sme práve teraz svedkami, sa naplno prejavilo, že „smrť boha“ a „koniec náboženstva“ sa nekonajú, práve naopak, náboženstvo je čoraz významnejším fenoménom – najmä ak sa zbavíme strnulého pohľadu výlučne na starý kontinent. Max Weber, sám agnostik, s veľkým predstihom hovoril o charismatickej moci, o význame náboženstva a cirkvi, čím významným spôsobom prispel nielen k rozvoju sociológie náboženstva, ale aj k vstupu kresťanských vedcov na toto pole. Neskorší sociológovia, ktorí zastávali sekularizačné tézy, ich dnes opúšťajú a zameriavajú sa na kvalitatívne a kvantitatívne štúdie. Ak na jednej strane vnímame (najmä

v západnej Európe, ale už i v našom geografickom priestore) zníženie významu „oficiálnej“ či inštitucionálnej religiozity, na druhej strane sa zvyšuje význam, dôraz a frekvencia takzvaných nešpecifických foriem religiozity. Často sa oba prvky prelínajú a v rôznych úsekoch časovej osi toho-ktorého jednotlivca či spoločenstva naberá jeden či druhý prevahu. Niekedy vnímame osobnú spiritualitu bez celkového vysvetľujúceho systému sveta, ktorý by sme mohli nazvať náboženstvom. Vnímame rôzne premeny religiozity v modernej spoločnosti. Ak je nepopierateľná kríza inštitucionálneho členstva v náboženských spoločnostiach, myslím, že priamo úmerne to súvisí aj s nepopierateľnou krízou občianstva, ako ju popísal v rámci „tekutej modernity“ Z. Bauman. Je to znamenie časov. Skryté a zjavné, individuálne i kolektívne prejavy náboženstva sa však nestrácajú, iba sa modifikujú, a práve private náboženstvo a spiritualita sú jedným z prvkov, ktoré určujú čoraz väčšmi akcentované forum internum postmoderného človeka. Napokon, pri veľkej miere zovšeobecnenia, ak sa mám pokúsiť odpovedať na jadro otázky, náboženstvo vyjadruje ľudské snahy o pochopenie seba a sveta a zároveň smeruje k dosiahnutiu svetských i transcendentných cieľov. Vo sfére náboženstva sme zákonite vo sfére hodnôt – a preto v spoločnosti náboženstvo tieto hodnoty nielen konzervuje, ale malo by ich uvádzať do života, prinášať návod a príklad, ako ich skutočne a radikálne praktizovať – deje sa to v tej miere, v akej človek „prvky“ tohto náboženstva sám praktizuje. Každý člen je tak živým nositeľom hodnôt, oživovateľom tradície.

Na Cyrilometodějskej teologickej fakulte Palackého univerzity ste získali doktorát. Tam ste sa stretli so žiakmi prof. Špidlíka, ktorý sa problematike východných cirkví a ekumenizmu dlhodobo venoval. Sama sa zaoberáte problematikou medzináboženského dialógu a komparatívnej religiozistiky. Ak by ste mali vytvoriť nejaké ekumenické esperanto, ktoré „slová“ by patrili do centra jeho lexikálnej zásoby?

Profesor Špidlík 16. apríla tohto roku ukončil svoju pozemskú púť. Po ňom skutočne nezostal prázdny stôl, a čo je dôležitejšie, mal veľa skvelých žiakov, ktorí tiež už majú alebo budú mať skvelých žiakov.

Dúfam, že sa vedecká poctivosť a pravda s láskavosťou, zmyslom pre humor a otvorenosťou voči iným, zmyslom a oceňovaním slobody a pravdy, koncentrovaním sa na to najpodstatnejšie a so skutočnou askézou budú šíriť na všetky svetové strany a čo najďalej do všetkých kútov. V tomto popise jeho práce a života zároveň nájdete aj moje kľúčové slová pre ekumenické esperanto. Myslím si, že prof. Špidlík bol ekumenickým najmä preto, že vedel budovať priateľstvá s „inými“, a to úplne prirodzene, bez křčovitosti a snahy nejako sa pripodobňovať. Mojm školiťelom bol v Olomouci prof. Pavel Ambros, ktorý sa ma usiloval koncentrovať na problematiku teológie kultúry, medzináboženského dialógu, hodnôt a napokon ľudských práv, ktoré sa stali ťažiskom môjho záujmu a dizertačnej práce. Prof. Ambros, jeho študenti to určite potvrdia, nasleduje príklad vedeckej poctivosti a „doloženia každého tvrdenia“, ako ho videl aj u kardinála Špidlíka, ale tvorivo rozvíja „špidlíkovské“ i svoje nové a navýsost aktuálne témy. Už teraz patrí k najvýraznejším osobnostiam českej teológie a nepochybne sa aj vďaka nemu bude rozvíjať teológia poctivo reflektujúca ekumenizmus i medzináboženský dialóg a zasahujúca doň nielen v našom priestore. Nepochybne naddlho ovplyvní nielen českú katolícku cirkev jeho „teológia obnovy“, čerpajúca z najlepších a najautentickejších prameňov, ktoré úspešne „zdnešňuje“. Tak by sa dalo vymenovať ďalších „priamych“ žiakov, každý je už vyprofilovaná osobnosť so svojim vlastným vkladom. Pre medzináboženský aj ekumenický dialóg sú z môjho pohľadu, ak pripustíme veľkú mieru zjednodušenia, dôležité dve veci – jednak ochota vyjsť zo seba a skutočná realizácia tohto kroku a tiež ochota podeliť sa o svoje presvedčenie a hodnoty a rovnako realizácia tohto kroku. Z uvedeného vyplýva, že človek (spoločenstvo) nevyhnutne musí byť schopný transcendencie a tiež zdieľania presvedčení a hodnôt. Oboje vyžaduje obrovskú prípravu a azda aj obdarenie takouto schopnosťou.

Zhovárala sa Martina Ivanová.

Mať srdce plné lásky k spevu – portrét Idy Černeckej (Príspevok k 90. výročiu vokálnej pedagogiky a vokálneho umenia na Slovensku)

Symbolom slovenskej profesionálnej kultúry je Slovenské národné divadlo v Bratislave, najmä jeho operná scéna, ktoré tohto roku (2010) oslávilo 90 rokov svojej existencie. Kultúrna verejnosť mala pri tejto príležitosti možnosť vypočuť si množstvo predstavení a koncertov. Trochu v úzadí, ako už viackrát, ostali tí, ktorí sa pričínili o to, aby na opernom javisku mohli stáť kvalitní interpreti, ktorí by šíрили dobré meno slovenskej hudobnej kultúry nielen doma, ale aj za hranicami našej vlasti. Taktiež 90 rokov uplynulo od narodenia jednej z najvýraznejších osobností vokálnej pedagogiky po roku 1946 na Slovensku, Idy Borsovej-Černeckej. Hoci Ida Černecká (*18. 7. 1920 Bratislava, †18. 1. 2009 Bratislava) nikdy nepôsobila na profesionálnej opernej scéne, jej úspešná pedagogická činnosť ju zaradila medzi vrcholné zjavy slovenskej vokálnej pedagogiky 20. storočia. V rokoch 1938 – 1944 študovala spev na Hudobnej a dramatickej akadémii v Bratislave u Jozefa Egema a Dariny Žuravlevovej. Po ukončení štúdia niekoľko rokov pôsobila koncertne a realizovala tiež nahrávky pre Slovenský rozhlas. Do procesu rozvoja nášho vokálneho umenia sa zapojila v roku 1946, keď obohatila rad učiteľského zboru Konzervatória v Bratislave. Dlhé roky viedla na tejto škole spevácky odbor. Od roku 1979 pôsobila tiež externe na Katedre operného a koncertného spevu VŠMU v Bratislave. Pedagogickej činnosti sa venovala takmer 50 rokov. Svoj pedagogický obzor si neustále rozširovala štúdiom odbornej literatúry a účasťou na zahraničných stážach v Bulharsku a v Maďarsku. Často sme ju mohli vídať v od-

borných porotách na celoštátnych i medzinárodných speváckych súťažiach v Karlových Varoch, Trnave, v Sofii a inde.

Pri svojej pedagogickej činnosti vychádzala

z osvedčených postupov talianskej speváckej školy, rešpektujúc zákonitosti slovenského jazyka. Pre jej metodické postupy bola príznačná rovnováha všetkých zložiek technických i výrazových, t. j. krásna plynulá kantiléna, uvoľnený dych, vrúcny výraz a deklamačne zrozumiteľný prednes. Žiaci Idy Černeckej vyrástli najmä na slovenskej ľudovej piesni, čo sa prejavilo v ich hudobnom cítení. K svojej pedagogickej práci v rozhovore s Teréziou Ursínyovou sa vyjadrila takto: „Okrem poznania vokálnej techniky som vždy túžila svojim žiakom otvoriť srdce, lebo v speve obdivujem nielen technickú dokonalosť tvorenia tónu, ale najmä vrúcnosť a emocionalitu. Preto som dbala, aby hlas dozrieval súčasne s osobnosťou speváka.“ Na otázku redaktorky, či bola na svojich žiakov prísna, odpovedala: „Neviem, či pojem prísna zodpovedá tomu, čo som od nich vyžadovala – aby štúdium bolo v ich živote prvoradé, aby sa nerozptyľovali inými záujmami, boli sebakritickí a disciplinovaní. Krásny hlas nestačí, treba mať vkus, cit, srdce plné lásky k spevu, k hudbe. Spev sa musí stať záľubou, vášňou – iba tak možno niečo dosiahnuť.“

Počas svojej dlhoročnej pedagogickej činnosti vchovala Ida Černecká vyše 50 absolventov. Špecializovala sa predovšetkým na výchovu mužských hlasov. Jej žiaci dodnes patria k špičke spe-

Prof. Ida Černecká s Petrom Dvorským

váckych interpretov, ktorí získali významné ocenenia aj na medzinárodných súťažiach. Sú to také zvučné mená ako Peter Dvorský, Miroslav Dvorský, Jozef Kundlák, Ján Galla, Martin Babjak, Juraj Hurný, Jaroslav Kosec, Božena Fresserová, Mária Harnádková, Oľga Hromadová, Daniela Suryová, Zuzana Vaseková a ďalší. J. Kundlák a M. Babjak sa stali laureátmi Pavarottiho súťaže, J. Galla laureát súťaže v Rio de Janeiro a v Karlových Varoch. Peter Dvorský, laureát medzinárodnej súťaže v Moskve a v Ženeve, sa už v VI. ročníku konzervatória stal sólistom opery SND. Ako prvý slovenský tenorista preslávil našu vokálnu pedagogiku a spevácke umenie po celom svete. Bol prvým Slovákom, ktorý účinkoval v Metropolitnej opere v New Yorku (v roku 1977).

Za vynikajúce pedagogické výsledky získala Ida Černecká rad ocenení – zaslúžilý učiteľ, zaslúžilý pracovník kultúry, medailu J. A. Komenského i cenu Spoločnosti Emmy Destinovej.

Aj keď Ida Černecká už nie je medzi nami, je našim želaním mať takýchto osobností vo vokálnej pedagogike čo najviac.

PaedDr. Mgr. art. Marta
Polohová, PhD.

Bilaterálna spolupráca

- oživenie vyučovacieho procesu

V dňoch 11. – 15.10. 2010 bola hosťom Katedry hudby FHPV PU speváčka a hlasová pedagogička PhDr. Dagmar Zelenková, PhD., z Katedry hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty UJEP v Ústí nad Labem. Počas svojho týždenného pobytu v rámci programu Erasmus obohacovala svojimi speváckymi a pedagogickými skúsenosťami našich študentov. V priebehu výučby boli študenti nanajvýš sústredení a s nemiernou snahou a zaujatím sa snažili spĺňať pokyny ich novej vyučujúcej. Dr. Zelenková, PhD., šarmantná mladá dáma, sa prezentovala ako skúsená vokálna pedagogička, ktorá v momente počula všetky spevácke nedostatky a hneď aj vedela uplatniť správne metodické pokyny. Tu sa nám žiada pripomenúť si slová nestorky vokálnej pedagogiky na Slovensku Anny Korínskej: *„Dobrý pedagóg je ešte vzácnejší jav, než dobrý spevák. Kto je skutočný vokálny pedagóg? Toto poznanie je možné odovzdať iba osobným podaním, z úst do úst, z oka do oka. A len tým, ktorý majú na to správne oko – vlastne ucho. Vlastne všetky zmysly a ešte jeden. Cít pre pocity toho druhého, ktorému to idú odovzdať.“*

Krátke pedagogické pôsobenie Dr. Zelenkovej u nás vyvrcholilo speváckym workshopom, na ktorom sa prezentovali naši spe-

vácky najnadanejší študenti. Veľkým prekvapením pre publikum už zmieneného workshopu bola jej samotná spevácka prezentácia v spolupráci s našim klaviristom Mgr. art. Stanislavom Mirosayom, Art.D. Predstavili sa nám efektívnu áriou Musetty z opery Bohéma od Giacoma Pucciniho a spevácky veľmi náročnou áriou Júlie z opery Romeo a Júlia od Charlesa Gounoda. Brilantný spevácky výkon Dr. Zelenkovej bol odmenený dlhotrvajúcim aplauzom, ktorý si speváčka právom zaslúžila. Dve úplne rozdielne árie nám dovolili nahliadnuť do širokého výrazového diapazónu speváčky. V árii Musetty prezentovala výrazné belcantové spievanie, obohatené obrovským ženským šarmom a zvädzaním, charakteristickým pre túto áriu. Ária Júlie je plná koloratúrnych pasáží vo veľkom hlasovom rozpätí, ktoré speváčka zvládla s ohromnou bravúrou, dokonalým výrazom a absolútnou intonačnou presvedčivosťou.

Dagmar Zelenková vyštudovala na PF UJEP v Ústí nad Labem odbor hudobná výchova – sólový spev v triede prof. Květy Koníčkové-Jonášové. Od roku 1994 až dodnes pôsobí na katedre HV PF UJEP v Ústí nad Labem ako odborná asistentka pre odbor sólový spev, hlasová výchova a metodika sólového spevu. V roku 2003 sa v rámci konkurzu vypísaného agentúrou AIA a talianskym veľvyslanectvom zúčastnila na trojmesačnom študijnom pobyte v Bologni na konzervatóriu G. B. Martiniho, kde sa venovala štúdiu spevu a taliančiny. V roku 2006 dokončila a úspešne obhájila rigoróznú a dizertačnú prácu a získala titul PhDr. a PhD. Ako speváčka pôsobí koncertne v Čechách i v zahraničí, napr. v Nemecku, Taliansku, Španielsku. Zameriava sa predovšetkým na belcantovu interpretáciu, t. j. barokovú, mozartovskú operu a ranú romantickú operu, ale nevyhýba sa i interpretácii novších

žánrov. Medzi jej významnejšie zahraničné koncerty v poslednej dobe patria v roku 2005 sólový recitál na ostrove Ibiza (Španielsko) pre baleársky časopis Ibiza Heute a niekoľko koncertov v Nemecku (Vecht 2006, Regensburg 2007, Mníchov 2008) organizovaných agentúrou Proarte. Od roku 2006 účinkuje každoročne na opernom festivale Nits d'Opera – Ibiza, organizovanom spoločnosťou Proarte a Ayuntamiento d'Eivissa. V roku 2009 a 2010 účinkovala na opernom galavečere v Palma de Mallorca (Španielsko). V septembri tohto roku bola tiež hosťom operného festivalu vo Valencii (Španielsko). V roku 2007 nadviazala spoluprácu s talianskou agentúrou Palmieart (koncerty – Miláno, Bergamo 2007, Piacenza, Sirmione, Bergamo 2008, Brescia, Mantova 2009, Modena, Verona 2010).

Vzhľadom na takúto bohatú zahraničnú koncertnú činnosť PhDr. Dagmar Zelenkovej, PhD., o jej kvalitných speváckych výkonoch nemôže byť žiadnych pochyb. Zostáva nám len dúfať, že si pri svojich povinnostiach nájde niekedy čas a opäť zavíta na Prešovskú univerzitu, aby sa s nami podelila o svoje nové skúsenosti tak z koncertnej, ako aj pedagogickej činnosti. Želáme jej veľa tvorivých úspechov.

PaedDr. Mgr. art. Marta
Polohová, PhD.

František Miko

(13. 4. 1920 Lipany

– 13. 11. 2010 Bratislava)

Prof. PhDr. František Miko, DrSc., Dr. h. c., sa vo svojom plodnom živote prejavil ako jeden z najvýznamnejších humanitných mysliteľov na Slovensku, ako intelektuál a tvorca, ktorý sa rodí raz za sto rokov. Bez pocitu prepiatosti a zveličovania si trúfnem o jeho diele povedať, že vo svojich vrcholoch má v sebe geniálne črty. Pozoruhodný už ako jazykovedec sa stal František Miko predovšetkým famóznym literárnym teoretikom, tvorcom výrazovej koncepcie štýlu, osnovateľom a myšlienkovým protagonistom medzinárodne akceptovanej nitrianskej interpretačnej školy. Ako literárny vedec patrí vo svojej oblasti medzi najcitovanejších autorov a budúcnosť toto jeho postavenie nepochybne ešte zvýrazní. Je to tak preto, že ten, kto chce u nás teoreticky a interpretačne písať o literatúre a komunikačnej estetike, sa ťažko môže vyhnúť jeho dielu. František Miko vytvoril závažné knihy o estetike výrazu, o texte a štýle, o druhových vlastnostiach epiky a lyriky, o hodnotách a literárnom procese, o tvorbe a recepcii, ale i o detskej literatúre a iných teoretických témach.

Napriek tomu, že patrila k elitným a náročným tvorcom, nebol typom kabinetného vedca, ktorého dielo je prístupné iba zasväteným a úzko špecializovaným odborníkom. Stačí pars pro toto pripomenúť jeho teóriu kontrastu a estetické miery, pastierskeho a roľníckeho archetypu v slovenskej štruktúre, teóriu prediktability alebo opozíciu ikonickosti a operatívnej, z ktorej vychádzal – mimochodom – Ján Števček pri uchopení slovenského románu.

Mikovo dielo je účinné aj svojou sentencióznosťou, ba priam prieraznou aforistickou energiou. Podľa neho je stred sveta tam, kde sa maximálne tvorivo pracuje. Sú to z hľadiska vzopätia ľudského ducha slová pravdivé a zároveň žiživé a povzbudzujúce aj pre tých, ktorí by voči veľkému a vyspelejšiemu svetu mohli mať apriórny pocit menejcennosti.

Napokon treba uviesť, že František Miko bol i vynikajúcim pedagógom. Mohli to pocítiť aj tí, ktorí mali šťastie sa s ním stretávať na prednáškach a seminároch počas jeho pôsobenia na Filologickej fakulte Vysokej školy pedagogickej a na Filozofickej fakulte UPJŠ v Prešove.

Češť jeho pamiatke!

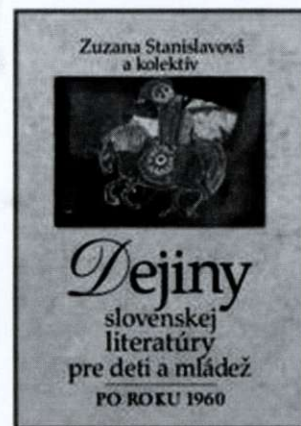
Stanislav Rakús

Stanislavová, Z. a kolektív: Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1960.

Bratislava: Literárne informačné centrum 2010.

Rok 2010 by som bez prehánania mohol nazvať rokom slovenskej literatúry pre deti a mládež. Na jeho začiatku sa totiž v talianskej Bologni uskutočnil svetový veľtrh detskej literatúry, na ktorom bolo Slovensko čestným hosťom, a na záver roku zas vyšla jedinečná publikácia venovaná detskej literatúre a mapujúca jej vývoj od roku 1960 až po súčasnosť. Kolektív autorov (Z. Stanislavová, A. Mitrová, M. Tokár, S. Urbanová a J. Hodoličová),

nadväzujúc na *Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež do roku 1960* O. Sliackeho, doplnil chýbajúci diel mozaiky a nateraz ponúkol odbornému i laickému čitateľovi kompletný pohľad na slovenskú detskú literatúru. Vďaka vytvoreniu úplných dejín slovenskej literatúry pre deti a mládež možno uvažovať o tom, že autori konečne zrovnoprávnili tento typ literatúry s tzv. vážnou literatúrou pre dospelých. Doposiaľ bola totiž táto časť literatúry kritikmi a občas aj literárnou vedou chápaná ako marginálna a nepodstatná (stačí si prelistovať rôzne dejiny slovenskej literatúry a spočítať strany, na ktorých sa informácie o detskej literatúre vyskytujú). Verím však, že odteraz – práve vďaka dejinám O. Sliackeho a kolektívu autorov vedených Z. Stanislavovou – sa tento prístup aspoň čiastočne zmení. Samotné dejiny literatúry pre deti a mládež sú v publikácii podané mnohostranne a komplexne. Z. Stanislavová ponúka celkový pohľad na vývin detskej literatúry, no osobitne sa venuje aj jednotlivým typom literatúry určenej deťom a mládeži, ale zameriava sa aj na tematické tendencie vyskytujúce sa v textoch. Na záver publikácie nechýba ani kapitola o odbornej reflexii literatúry pre deti a mládež, prehľad krajanskej tvorby (na ktorom participovala J. Hodoličová) a pohľad S. Urbanovej na vzťahy českej a slovenskej tvorby pre deti a mládež po roku 1960. Odborné dielo *Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1960* sa však, ako by mohol napovedať jeho názov, nezaobráňa len dejinami detskej literatúry, ale aj druhmi umenia, ktoré s detskou literatúrou priamo súvisia. A. Mitrová sa tu venuje dramatickej tvorbe určenej detskému prijímateľovi, ktorá bola v skúmaných rokoch prezentovaná na divadelných doskách, ale aj v rozhlasu a televízii. M. Tokár zas veľmi podrobne mapuje vývinové premeny ilustrácie kníh pre deti a mládež. Dalo by sa povedať, že popri publikácii *Slovenská detská kniha* (Bratislava, LIC 2008) Tokárova časť monografie reprezentuje momentálne jediný celistvý opis situácie slovenskej ilustračnej tvorby po roku 1960. *Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1960* predstavujú jedinečný a významný počín v oblasti literárnej vedy a ja dúfam, že vďaka tejto publikácii nielen rok 2010, ale aj všetky ostatné budú pozitívne poznačené literatúrou pre deti a mládež, ako aj detstvom v nás.

PhDr. Peter Karpinský, PhD.

Centrum excelentnosti ekológie živočíchov
a človeka

UNIPOCENTRUM Prešovskej univerzity v Prešove

Medzinárodná vedecká konferencia NIL
„Professional Ethics as a Part of Professional
Competence of Supporting Professions“

Podpísanie dohody o vzájomnej spolupráci
medzi PU a Grand Hotelom Kempinski

Na PULze • Časopis zaregistrovaný na MK SR pod číslom EV 2836/08 • ISSN 1337-9208 • Ročník III / 2010, číslo 4 •
Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove • Redakcia: Mgr. M. Ivanová, PhD. (šéfredaktorka), Mgr. S. Pariláková, PhD.,
Mgr. A. Mitrová, PhD. • Redakčný kruh: doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., PhDr. Ľ. Adamová, prof. PhDr. P. Kónya, PhD.,
ThDr. PaedDr. Ing. G. Paľa, PhD., PhDr. PaedDr. M. Ferencová, PhD., Mgr. R. Rusňák, PhD., Mgr. P. Kochan, PhD., Mgr. P. Durkáč, PhD.,
PhDr. I. Ondriová, PhD., Mgr. M. Marcinová, PhD.
Foto na obálke: D. Gajdošová • Sadzba: Ing. Ladislav Nagy • email: redakcia@unipo.sk
Tlač: Tlačiareň Kušnír Prešov
Niektoré príspevky sú redakčne upravené. Plné znenie príspevkov nájdete na adrese časopisu: <http://napulze.unipo.sk>
Univerzitný časopis Na PULze je pokračovaním časopisu akademickej obce PU v Prešove.

ISSN 1337-9208

9 771337 920002